

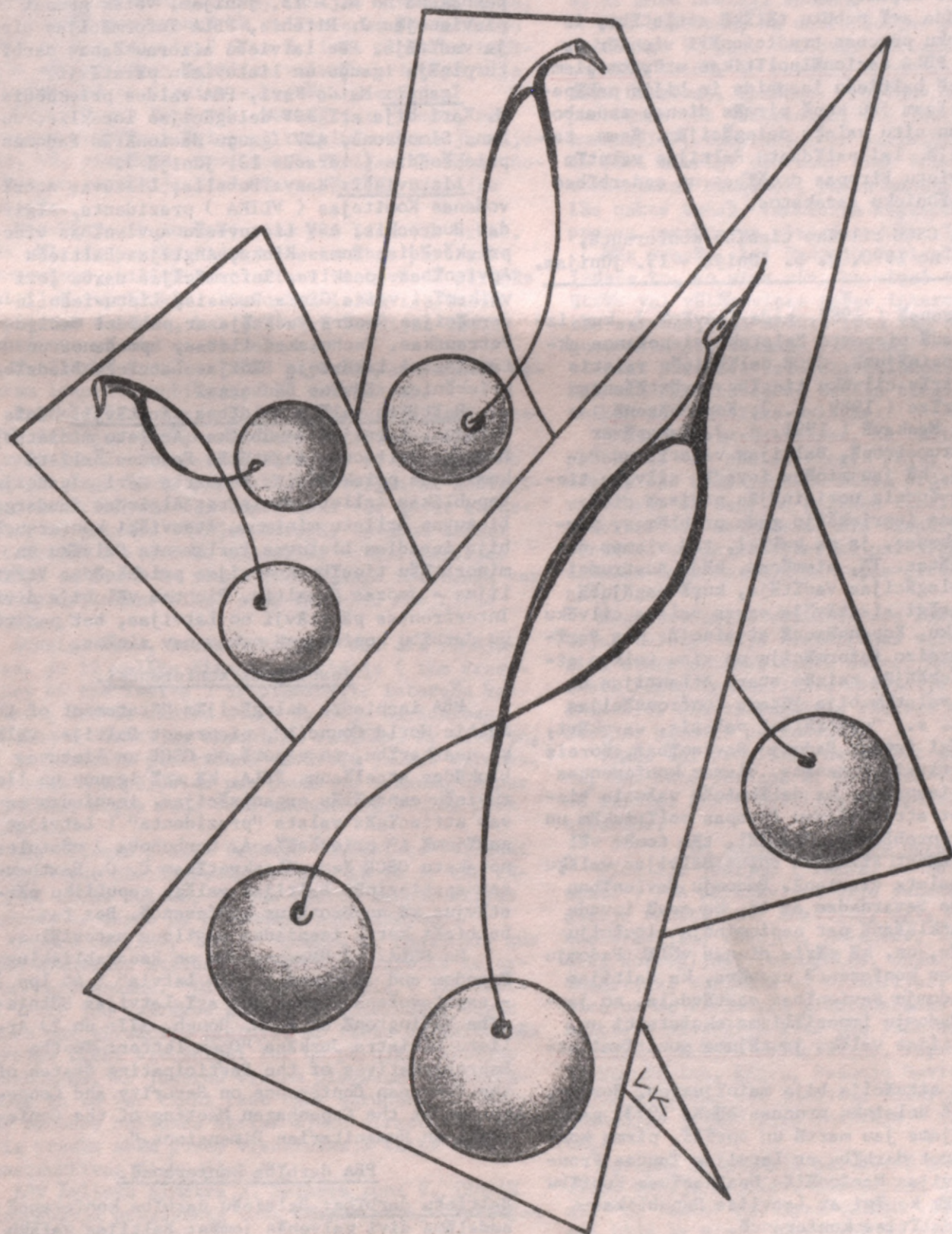
ISSN 0227 - 2423

1990. GADA AUGUSTS

MONTREALA, KVEBEKĀ

42. GADA GĀJUMS

Nr. 8. (497.)

Pārskats.

Varētu būt, ka "Jaunās Eiropas" nākotne tiks izlemta Helsinku - Eiropas drošības un sadarbības konferences (CSCE) forumā. Ar brūgotās konfrontācijas drauda samazināšanos, Atlantijas pakta (NATO) nozīme jau tā ir ievērojami samazinājusies. Padomju Savienība gribētu NATO iespaidu Eiropā vēl vairāk sagraut un pie reizes atjaunot savu iespaidu Eiropā pēc abu Vāciju apvienošanās. Padomju Savienība ir ierosinājusi izveidot Eiropas drošības un sadarbības konferenci par formālu institūtu, kas līdzinātos "mini" Apvienotām Nācijām. Helsinku process jau iesaista abas puses - austrumus un rietumus - 33 Eiropas valstis, Ameriku un Kanadu. Lēmumi tiek pieņemti vienbalsīgi, un neviena valsts nedominē. Līdz šim tas ir bijis, galvenokārt, forums, kur periodiski pārrunāt sadarbības un drošības jautājumus un apgaismot cilvēku tiesību pārkāpumus. Tagad Padomju Savienība ir ierosinājusi Helsinku procesa uzdevumus paplašināt, lai ieskaitītu atbrūpošanas jautājumus un citus svarīgus politiskus un ekonomiskus jautājumus. Pašlaik domas vēl dalās par to, vai Helsinku process ir gatavs šādu lomu un formalizētu struktūru uzņemties.

Vienalga, kāda arī nebūtu tālākā attīstība, ir labi, ka Helsinku process tradicionāli vienmēr ir bijis viens no PBLA nacionālpolitikas stūrakmeņiem. Katrā konferencē baltiešu iespaids ir bijis pakāpeniski lielāks. Esam jau kopš pirmās dienas sadarbojušies ar ASV un citu valstu delegācijām. Esam tagad labā pozīcijā, lai palīdzētu Baltijas valstīm izkārtot savu vietu Eiropas drošības un sadarbības konferences dalībnieku sarakstos.

PBLA darbība CSCE cilvēku tiesību konferencē, Kopenhāgenā, no 1990. g. 5. jūnija - 13. jūnijam.

Vīnes konferencē (1989. gada janvārī), kur izvērtēja 1975. gadā pieņemto Helsinku vienošanos aktu, Dānijas ierosinājumā, CSCE dalībnieču valstis nolēma sasaukt trīs cilvēku tiesību izvērtēšanas konferences: Parīzē (1989. g.), Kopenhāgenā (1990. g.) un Maskavā (1991. g.). Sakarā ar notikumiem Austrumeiropā, Baltijas valstīs un Padomju Savienībā, kā jau minēts ievadā, cilvēku tiesību konference šoreiz norisinājās pavisam citā gaisotnē. Daudzas iepriekšējo gadu problēmas, pārkāpumi un nesaskaņas, ja ne galīgi, tad vismaz daļēji ir atrisinātas. Tā, piemēram, kāds Austrumeiropas valsts delegācijas vadītājs, kurš pagājušā gadā Parīzē sparīgi aizstāvēja savas valsts cilvēku tiesības politiku, Kopenhāgenā atvainojās par Parīzē sniegto nepareizo informāciju un visu teikto atsauc. Ja iepriekšējās reizēs starp Atlantijas un Varšavas paktu valstīm bija jūtams konfrontācijas stāvoklis un, t. s., "neitrālās" valstis, savukārt, mēģināja nedabīgi iztapt Padomju Savienībai, šoreiz tas nebija tik izteikti manāms. Vismaz konferences ievadā valdīja iespaids, ka dalībnieču valstīs tiesībām mēģinās rast atrisinājumu Eiropas politiskām un cilvēku tiesību problēmām. Diemžēl, tās tomēr vēl nebija gatavas spert stingrus soļus Baltijas valstu neatkarības atbalsta virzienā. Padomju Savienības Ārlietu ministrs Ševarnadze ar to, ka savā ievada runā kongresa atklāšanā pat nepieminēja situāciju Baltijas valstīs, un, kā pāris dienas vēlāk Padomju Savienības preses konferencē uzsvēra, ka Baltijas valstis esot Padomju Savienības sastāvdaļa, no jauna pasvītvoja Padomju imperiālisma eksistenci un uzlika veto Baltijas valstu jautājuma pozitīvai atrisināšanai.

Arī baltiešu situācija bija mainījusies. Šoreiz, pirmo reizi kopš Helsinku process sākās 1973. gadā, PBLA bija iespējams jau martā un aprīlī, pirms konferences, saskatīt darbību ar Latvijas Tautas Fronti (LTF), Latvijas Nacionālās Neatkarības Kustību (LNNK) un vēlāk kopīgi ar Latvijas Republikas pārstāvjiem piedalīties konferencē.

PBLA izejas punkti konferences darbībai bija - 1) Latvijas 4. maija neatkarības deklarācija, 2) 12. maijā Tallinā parakstītā kopējā Baltijas valstu baltiešu padomes deklarācija (V. Lansberģis, A. Gorbunovs, A. Ruutel), pieprasot uzņemt Baltijas valstis CSCE, 3) kopējā LNNK, LTF un PBLA 9. aprīļa vēstule CSCE dalībniekiem attiecībā uz Latvijas neatkarības atbalstīšanu un uzņemšanu CSCE, un 4) LTF un LNNK rezolūcijas, platformas un tml. Šiem punktiem arī pievienojās Pasaules baltiešu apvienība (PBA), zēmu kuģa vārda rietumu baltieši darbojās Kopenhāgenā. PBA no savas puses papildināja šo programmu ar prasību nekavējotīši pārtraukt Lietuvas blokādi. Kā papildus temati bija baltiešu jauniešu nelegālā iesaukšana Padomju Savienības militāros spēkos, ekonomiskais atbalsts Baltijas valstīm, studentu izmaiņa un citi.

Baltiešu pārstāvji.

PBA.

Latvieši: Gunārs Meierovics, PBLA valdes priekšsēdis; Oļģerts Pavlovskis, PBLA CSCE darba grupas vadītājs un ASV Apvienotās baltiešu komitejas loceklis. Abi pārstāvji bija Kopenhāgenā no 4. - 13. jūnijam. Vēlāk grupai pievienojās J. Ritenis, PBLA Informācijas biroja vadītājs. Pēc latviešu aizbraukšanas darbību turpināja igauņu un lietuviešu pārstāvji.

Igauni: Maido Kari, PBA valdes priekšsēdis. M. Kari bija arī ASV delegācijas loceklis. Juhans Simonsons, ASV Igaunijas Nacionālās Padomes priekšsēdis (ieradās 13. jūnijā).

Lietuvieši: Kazys Bobelis, Lietuvas Atbrīvošanas Komitejas (VLIKA) prezidents, Algirdas Budreckis, ASV Lietuviešu Apvienības vicepriekšsēdis; Romas Kinka, Anglijas baltiešu Apvienības loceklis. Informācijas darbu ļoti veiksmīgi veica Ginta Damusis, Lietuviešu Informācijas Centra vadītāja ar palīdzību Gabiju Petrauskas. Techniskas lietas, apmešanos un tamlīdzīgi izkārtoja Dānijas latviešu Biedrības priekšnieks Edvīns Sēnbergs.

Baltijas valstu valdības pārstāvji: Jānis Jurkāns, Latvijas Republikas Ārlietu ministrs; Mavriks Vulfsons, Augstākās Padomes Ārlietu komisijas priekšsēdis; Lennarts Meri, Igaunijas Republikas Ārlietu ministrs; Algirdas Saudargas, Lietuvas Ārlietu ministrs. Atsevišķi konferencē bija ieradies Lietuvas Parlamenta Cilvēku un minoritāšu tiesību komisijas priekšsēdis Virgilijus - Juozas Čepaitis. Pie tam vēl bija divi Interfrontes pārstāvji no Latvijas, bet par viņu darbību konferencē nekas nav zināms.

Iesniegumi konferencē.

PBA iesniedza delegācijām "Statement of the Baltic World Council", pieprasot Baltijas valstu neatkarību, to uzņemšanu CSCE un Lietuvas blokādes atcelšanu. PBLA, kā arī igauņu un lietuviešu centrālās organizācijas, iesniedza savas attiecīgās valsts "prezidenta" (Latvijas gadījumā AP priekšsēža A. Gorbunova) vēstules norakstu CSCE ģenerālsekretāram C. U. Haxthausen apstiprināt Baltijas valstu republiku pārstāvjus kā novērotājus konferencē. Bez tam baltieši katrs iesniedza papildus materiālus.

No PBLA: 1) "Memorandum on Reestablishing Freedom and Independence in Latvia" (45 lpp) - sagatavošanā piedalījās arī Latvijas Sūtniecība Vašingtonā un W. H. Hough, III; un 2) Ārlietu ministra Jurkāna "Open letter: To the Representatives of the Participating States of the European Conference on Security and Cooperation at the Copenhagen Meeting of the Conference on Humanitarian Dimensions."

PBA darbība konferencē.

Baltiešu darbība: Baltiešu darbība konferencē sadalāma divi galvenās jomās: Baltijas valstu

Ārlietu ministru oficiālās vizītes un PBA darbība kā ārpus valdības esoša organizācija (NGO). Te jānorāda uz atkārtotām aplamībām vai situācijas neizpratni, kas parādās PBLA Informācijas biroja vadītāja J. Riteņa rakstos "Laikā" 13. un 20. jūnijā. PBLA konferencē nepiedalījās, kā rakstos minēts, ASV "pajumtē" un "paspārnē". CSCE protokols un struktūra vispār neparedz nekādas pajumtes vai paspārnē ārpus valdības esošām organizācijām.

CSCE delegācijas. Pirmās divi dienās konferencē ar uzrunām piedalījās visu 35 valstu Ārlietu ministri. Vairums no viņiem tieši vai netieši pieskārās pozitīvi Baltijas valšņu jautājumam. Tā pati par sevi ir jau nozīmīga pārmaiņa no iepriekšējām konferencēm, ka to darīja tikai pāris delegācijas. Kā jau iepriekš minēts, Padomju Savienības Ārlietu ministrs Baltijas valšņu situāciju pilnīgi ignorēja. Dažu ministru formulējumi bija tik netieši, ka bez norādījumiem tos būtu grūti saistīt ar Baltijas valstīm. Tā, piemēram, Dānijas Ārlietu ministrs Uffe Elleman-Jensen: "Es arī pievērsu vērību tautu pašnoteikšanās tiesībām, tām tautām, kurām pirms gadu desmitiem atņēma valstisko suverēnitāti." Te gan jāpiemin, ka nedēļu vēlāk, preses konferencē, pēc tikšanās ar Baltijas valšņu ārlietu ministriem, Dānijas ministrs teica, ka "nākošā konferencē kā dalībnieces piedalīsies trīs jaunas valstis." Citu ārlietu ministru teiktais attiecībā uz Baltijas valstīm principā bija līdzīgs, kā to liecina sekojošie piemēri:

Kjele Magne Bondevik, Norvēģija: "Tomēr, nopietnas problēmas šķietami turpinās tādos jautājumos, kā, piemēram, apvienotas Vācijas drošības nostāja un situācija Lietuvā un pārējās Baltijas valstīs.

Norvēģija ir norūpējusies par Lietuvas krīzi. Mēs vēlreiz prasām Padomju Savienībai pārtraukt ekonomisko, militāro spiedienu Lietuvā un pārējās Baltijas republikās. Vistuvākā laikā ir jāuzsāk nopietnas sarunas, kas ņem vērā Baltijas tautu vērtības un ved uz vienošanos."

J. Clark, Kanada: "Mūsu sajūsmā par panākto nevaram ignorēt problēmas, kas turpinājas.

Priekšsēža kungs, man būtu jāpiezīmē šinī sakarībā Baltijas valšņu situācija. CSCE process - vispār jaunās Eiropas evolūcija - ir atkarīga no kopējās saprašanās par valšņu tiesībām un atbildībām. Izaicinājumi šai saprašanai var bojāt sadarbību, ko patreiz būvējam Eiropā. Nevaram atļaut situācijai Lietuvā šo sadarbību bojāt. Baltijas valšņu centieni un visas CSCE valšņu intereses var būt apmierinātas tikai caur sarunām. Nav citas izvēles."

Douglas Hurd, Lielbritānija: "Mēs arī rūpējamies, jo 12 valšņu Eiropas prezidijs (the Presidency of the Twelve) ir pieminējis interešu konfliktu, kas ir radies starp Padomju Savienības valdību un Baltijas republiku vadībām. Ar visu to, ka ir izrādīta piekrišana izvērtēt jaunas metodes, mēs esam norūpējusies par panākumu trūkumu un par grūtībām, kuŗas rada PSRS ekonomiskā rīcība pret Lietuvu.

Mēs vēlreiz prasām Padomju Savienības valdībai rādīt savas pielāgošanās spējas, kā tā ir tās rādījusi citās reizēs, jo tas radītu konstruktīvas sarunas ar skatu uz pieņemamu atrisinājumu."

Gepard Collins, Īrija: "Tomēr, ir gadījumi, kur CSCE dokumentu atzīšana atsevišķās valstīs ir arvien nepieņemama. "Divpadsmit valstis (The Twelve)" ir jau vairākos gadījumos izteikušas savas rūpes par situāciju Lietuvā. Ar lielu uzmanību mēs sekojam līdzi situācijai tur un pārējās Baltijas republikās. Ir jāatrod visiem pieņemams atrisinājums, un to var tikai rast caur sarunām. Varmācīgas metodes nelīdzēs atrisinājumu atrast. Mēs vēlreiz prasām abām pusēm visdrīzākajā laikā sākt konstruktīvas diskusijas."

ASV Ārlietu ministra J. Beikera runa 6. jūnijā atspoguļoja prezidenta Buša mēreno pieeju Baltijas valšņu neatkarībai:

"Pirms mēs sākam meklēt veidus, kā stiprināt CSCE procesu, es vēlētos teikt pāris vārdus par Lietuvu, Latviju un Igauniju. Vašingtonas galotņu konferencē Prezidents Bušs izteica dziļas bažas par Padomju politiku attiecībā uz baltiešu neatkarību. Viņš atkal uzsvēra mūsu viedokli, ka ir jāuzsāk sistemātisks dialogs, lai baltiešu centieni tiktu sasniegti."

Pāris dienas vēlāk, 11. jūnijā, ASV delegācijas vadītājs M. Kampelmanis iepēma daudz stingrāku nostāju:

"Lai uzbūvētu labāku nākotni, visām valstīm ir jāaprot pagātne - auksto karu un visus konfliktus pirms tam.

Manas valdības viedoklis pieprasa Padomju Savienībai atzīt Hitlera-Staļina pakta traģiskās sekas. ASV valdība gaida to dienu, kad Latvija, Lietuva un Igaunija būs atzītas kā neatkarīgas un suverēnas, spējīgas piedalīties šinī CSCE procesā kā pilnīgas dalībnieces. Amerika piekrīt Padomju Savienības Tautas deputātu kongresa lēmumam 1989. gada 24. decembrī, ka Molotova-Ribentropa pakts ir nelikumīgs. Tāpēc pakta slepenais protokols, tas ir, - Latvijas Lietuvas un Igaunijas varmācīga iekļaušana Padomju Savienībā - ir arī nelikumīga. Šī ir bijusi mūsu nostāja ilgu laiku. Šī ir mūsu nostāja šodien.

Mēs saprotam, ka deklarācijas pašas par sevi neizbaigs 50 gadu veidotās attiecības mierīgā un stablīā veidā. Ir robežu, tirdzniecības, minoritāšu tiesības, īpašumu, drošības un vēl citas problēmas būs jāatrisina. Šie jautājumi prasa momentālas, turpinošas un pacietīgas sarunas. Visi šādi mierīgi centieni tiek traucēti, ja notiek ekonomiskas blokādes, tanku manevri pilsētas ielās nakts tumsā, varmācīga karaspēka ienākšana, preses cenzūra un cita draudoša rīcība.

Mēs prasām, lai Padomju Savienība drīzā laikā izdara to, ko viņa zin, ka viņai tas būs jādara ātrāk vai vēlāk viņas pašas interešu dēļ - jāuzsāk sarunas, lai nebūtu rēta tās Helsinku Noslēguma Akta piekrišanas rekordā."

Ļoti pozitīvi izteicās Islandes ministrs Jon Baldvin Hannibalsson. Citāšu tikai daļu no viņa teiktā par Baltijas valstīm:

"Mēs nevaram izlikties, ka Baltijas valšņu problēmai var pāriet viegli pāri, vai to var aizmirst, lai neapdraudētu miera procesu. Fakts vienkārši ir tas, ka cilvēku tiesības un tautu tiesības nav atdalāmas. Šīs vispārīgās cilvēces vērtības nevar piešķirt kā privilēģijas, kuŗas izbauda daži no mums un kuŗas citiem tiek liegtas.

Neapstrīdamais vēsturiskais fakts ir, ka Baltijas valstis bija neatkarīgas valstis, kuŗas atzina starptautiskā tautu saime. Kaŗa laikā tās cieta liktenīgu militāru okupāciju un nelegālu aneksiju. Šīs vardarbīgās rīcības nelegalitāti ir atzinis padomju parlaments.

Tāpēc šai problēmai nevar būt cita atrisinājuma, kas būtu saskapā ar Helsinku-Vīnes procesu, kā pilnīgi atzīt Baltijas valšņu tiesības un neatkarību."

PBA sarunas ar CSCE delegācijām.

Līdz 13. jūnijam (laikā, ko ietver šis pārskats) PBA pārstāvjiem bija sarunas ar 15 delegāciju vadītājiem: Anglijas, ASV, Austrijas, Čekoslovākijas, Dānijas, Holandes, Īrijas, Islandes, Norvēģijas, Portugāles, Spānijas, Šveices, Ungārijas, Vatikāna un Zviedrijas. Pēc G. Meierovica un O. Pavlovska aizbraukšanas 13. jūnijā, baltiešu pārstāvji līdz 21. jūnijam apmeklēja vairākas pārējās delegācijas, izņemot Maltu, Lichtenšteinu, Ķipru, Padomju Savienību un Franciju. Diemžēl, nav izdevies izkārtot vizīti pie Francijas delegācijas vadītāja - viņa nevalas dēļ.

Neviena no pirmajā paragrafā minētām 15 valdībām nebija ar mieru pašreizējā situācijā atzīt "de facto" Baltijas valšņu valdības, bet visas bija ar mieru savstarpējās sarunās ar Padomju

Savienību aicināt to uzsākt sarunas ar Baltijas valstīm par neatkarības jautājumiem. Ne visi, kā, piemēram, Ungārijas Ārlietu ministrs Geza Jeszensky, pievienojās mūsu uzskatam, ka sarunas jāuzsāk bez iepriekšējiem nosacījumiem un noteikumiem.

Tāpat "pašreizējā situācijā", it sevišķi pēc tam, kad 8. jūnijā Padomju Savienības delegācija preses konferencē deklarēja, ka tā pārstāvēt visas Padomju Savienības republikas. Un tā kā Baltijas valstis neesot suverēnas Eiropas valstis, Padomju Savienība neatzīstot novērotāja statusa piešķiršanu Baltijas valstīm. Neviena delegācija, neskatoties uz to, ka Baltijas valstis bija iesniegušas lūgumu uzņemt tās kā novērotājas, nevēlējās šo jautājumu pacelt plenārsēdē. Lai statusu piešķirtu bija vajadzīgs visu dalībnieku vienbalsīgs lēmums. Tā kā Padomju Savienība jau bija deklarējusi, ka tā ir pret, daudzi delegāciju vadītāji uzskatīja šī jautājuma pacelšanu par diplomātisku skriešanu ar pieri sienā (Baltijas valsts Ārlietu ministriem CSCE ģenerālsekretārs ir nosūtījis vēstules, kas principā saka to pašu, t. i., ka sakarā ar to, ka neesot bijis 100 % atbalsts, statuss neesot piešķirts.). Delegāti tomēr bija ar mieru šo jautājumu virzīt uz priekšu privātās sarunās ar Padomju Savienību un pieņēma, ka eventuāli Baltijas valstis varētu pielaist kā novērotājas. Bez šaubām, šis ir smags jautājums, kas izšķirams valdības augstākos ešalonus. Lai šo statusu iegūtu, stāv priekšā milzīgs darbs, it sevišķi attiecīgo valsts galvas pilsētās, ne CSCE kongresa telpās.

Kā mēs redzējam, Albānijas uzņemšanai, neskatoties uz to, ka tā ir autoritāra režīma valsts, nebija pretinieku. Tas izskaidrojams ar to, ka Albānija ir "suverēna" Eiropas valsts, un tai jau 1975. gadā bija tiesības pievienoties CSCE.

Vislielāko atbalstu saņemām pieprasot atcelt Lietuvas blokādi. Visas delegācijas uzskatīja, ka blokāde nekādā ziņā neatbilst ne CSCE garam, nedz arī 1975. gada Nolīguma tekstam.

Anglija, Austrija, ASV, Dānija, Norvēģija, Ungārija, Zviedrija, Holande, Spānija bija ieinteresētas dažādās izmaiņu programmās (informācijas biroju, studentu, sportistu un t. t.).

Ļoti negatīva nostāja attiecībā uz Baltijas valsts neatkarību un uzņemšanu CSCE bija Šveices delegācijas vadītājam. Frau Botschafter von Gruenigen uzskatīja prasību uzņemt Baltijas valstis CSCE procesā par tik nereālu, ka tā pat atteicās PBA delegātiem (G. Meierovicam, J. Riteņim un M. Kari) vispār uz to atbildēt, piezīmējot, ka atbildi tie jau zinot.

Interesants starpgadījums norisinājās vizītē pie Lielbritānijas delegācijas, kuras valdība atbalsta Baltijas valsts neatkarības centienus un principā arī Baltijas valsts uzņemšanu CSCE. Kad O. Pavlovskis minēja, ka Padomju Savienības valdība traucējot Baltijas valsts valdību darbu, delegācijas vadītājs Sērs John Adam Robson izteicās, ka vārds "traucē" varētu būt par stipru, pareizāk būtu teikt - "izdara spiedienu". Uz to O. Pavlovskis atbildēja: "Vēstnieka kungs, Jums kā diplomātam ir jālieto vārdi, kas nevar nevienu aizskārt, bet man kā savas tautas pārstāvim, kas pārstāv tautu, kura cīnās par savu eksistenci, nav par to jāraizējas, un varu saukt lietas īstos vārdos."

Ir grūti teikt, par cik un vai vispār PBA pārstāvji iespaidoja CSCE delegāciju nostāju. Varu minēt tikai kādu piemēru. Tūlīt pēc mūsu tikšanās ar Holandes delegācijas vadītāju - vēstnieku Max van der Stoel, viņš runāja plenārsesijā, kur pieminēja arī Baltijas valstis. Otrā rītā, kad ieradās Holandes birojā, lai dabūtu runas tekstu, preses sekretārs atvainojās, ka pēc tikšanās ar baltiešiem vēstnieks pašrocīgi esot ierakstījis runā paragrāfu par Baltijas valstīm. Tagad tā esot jāpārakstot ar mašīnu, lai ievieto-

tu attiecīgo paragrāfu.

Sarunas ar delegācijām bija lietišķas, caurmērā vismaz 30 minūtes. Tajās tika izrādīta liela interese par to, kā varētu palīdzēt Baltijas valstīm. Varbūt ne taisni tādā būtiskā veidā, kā uzņemšanu CSCE, bet praktiskā laukā. Liela bija interese uzņemt sakarus saimniecības un izglītības laukos (šeit ir runa par tām delegācijām, kuras apmeklējām pirms 13. jūnija).

Secinājumi par sarunām: (atkal ar tām 15 delegācijām, kuras apmeklējām pirms 13. jūnija) -

1) Visas delegācijas izteicās, ka viņu valdības esot par eventuālu Baltijas valsts neatkarību un uzskatot Baltijas valsts pieeju par principā pareizu;

2) Delegācijas bija ar mieru sarunās ar Padomju Savienību aicināt, lai tā uzsāk sarunas ar Baltijas valstīm. Daļa atbalsta Baltijas valsts nostāju, bet nedomā, ka ir galīgi nepieciešami, ka sarunu uzsākšanai nebūtu priekšnoteikumu. Pašreizējā Padomju Savienības nostāja nav savienojama ar CSCE principiem.

3) Visas delegācijas bija pret Lietuvas blokādi un uzskatīja, ka šāda rīcība nesakrīt ar CSCE principiem. Blokāde neveicina Austrumeiropas stabilitāti un to vajadzētu nekavējoši atcelt. Tās ir gatavas savus uzskatus darīt zināmus Padomju Savienībai.

4) Vairums delegāciju bija ar mieru ierosināt savām valdībām uzsākt dažāda veida izmaiņu programmas ar Baltijas valstīm.

5) Principā delegācijas atzina, ka a) ja CSCE vēlas stabilitāti Austrumeiropā, tad tas nav iespējams bez Baltijas valsts aktīvas līdzdalības; un

b) CSCE principu ietvaros citām valstīm nav tiesību lemt par Baltijas valsts likteni - tādēļ būtu vēlams Baltijas valsts piedalīšanās CSCE procesā. Tūlīt no delegātu puses tika uzsvērts, ka, tā kā lēmumam jābūt vienbalsīgam, un, ņemot vērā, ka pašlaik Padomju Savienība ir nostājusies pret, nav paredzams drīzs atrisinājums.

Preses konference.

PBA 8. jūnijā, plkst. 13:00, sarīkoja konferences ēkas auditorijā preses konferenci Baltijas valsts ārlietu ministriem. Līdz ko tā bija izziņota, pēc pāris stundām, vai nu sagatīšanās vai citu iemeslu dēļ, tika izsludināta Padomju Savienības preses konference - tai pašā dienā un vietā, tikai pāris stundas agrāk - plkst. 10:00.

Pēc konferences noteikumiem, lai varētu lietot konferences telpas, preses konferenci vajadzēja sponsorēt kādai no dalībnieku delegācijām. PBA nolēma lūgt ASV delegāciju kā sponsoru. PBA uzskats bija, ka:

1) Būtu vēlams, lai sponsors būtu kāda no "svarīgām" lielvalstīm, jo bija skaidrs, ka žurnālisti, CSCE delegāti un citi saskatīs sponsora rīcībā Baltijas valsts valdību atzīšanu.

2) Sakarā ar to, ka pēc tam, kad ASV Ārlietu ministrs bija tik vāji izteicies par Baltijas valsts neatkarību un ka līdz ar to bija radies iespaids, ka ASV it kā būtu atkāpusies pāris soļus no savas gadiem ilgās stingrās inkorporācijas neatzīšanas politikas, PBA uzskats bija, ka šo nepareizo ilūziju vajaga likvidēt. To vislabāk varēja panākt, iegūstot pasvītrotu ASV atbalstu Baltijas valsts ārlietu ministriem ar to, ka ASV sponsorē viņu preses konferenci. Pēc divi dienām PBA saņēma pozitīvu ASV atbildi.

Preses konferencē bez ārlietu ministriem piedalījās arī PBLA valdes priekšsēdis G. Meierovics, kas pārstāvēja PBA, M. Kari, kuram pēc konferences noteikumiem bija jāpārstāv sponsora delegācija un vadītāja Ginta Damusi. Kā jau bija paredzēts žurnālisti trīs reizes uzstādīja ASV delegācijas pārstāvim jautājumu, vai tas, ka ASV atbalsta šo preses konferenci, nozīmē, ka tā atzīst Baltijas valsts jaunās valdības. Visas trīs reizes atbilde, saskaņā ar valdības dotām instrukcijām, bija, ka ASV nekad nav atzinusi un neatzīst Balti-

jas valsts inkorporāciju Padomju Savienībā. Atbilde, protams, neapmierināja reportierus. Žurnālisti lielāko uzmanību pievērsa ārlietu ministriem. Par to liecināja daudzie jautājumi un sekojošie pozitīvie raksti presē. Piedalījās starp 150-200 klausītāju, kuru lielā puse bija žurnālisti, pārējie - CSCE delegāti.

Ārlietu ministru darbība.

Lai gan PBLA uzdevums nav ziņot par ministru darbu Kopenhāgenā, viņu klātbūtnei bija ļoti ievērojams iespaids uz konferenci; gan tieši, gan netieši. Līdz ar to nevarētu vizītei paiet garām, to nepieminot.

Kā jau vairākkārtīgi minēts Informācijas biroja rakstos, ārlietu ministri un M. Vulfsons Kopenhāgenā piedalījās arī Eiropas demokrātu un Eiropas tautas partijas vadības politiskā seminārā. Sānāsmē kā ielūgts viesis piedalījās arī PBLA valdes priekšsēdis G. Meierovics.

CSCE konferencē ārlietu ministri satikās 45 minūšu slēgta sēdē ar ASV delegācijas vēstnieku M. Kampelmani. Pēc tam sarunās pieaicināja PBA pārstāvjus, M. Vulfsonu un V.-J. Čepaiti. Līdzīga slēgta sēde notika arī ar Anglijas delegāciju.

Nozīmīga bija ārlietu ministru tikšanās Oslo ar Norvēģijas ārlietu ministru Kjele Magne Bondeviku. G. Meierovica izkārtotumā sestdien, 9. jūnijā, Oslo ieradās Baltijas valsts ārlietu ministri, M. Vulfsons, G. Meierovics, O. Pavlovskis, M. Kari un K. Bobelis. Lidostā šo delegāciju sagaidīja protokola šefs, un turpmākā uzturēšanās Norvēģijā sekoja pēc visiem diplomātiskā protokola reglamentiem. Sarunās no Norvēģijas puses piedalījās ārlietu ministrs Bondeviks, vice-ārlietu ministrs Kai Eide, Knuts Vollebaek, valsts sekretārs, Sigrid Romundset, preses sekretāre un citi ārlietu ministrijas darbinieki. Atklājot divi stundas garās sarunas, ārlietu ministrs Bondeviks uzsvēra, ka Norvēģija nekad neesot atzinusi Baltijas valsts inkorporāciju un tādēļ atbalstot Baltijas valsts neatkarības mērķus un satiekoties ar Baltijas valsts ministriem.

Norvēģijas valdība izteica gatavību uzsākt vai atbalstīt sarunas sekojošos laukos:

- 1) Atbalstīt mācību grāmatu vākšanu Baltijas valstīm un finansiāli atbalstīt to pārstrādi.
- 2) Nenostāties pret Baltijas valsts uzņemšanu CSCE vispirms kā novērotājas, pēc tam kā pilntiesīgas locekles Helsinki II šī gada novembrī/decembrī.
- 3) Uzsākt sarunas par savstarpēju informācijas biroja atvēršanu Oslo un Baltijas valstīs.
- 4) Atbalsta un atbalstīs humanitāro palīdzību Baltijas valstīm caur privātām organizācijām, kā, piemēram, Sarkano Krustu.
- 5) Pārrunās Ziemeļu Padomē (Nordic Council) iespēju atvērt Baltijas valsts sekretariātu (vai ko tamlīdzīgu) padomes ietvaros.
- 6) Izdarīs spiedienu uz Maskavu, lai tā uzsāktu sarunas ar Baltijas valstīm bez jeb kādiem priekšnoteikumiem.
- 7) Norvēģijas valdība ir ar mieru uzņemties viduslīdzīgu lomu starp Baltijas valstīm un Maskavu.
- 8) Atbalsta kultūras, mācības spēku, studentu un tamlīdzīgas apmaiņas.

Pēc pārrunām sekoja ministra Bondevika un pēc tam Baltijas valsts ārlietu ministru preses konferences. Ārlietu ministri, M. Vulfsons un PBA pārstāvji arī satikās (60 minūtes) ar Norvēģijas parlamenta pārstāvjiem - Jan Petersen, ārlietu komisijas vice-priekšsēdi, Fridijof F. Gundersen, komisijas locekli, Jon Bech, administratīvo sekretāru. Norvēģijas vizīte noslēdzās ar Oslo Universitātes Slāvu un Baltu nodaļas apmeklējumu, kur bija tikšanās ar studentiem un mācību spēkiem. Studentu liela interese dēļ tikšanos pagarināja par 10 minūtēm.

Nobeidzot, jāpiemin, ka šī vizīte notika lielā steigā, jo ministrs Bondeviks tikai 8. jūnijā atgriezās no Skotijas, kur notika NATO ministru sēde, un ministrs Meri jau 9. jūnijā devās atpakaļ uz

Igauniju. Kad abi ar Norvēģijas vēstnieku H.B. Hjeldi Kopenhāgenā sastādījām darba kārtību, viņš vairākkārtīgi atvainojās, ka īsā laika dēļ neesot iespējams apmeklējumu izkārtot tā, kā viņi to vēlētos.

Līdzīga vizīte 12. jūnijā notika pie Dānijas ārlietu ministra Elleman-Jensen. No baltiešiem piedalījās ministrs J. Jurkāns, min. A. Saudargas, G. Meierovics, M. Kari, K. Bobelis un A. Budreckis. Tā kā šajās sarunās nepiedalījās, man nav sīkāka informācija, izņemot atstāstījuma, ka principā vizīte un rezultāti bijuši līdzīgi Oslo apciemojumam.

Šī gada novembrī/decembrī (datums vēl nav nolikts) Parīzē notiks Helsinki II, kur apstiprinās apvienotās Vācijas un, domājams, arī pārējās Austrumeiropas robežas. Šais nākošos piecos/sešos mēnešos baltiešiem ir jāizstrādā prasības, pieeja un taktika Helsinki II darbībai.

OLGERTS PAVLOVSKIS.

MIERA PRĒMIJAS KANDIDĀTES.

Pēc Reutera ziņu aģentūras vēsts, Polijas Solidaritātes kustības prezidents Lechs Valesa šī gada 1. jūnijā uzstādīja par kandidātēm nākamā gada Nobela Miera godalgai Lietuvu, Latviju un Igauniju.

Savā uzstādīšanas rakstā Nobela komitejai Norvēģijā Valesa uzsvēra, ka šīs trīs valstis par savu brīvību un neatkarību cīnās pavisam izolētas un sastopoties ar pret tām vērstu klusēšanas savērastību.

"Saskārušās ar pasaules vienaldzību, šīs valstis rāda vienreizīgu drosmi un neatlaidību cīņā par tiem pašiem brīvības un pašnoteikšanās ideāliem, kādi rakstīti demokrātisko valsts konstitūcijās."

Nobela prēmijas piešķiršana radītu cerības, ka Rietumu valdības būtu gatavas meklēt un izveidot ētiskāku politisku darbību iepretim mazākām un ekonomiski vājākām valstīm.

Valesa pats saņēma Nobela Miera prēmiju par Solidaritātes vadīšanu un izveidošanu.

Dr. P. CASNO.

KAS MEKLĒ, TAS ATROD.

Sekmīgs darba posms Sidrabenes latviešu valodas nepratēju nometnē.

38. vasaras nometni Sidrabenē atklāja 1. jūlijā. To ievadīja dievkalpojums brīvdabas baznīcā (māc. J. Čālītis). Nometnes kalnā notika atklāšana. Karogu mastos uzviļās Latvijas un Kanadas karogi. Apsveikuma vārdus teica Sidrabenes pārvaldes priekšnieks T. Jurenovskis. Pirmā posma komandants, Otavas universitātes pēdējā kursa students Pēteris Andersons iepazīstināja ar nometnes vadību un darbiniekiem.

Pirmais posms beidzās 14. jūlijā un bija, galvenokārt, veltīts tiem bērniem, kas neprot runāt latviski.

Jāatzīmē, ka ja agrāk, dažādu apstākļu dēļ, arvien bija lielākas grūtības atrast labus vadītājus un bieži vien bija jāizpalīdzas ar centīgiem, bet reizē pārāk jauniem, kas vēl šim uzdevumam nebija īsti piemēroti, pārmaiņas dzimtenē pavērušas jaunas iespējas.

Nometnes atbildīgajam vadītājam māc. M. Ludvikam izdevies piesaistīt ļoti labus vadītājus un speciālistus atsevišķām nodarbībām. To vidū ir ciemiņi no Latvijas ar profesionālu izglītību un pieredzi strādāt ar jaunatni. Tā nometnē šogad darbojas gleznotājs un stiklu meistars Arnolds Treibergs no Filadelfijas, par apmācībām fotogrāfijā rūpējas Uldis Amoliņš. Latvijas mūzikālā ansambļa "Ornaments" dvēsele Viktors Macko iepazīstina nometņotājus ar tautas gara mantām un vada

nodarbības mūzikā. Dzintars Mežulis apmāca veidošanas mākslā, bet Anita Dūmiņa - keramikā. S. Ludvika iestudē bērnu svētkiem ludziņu 'Sprungu' muižas gada tirgus" īpaša vērtība pievērsta sportam - vieglatlētikai, basketbolam, volejbolam un peldēšanai. Še darbojās Inta Andersone, Petra Lauceniece un Solvita Malta. Pirmā posmā meiteņu galvenā vadītāja bija Sandra Silīņa. Nometnes programmā ugunsgrābi, filmas, šķēršļu gājieni, nakts rotaļas, rokdarbi, sabiedriski vakari, sirojum, dziedāšana, izbraukumi uz ūdens parku, pārrunas par kristīgiem tematiem, brīvdabas svētki un t. t.

Valodas nepratēju nometne noslēdzās ar dažādiem priekšnesumiem Sidrabenes sabiedriskās ēkas zālē. Tos atjaunīgi vadīja V. Macko. Bija, tiešām, pārsteigums, ka šajā laikā sprīdī bērni bija iemācījušies dziedāt tīrā latviešu valodā daudz tautas dziesmu un sagatavojuši uzvedumus. Kopdziesmai "Bēdu, manu lielu bēdu" sekoja "Kur tad tu nu biji?" Stabulēm stabulējot "Dzegūzes dziesmu", iesoļoja brašie Čāļu kalna bērni ar saviem sifamiem instrumentiem, tā papildinot kori un savdabīgo orķestri. Čāļi bija maskās. Sītam instrumentu vidū bija, t. s., velna bungas. Tālāk dziedējām "Circenīša kāzas", sītiem instrumentiem vēl pievienojoties stabulēm un ģitārēm. Jauki skanēja Z. Āboliņas un G. Longinas stabuļu priekšnesums. Viņas arī atskaņoja Sidrabenē agrāk nedzirdētu, piemīlīgu tautas dziesmu "Šūpojiet šūpulīti". Bērni pašu izdomā bija dramatisējuši teikas - Pēteris Gailis, Lielais Kristaps un Vai Rīga ir gatava. Programmu nobeidza tautas dejas - Tūdaliņ un Plaukstīppolka.

V. Macko iepazīstināja klausītājus ar bērniem, kas uz nometni bija mērojuši ļoti tālu ceļu. Aina Navarro no Meksikas pilsētas Meksikā pastāstīja (latviešu valodā), ka viņai ļoti patīkot Sidrabene un ka viņa šē vēlētos būt atkal nākamā vasarā. Viņas 4 gadus vecā māsiņa Lienīte braši nodziedāja kādu meksikāņu tautas dziesmu un dejoja kādu meksikāņu deju, pateicot latviski savu vārdu un zemi, no kurās viņa atbraukusi. Gintam Jaunozolam no Latvijas patīk spēles un rotaļas, bet nepatīk iet gulēt. No Francijas galvas pilsētas Parīzes ieradusies Sāra Hollenvoet. Viņa Sidrabenē jau otro gadu un solas šē būt arī nākamā vasarā.

Vadītāja Petra Lauceniece atzina, ka esot zināmas atšķirības starp šejienes un Latvijas bērniem. Šejienieši esot it kā kautrīgāki, uzmudināmi. Viņa jauki nodziedāja "Silta, jauka istabīņa".

Mākslinieks A. Treibergs atzīmēja, ka bērniem esot bijusi liela interese stiklu glezniecībā. Ikviens vēlējies kautko pagatavot, lai paņemtu līdzi uz māju. Bez mākslinieka Ādolfa Kerāna palīdzības nebūtu nemaz varējis tikt galā ar kuplo dalībnieku skaitu. Bērnu stikla darbi bija izstādīti zālē.

Pirmā posmā liela vērtība bija veltīta sportam, it sevišķi vieglatlētikai un peldēšanai. Bērnu iepazīstināja ar basketbola un futbola spēles pamatiem. Vadītāji Inta un Pēteris Andersoni ar šo nodarbību norisi visumā apmierināti un domā, ka ikviens bērns daudz ko iemācījies. Viņi tomēr ir ieskatos, ka būtu ļoti vēlama arī sporta nometne, kas risinātos paraleli parastajai. Sporta nometni organizējot, jau ziemu būtu jāpazīn tie, kas tādā vēlētos piedalīties. Sevišķi būtu jāaicina vecāki jaunieši (no 14 - 16 gadu vecumā), lai viņus ieinteresētu īpaši vieglatlētikā. Abi Andersoni solas būt Sidrabenē atkal nākamgad.

Vieglatlētikas treniņos tika sasniegti sekojoši rezultāti:

100 m 13 g. v. meitenēm: 1. Anita Vilmane, 15.98 sek., 2. Janina Fogle, 3. Inga Untika.

100 m 13. g. v. zēniem: 1. Nick Andersons 16.33 sek., 2. Joe Garijans, 3. Kristians Ludviks.

50 m 13 g. v. meitenēm: 1. A. Vilmane 8.5 sek., 2. J. Fogle, 3. Lāra Zentiņa.

50 m 13 g. v. zēniem: 1. J. Garijans 8.42 sek. 2. Kristians Ludviks, 3. N. Andersons.

50 m jaunākām meitenēm: 1. Henriete Ludvika 8.8 sek., 2. Kristina Lestina, 3. Jūlija Andersone.

Lēkšana 13 g. v. zēniem: 1. N. Andersons 4.01 m, 2. J. Garijans, 3. Kr. Ludviks.

Šķēps 13 g. v. zēniem: 1. N. Andersons 27.2 m, 2. J. Garijans 21.5 m, 3. Kr. Ludviks 15.6 m.

Šķēps 13 g. v. meitenēm: 1. J. Fogle 12.68 m, 2. L. Zentiņa 11.94 m, 3. Grietiņa Langina 9.5 m.

Lode 13 g. v. zēniem: 1. N. Andersons 7.08 m, 2. J. Garijans 5.58, 3. Kr. Ludviks 4.36 m.

Lode 13 g. v. meitenēm: 1. L. Zentiņa 5.77 m, 2. G. Langina 4.65 m, 3. J. Fogle 3.85 m.

Diski 13 g. v. zēniem: N. Andersons 18.15 m, 2. K. Ludviks 15.75 m, 3. J. Garijans 14.5 m.

Diski 13 g. v. meitenēm: 1. L. Zentiņa 11.94 m, 2. G. Langina 11.69 m, 3. J. Fogle 10.44 m.

400 m 11 g. v. Jamie Andersons uzrādīja laiku 1:28 - saņēma balvu par izcilāko sasniegumu savā vecuma grupā un vispār.

Basketbolā labākie - J. Garijans un A. Dinbiers, soda metienos - N. Andersons un A. Dinbiers. Basketbolā vienam pret vienu uzvarēja J. Garijans.

Galda tenisā labākie - K. Ludviks un J. Fogle.

Noslēguma rautā vēl īpašas balvas saņēma: par labāko sadarbību sportā - G. Langina un Zinta Amoliņa. Viscentīgāko balvas saņēma - Jamie Andersons un Teilers Zentiņš (9 g. v.), A. Vilmane un H. Ludvika.

Bērniem ļoti patika ceļojums uz Hamiltonas "Confederation Park Wild Water Works".

Nometnes atbildīgais vadītājs māc. Māris Ludviks ir ļoti apmierināts ar šī gada nometnes vadītājiem, speciālo nodarbību vadītājiem, atzīmējot, ka nometnē jau no pirmās dienas valdot jauka sadarbības noskaņa. Ar sirsnību uzņemti vadītāji no dzimtenes.

Ievērojams notikums nometnē bija Dailes teātra aktiera Pēteris Liepiņa viesizrāde "Jērādīņa", ar ko viņš iepriecināja katru skatītāju.

Pirmā nometnes posmā piedalījās 46 bērni.

Sidrabenes adrese ir: 5100 Appleby Line, Milton, Ont., L9T 2Y1; tel. 416-335-2030.

Ž. ZENTINŠ.

FORUMS: PĀRDOMAS, VĒROJUMI, PIEZĪMES:

NEAIZLIEGTIE UN NEUZSPIESTIE TAUTAS VIENĪBAS JEB IZMĒGINĀJUMA DZIEDĀŠANAS SVĒTKI par labu tiem badu cīesdamiem krievi.

Pašreiz daži no viņiem tur, laikam, vēl dzied. Vai vēl mēģina, taisa veikalus vai jau pārrunā iespaidus un izvērtē starptautiskos politiskos panākumus, kādu, protams, nav, bet nekad nevar zināt... Jādomā, drīz visi būs atkal mājās. Pēdējos gados krievi vairs nav atkārtājuši, ka mēs esot arī "brīvās padomjzemes" pilsoņi. To dzimtbūšanā fundamentālo apgalvojumu būs, varbūt, nomirdinājuši valsts nāvē.

"Vecajos, labajos" caru un baronu laikos dziesmu svētkus dažreiz oficiāli rīkojuši arī "par labu tiem badu cīesdamiem igauņiem." To tā - lai kāds Lielais, Otrais vai Skeķa Razins tos neaizliegtu. Ko par to teikuši igauņi, kādu badu tie cietuši un kādu palīdzību pēc tam saņēmuši, par to vēsture, šķiet, klusē. Bet Krievzemes lāči tad trīsstāvēģi norūkušies un likušies uz ziemas guļu. Priecīgi un laimīgi ar veselu ādu tad tikuši cauri arī dziedātāji un svētku rīkotāji latvieši.

Pirmo reizi šādā ne visai drošā pasākumā, kā pa pusei pilsētā apvārtījies laukis, pats piedalījies jau 17 gadu vecumā, un tas iekrita ne vairs "vecajos, labajos", bet parlamentārajos neatkarības jeb brīvības "vidus laikos", 1926. gadā, kad pirmajam pašu jaunās republikas prezidentam Čaks-

tem ciemos bija atbraucis citas, tikpat jaunas republikas prezidents Rēlanders, un mums radās problēma: Isā laikā bija jāiemācās Somijas himna. Līdz tam nemaz nebijām iedomājušies, ka tāda ir. Izrādījās tomēr, ka tās mēdija arī latviešiem pazīstama un tās vārdi latviski vai latviskoti, jo atradās arī manā tēva jaunības dziesmu kladē (Mans prieks un mana laimība tu esi, tēviņa. Nekas nav plašā pasaulē, ko tā var mēlēt dvēsele, kā tevi, mana mīļākā, tu, dārgā tēviņa. - Pēc atmiņas.). Zinātāji pat apgalvoja, ka to pašu, kā himnu, dziedot arī igauņi. Likās, divaini, ka divām neatkarīgām dažādu valodu republikām vienādas himnas, vēl divaināk, ka tās vārdi arī trešās, valodiski simtprocentīgi atšķirīgas republikas literatūrā - no kurienes gan tēvs tos varētu būt norakstījis? Bet - ne mūsu cūka, ne mūsu druva: mums tā bija jādzied somiski - valodā, kuru nepratām, kuras skaņas nekad nebijām dzirdējuši. Un tā arī darījām, kad brīdis pienāca. Somiski. Kādu iespaidu uz augsto viesi varēja būt atstājusi mūsu tūkstotbalsīgā, bet neizbēgami kļūdainā himnas vārdu izruna, par to vēl šodien varam tikai raustīt plecus.

Protams, ienāca prātā jautājums, kādā valodā abi prezidenti varētu sarunāties Rīgas pilī privāti, ja ne somiski, latviski vai ar tulka palīdzību, kas praktiski kautkā nelikās vai likās laukā no... No krieviem tolaik mūs šķīra un arī it kā sargāja miera līgums (cik nu tas no varmākām var pasargāt) - tas pats, ko tie 14 gadu vēlāk vienpusēgi lauza. Rīgas vācieši bija ierāvušies savos dārzos, baznīcās un citos vairāk vai mazāk slēgtos īpašumos un bauriem rādīja apvainotas sejas. Šķita, ka šajā situācijā no abu šo lielo, bet Latvijā mazākumtautību valodu lietošanas abiem prezidentiem tā kā būtu jāatturās - kaut bija jātic, ka viņi tās prata. Bez tam, svētku programmā bija gan Uguns milna (... kā zvēla viltņiekam, nošķīda ugunis, izbira zobi tam - pēc atmiņas), gan Karaļmeita (Melnais suns pa reizēm norūc, paceļ galvu, tālu augšā jūdams asins smaku - pēc atmiņas), gan citas brīvības cīņu laika dziesmas, kuru teksti gandrīz kā ar pirkstu dūrās bijušajos vēsturiskajos ienaidniekos. Apmierinātībā, ka visi lietu vietu nosaukumi tagad latviski, ka Rīgas ielās un veikalos gan vēl skan arī vācu un krievu valodas, bet ka tajās vairs neesam pasaucami, bijām vieglprātīgi aizmirsuši, ka citi to nebija aizmirsuši, ka gadsimtegu ilgā rusifikācija un germanizācija vēl automātiski darbojas. Kas ar mums šad tad notiek vēl šodien. Nepiedodami bieži.

Mūsu nodarbinātāji, virsdiriģenti trīs kopkopā koncertos toreiz bija Teodors Reiters, Pauls Jozuuss, Emīls Melngailis un Alfrēds Kalniņš. Ar visiem bijām tikušies jau apgabalu kopmēģinājumos. Reiters ikdienas darbā bija Nacionālās operas diriģents, laiku pa laikam arī direktors. Privāti viņam piederēja pašam savs izlases koris. Būdams pamaza auguma un, laikam, pieradis vadīt profesionālus mūziķus un dziedātājus, Reiters prasīja varēšanu arī no dziedāšanas entuziastiem, mēģinājumos brīžiem pats iejaucās dziedātājos un tos vadīja "no iekšpuses", priekšā lietoja plašus žestus un tādējādi izspieda dziesmu arī no koristiem, kas nevēlējās vai neprata atvērt muti. Koncertos viņa baltais, iecietinātais krekls tāpēc vienmēr drīz sagumzījās, vispirms starp apkakli un kreiso plecu. Kāpēc tieši tur - nepaspējām izpētīt, bet tādu viņu vēlāk šad tad redzējām pie pulsts arī operu izrādēs, piemēram, kad svētku dziedātājiem papildkoristi mēģinājumu trūkuma dēļ neturējās ritmā - un citur. Svētku kopkori viņš dažreiz gan šķita spiests pieņemt, kāds tas bija, bet taļsnī tāpēc tā priekšā vienmēr palika autoritāte.

Kā par virsdiriģentu bija kļuvis Jozuuss, ikdienas darbā konservatorijas mācības spēks, ēr-

ģelnieks un operas kormeistars, mums, tālumniekiem no laukiem, neatklājās nekad. Likās, smaga, atbildīga darba laužējs, kam nekas nebija neveicams. Runāja, ka viņam abosolūtā dzirde. Iedams gar soperāniem uz diriģenta pulsti estrādes priekšā, viņš vienmēr tiem rādīja paceltu pirkstu un, laikam, stāstīja jokus, ko mēs, vīrieši augšā aiz altiem, nekad nedzirdējām. Toni viņš uzdeva runādams, bez jebkāda instrumenta, skaņu dakšas vai pūšamā, un neviens to neuzpēma nepareizi. Kopkori viņš it kā tina ap pirkstu, un, ja roka kādreiz pacēlās plašākam vēzienam, tad tikai tāpēc, lai pirkstu labāk saredzētu. Bet nebija vietas viņa diriģētājās dziesmās, kas kādreiz "saskābtos" balsu neprašanas vai detonācijas dēļ, vismaz - mums negadījās. Viņa, nedziedātāja, vadībā dziedātāji jutās neparasti atbildīgi un droši.

Melngailis bija cita tipa vīrs, pazīstams, kā komponists, tautas dziesmu mūzikālais apstrādātājs, skolotājs, polemīķis un īpatnis. Varena auguma un ļoti zemas basa balss īpašnieks, arī savās korim rakstītajās dziesmās viņš prasīja tiklab "augšas", kā "apakšas" un neslēpa neapmierinātību, ja kas neizdevās. Bieži apmainījās divdomīgiem komplimentiem ar dziedātājiem, kas viņa atklātībā saskatīja rupjību. Viņa dziesmas skanēja, patika, bija gandrīz katram pa spēkam. Iespējams, ka tāpēc apvainotās sievas kādreiz gan viņam atspēlējās, pasniegdamas pa slotai, bet beigās vienmēr piedeva.

Kalniņš, turpretim - tas, ar bārdu (svētku perifērijā bija vairāki Kalniņi), kas vēlāk aizbrauca uz Ameriku mīcīt baznīcu ērģeles (toreiz nezinājām, ka Rīgā pie tām bija grūti tikt klāt), oriģināldziesmu komponists (nezinājām arī, ka komponēja operas), uzvedībā un stājā bija Melngailim pilnīgs pretstats. Jāpiezīmē arī, ka toreiz par ērģelēm un ērģelniekiem tik brutāli nerunājām. Tā izteikties iemācījāmies no slavenībām tikai daudz vēlāk, kad, patvērumu par politiskajiem nedarbiem meklējami, daudzi paši bijām nokļuvuši Amerikā. Vēl - Kalniņš arī neizdarījās, kā mēs vēlāk, kas, nacionālpolitiku taisīdami, palikām te, kamēr tā novecojās, novecojāmies arī paši, un ar to viss atrodas tur, kur tas tagad atrodas. Viņš pēc sešiem gadiem aizbrauca uz Rīgu atpakaļ. Rīgas Doma ērģeles tomēr, laikam, bija labākas un skanēja tikpat plaši, kā, piemēram, Alīdas Vānes balss. Bet - laikam gan teicām otrādi, un tā bija pareizāk: Vānes balss plašumā spēja sacensties ar ērģelēm. Uzaugusi Amerikā kā iecerotāju meita, viņa 12 gadus piedziedājusi visus Itālijas, kas nemaz neatrodas Amerikā, pirmšķirīgos operu namus un vēlāk arī bija aizbrukusi uz Rīgu atpakaļ. Tad mēs, mājēnieki, Domā dažreiz dziedādami kantāti "Tēvijai", mūzicējām kopā ar abiem pārbraucējiem - Vāni kā solisti un Kalniņu kā ērģelnieku, un jutāmies varen lepnī, lai gan nebijām nekas vairāk, kā tie paši, kas 1926. gadā. Tad arī atcerējāmies, ka kādreiz pēc brīvības cīņām bijām ēduši amerikāņu palīdzības sūtījumu - mērķaķu taukus, un tie nemaz nebija garšojuši. Tāpat, kā mūsu Rīgas avīzes ap to pašu laiku bija izbazunējušas, ka novecošanās esot ārstējama, un tas arī esot amerikāņu atradums: jāliek sev iepotēt mērķaķu dziedzeri. Eksperimenti tomēr, laikam, bija izdevušies tikai kādā viegli garīgā virzienā - ne smagi fiziskajā. Tādas, vismaz, par Amerikas labumiem paklīda valodas, to pierādīja notikumi pasaules un Latvijas politikā, un ir pazīmes, kas liecina, ka ar šodienīgajām pārmaiņām zemes atmosfērā, tāpat, kā ar jaunākajām novirzēm politikā, mērķaķošanās vēl nav beigusies. Tiklab amerikāņu, kā krievu.

Kalniņš kā komponists un diriģents mums patika. Labprāt sekojām viņa vijīgajiem, izteiksmīgajiem žestiem. Bet ja kāda dziesma neizskanēja tik iespaidīgi, kā uzrakstīta, tad, varbūt, ka viņš bija mums par labu: viņš nediriģēja, kā mūsu mīcītājs. Viņš diriģēja, kā mākslinieks.

Tagad, 65 gadus vēlāk, būtu bijusi izdevība tur piedalīties, varbūt, pēdējo reizi, lai gan sen vairs nedziedu kori. Ja nu Vizma vai Dace būtu ar

mieru mani ieskaitīt savos jauniešu ansambļos, ja pats piespiestos un pārāk bieži neklepotu, platāk turētu muti vaļā... Kaut kas tad, varbūt, arī skanētu... Bet vairs taču nav mana tēva paaudzes Reitera ar sagumzījušos kreklu, nav Jozuusa ar anekdotiskā izdarībā pacelto pirkstu, nav Melngaiļa ar literāri svaigajiem aizrādījumiem vecākajām dziedātājām, kas vairs neprot jokus, nav aristokrātiskā Kalniņa ar baletkustībās vingrinātajām rokām. Un ko teiktu turienes jaunās virsdiriģentes, kas tāpat, varbūt, kā pie mums tagad pusmūžnieku vīriešu vietā? Vai viņas censtos, kā Čīrlīderes, "ar visu krūti" vilkt mūs, tas ir, kori sev līdz, ja manītu, ka mums par to patiesībā vairs ne silts, ne auksts? Nē!... Nav nozīmes lietot brilles, ja bez brillēm tās vairs nevar sameklēt. Es tad labāk pie savām illūzijām, ka nāks jauna valdība un paaugstinās inflācijā sarkušo pensiju, lai varu braukt nākamreiz, kad neviens tur mums vairs neteiks "go home".

Nav vairs arī brīnumu, ko meklēt Amerikā vai Krievijā. Pasaules politikā gan tieši latviešu dziesmu svētku laikā uzpūtušas dažas jaunas vēsmas. Bet jānogaida, kamēr tās sāks pūst stiprāk.

VECAIS SANTĪMS.

NUPAT VAIRS NEVAR IZTURĒT.

Ir pats pēdējais laiks sākt rīkoties. Vai pasaules un speciāli Ziemeļamerikas kontinenta simpatijas un atzīšanu latviešu tautai mums izdosies iekaroņ ar tautas dejām, dziedāšanu, mūziku, literatūru un mākslu, grūti spriest. Vai, varbūt, ar deklarācijām, protestiem un plakātiem, vai šitam pa nepareizām bungām? Man liekas, tomēr, ka vislielākos panākumus šajā virzienā ieguvīs pīrāgs. Latviešu sarīkojumos, tautas svētkos, tāpat mājas viesībās, ja tajās dabūjami arī tautiskie ēdieni, pirmie tiek izpirkti un pazūd pīrāgi. Pīrāgu popularitāte jau palikuse tik liela, ka ir pienācis pēdējais laiks, lai pīrāgam tiek dota godam nopelnītā vieta ēdienu saraksta rullī pašā augšā, un vēl kādu skaļu, speciālu sarīkojumu, kas tā slavu nostiprinātu uz gadu simtiem nākotnē, un latviešiem - kā cepējiem. Lai manu tezi vēl vairāk nostiprinātu un pierādītu, paskatīsimies mūsu tautas dziesmās - latviešu sentēvu bībelē, ko tā saka par pīrāgu:

Pīrāgami, nabagami,

Abi gali nodeguši;

Abi gali nodeguši,

Kaķi vidū izgrauzuši.

Ziemassvētki atbraukuši

Rakstītām kamanām;

Atveduši pīrādziņus,

Izcepušus sivēniņus.

Labvakar, aīmeniece,

Vai izcepi pīrādziņu?

Ja nebūs pīrādziņi,

Stulbs tavs jēriņš, stulbs kazlēniņš.

Dievs dod rītu labu laiku,

Tad es iešu čigānos;

Ziņģēt māku, Dievu lūgt

Par pīrāga gabaliņu.

Tad tālāk, arī iedzīmtie slavē un novērtē pīrāgu pāri visiem citiem kulinārās mākslas gardumiem, kam bijusi tieša sastapšanās ar šo latvju brīnumu. Pīrāgu šķīvis ir pirmais, kas pazūd no dažādu uzkožamo un āķīgu sviestmaīžu pilnā viesību galda. Nekas tā nepiesien dūšu kā zaftīgs un sulīgs, silts pīrāgs. Visgaršīgākās sviestmaizes grūti noturēt nagos un ērti nokost, lai nenokāpātos. Ne tā pīrāgs, tas ērti paņemams un bez briesmām nokožams un apēdams.

Lai nu kādi laiki grozās, modernizējas, attīstās, automatizējas - mašīna nekad un nekad neatvietos cilvēka rokdarbu. Teiksim tādai pīrāgu cepšanas mašīnai vairāk nekā nav kā sarežģītais bleķa mehānisms ar piedevām, kā gaļa, milti un sīkāš garšas. Turpretim mājās ceptiem pīrāgiem bez

visa augstāk minētā materiāla vēl klāt nāk skais-tās cepējas sirds gabaliņš, dvēselītes drusciņa, rozā sakarsis vaidziņš, virtuves sutoņa, norasoju-se piere ar sviedru pilieniņu, kam liktenis lēmis iekrist mīklā. Te nu, varbūt, kāda cimperlīga freilene iesauksies: "Fui, kā nu tā var rakstīt par sviedru pilieni mīklā!" Tādā veidā dzimušam pīrāgam cepšanas formula nav nedz uzrakstāma, ne izdziedama, bet laižama no mutes mutē un blakus meistarienei darba darītājai.

Kamēr visos mūsu lielos un mazos pagastos šiverīgu dāmu komitejas caurmērā vēl turās, pirksti nav galīgi sačokurojušies, varētu to jampadraci ar lielu troksni uzrīkot. Teiksim, par provi, zem nosaukuma "Pīrāgu karalienes vēlēšanas", vai tamli-dzīgi ar sekojošu priecīgu dzīvošanu un dančiem pa virsu. Tā ideja sirds kambaļos klusi iecerēta jau pirms gadiem, ilgi prātā auklēta, un nu, liekas, ir pēdējais laiks to realizēt.

Ja nu, tiešām, uz rudens pusi kādu žiperīgu un čadīgu dāmu pulciņš sadomā vēlēt pīrāgu karalieni ar godalgām pēc pašu fantazijas, tad ne pa jokam visām kandidātēm jācepj labi konkursa pīrāgi. Žūrijas - garšotāju komitejas, tikai vīriešu sastāvā, varētu notaksēt pīrāgus pēc piecu punktu sistēmas, kā tas bija brīvās Latvijas skolu sistēmā. Taksāciju izdarīt pa trīs grupām, kas būtu:

- 1) pēc garšas,
- 2) pēc formas un
- 3) pēc paskata.

Pēc tam punktus saskaitīt kopā, katrai dalīb-niecei atsevišķi, lai dabūtu punktu lielāko skai-tu, dabīgi, kas iznāktu karalienei. Var jau arī lietot citādus gājienus, lai nonāktu pie slēdziena, bet, ja pieturās pie ieteiktā, taksācijas grupas būtu šādas:

1) pēc garšas. Tulkojams tā - vai nav spēka par maz, vai nav spēka par daudz, un vai dod sajū-tu, ka ēd gaļu vien. Vai gaļa nav par treknu, vai par sausu. Vai sīpoli, sāls ir pareizā, vēlāmā daudzumā, tā kā tos nemana atsevišķi, bet gan pa-reizā proporcijā kopā, apmēram, tāpat kā labā or-ķestrī jūs nedzirdat nevienu instrumentu atseviš-ķi, bet gan kā vienu, kopēju simfoniju.

2) pēc formas. Pīrāgs nedrīkst būt ne par lie-lu, ne par mazu, bet, apmēram, trīs ar pusi collas garumā, mazliet liekts, kā jau latvju pīrāgam pie-klājas, lai nesamainītu ar citas šķiras cepumu. Tāpat pīrāgs nedrīkst būt sakritis, plakans vai nedabīgi resns, uzpūsts, it kā ar gaisu iekšā.

3) pēc paskata. Pīrāgam jābūt gludam ar spīdī-gu glanci. Viņš nedrīkst būt pārplīsis, it kā vē-ders pušu un spējis gāžas ārā. Pīrāgam jābūt mazai garoziņai, bet ne par biezu, un ne arī pavisam bez garoziņas, kad tauki spiedušies uz leju pannā. Tā-pat pīrāgam jābūt brūnganā krāsā, ne apdedzis vai bāls, "mazasinīgs", par maz izcepināts.

Ar to, var teikt, pīrāga slavas dziesma no-beigta. Paliek cerība, kā sākumā teicu, ka viņš var pavērt tās durvis uz šī kontinenta sirdsapziņu vairāk nekā viss cits kopā.

Piezīme: Pīrāgu izvilkumu no latviešu dainām izdarījis mans draugs - grāmatu urķis - literāts Jānis Briedis, Toronto.

Ar cienīšanu zīmējas:

EDUARDS TILTIŅŠ.

TICĪBAS STIPRUMA PĀRBAUDE.

No bērņības piedzīvojumu cikla.

Grāmatas mūsu ģimenēs vienmēr jutušās labi. Tās tur tika cienītas, rūpīgi glabātas un sargātas. Tās bija mīļi un labi draugi. Sāpīgi, ka divi pē-dējos pasaules kaļos mēs tās visas pazaudējām. Kā par brīnumu no tēva grāmatu krājuma vēl tomēr sa-glabājusies viena vienīga grāmata - 141 gadus ve-cā Tīma-Preisera (Thieme-Preusser) angļu-vācu un vācu-angļu vārdnīca. Tā izdota 1849. gadā, Leipciģā, un ar savu plašo un rūpīgo vārdu pa-skaidrojumiem bieži pārspēj daudzas jaunākajos laikos izdotās vārdnīcas.

No manas agrās bērnības dienām atmiņā vēl saglabājušās divi neparastākas grāmatas tēva mājā. Abas tās bija lielas un smagas bībeles. Viena no tām bija rakstīta vecā latviešu valodas ortogrāfijā. Tagad nožēloju, ka mani, kā mazu bērnu, toreiz nemaz neinteresēja tās izdevējs, eventuālais tulkotājs un izdošanas gads. Toreiz uzmanība vairāk pievērsās neparstajam burtu lielumam un vārdu dīvainai rakstībai. Šo grāmatu mēs, bērni, drīkstējām drusku pašķīstīt. Tai bija bieži un tumši brūni papes vāki, kuņģos bija iespiesti, izcilpi un iedobumu veidā, tā tad ar pirkstiem labi sataustāmi, dažādi reliģiski ornamentī. No tiem vislabāk atceros krustu, bet bija arī svečturi un citi. Tagad šķiet, ka Bībeles izmēri varēja būt 10 collas platumā un 14 collas garumā. Tāda liela izmēra bībeli savā vēlākajā dzīvē citur, vai nu baznīcās, vai arī muzejos, neesmu sastapis un redzējis. Vismaz ne jau nu latviešu valodā. Kā vecākais dēls, mans tēvs to bija mantojis no saviem vecākiem. Tagad man ir aizdomas, ka šī Bībele bija viena no vecākajām latviešu valodā. Varbūt, ka to bija saņēmis kā dāvanu no senčiem, starp kuņģiem viens bijis kāda mācītāja audžu dēls. Vēl tagad izjūtu skumjas, ka, krieviem izvācoties un vāciešiem ienākot Latvijā, šī Bībele un pārējās grāmatas nozudušas un zaudētas.

Otra Bībele, kas glabājās vidējā skapja augstākajā plauktā, mūsu rokām bija un palika nepieejama. Arī tā bija liela un smaga grāmata. Tā bija ar zeltītām lapu malām. Uz krīta baltuma papīra tajā bija iespiesti senie Bībeles notikumi vecmeistaru attēlojumos.

Tā kā šī Bībele bija jaunāka laika izdevums, pieņem, ka tā, varbūt, bija kāzu dāvana maniem vecākiem viņu laulības dienā. Tajā bija atzīmēti mūsu dzimšanas gadi, datumi un stundas.

Izbraucot saimniecības darīšanās, māte mūs, abus jaunākos bērnus, atstāja vecās, mīļās Gailenītes uzraudzībā. Par viņas pagātni maz ko zinu. Viņa jau manos bērnības gados bija vecāka sievība ar iesirmiem matiem. Vīrs viņai bija miris agrāk, bet savu dēlu viņa vēl arvien gaidīja kādu dienu pārnākam. Viņš pēc Pirmā pasaules kara bija ieskaņots karā zudušajos. Viņa mūs pārdināja. Bieži lāpīja veļu vai kautko šuva. Viena otru reizi pastāstīja kādu pasaciņu. Citu reizi lasīja priekšā kādu Bībeles notikumu no lielās, vecās Bībeles. Reiz bija lasījusi par Jēzus staigāšanu pāri ūdens virsmai, tuvojoties saviem mācekļiem vētras svaidītajā laivā. Lai Jēzu ātrāk sastaptu, Viņam pretim pa ūdens virsmu steigšies māceklis Pēteris, bet savas neticības vai vājās ticības dēļ nespējis pa ūdens virsmu iet un sācis grimt. Tad piesaucis Jēzu viņu glābt, ticis izglābts.

Tāda pa ūdens virsmu staigāšana mums, bērniem, bija kā zilais brīnums. Stāsts un viss šis notikums manā bērna fantāzijā bija iztēlojies pavisam dzīvi. No iepriekšējiem lasījumiem jau zinājām, ka ar stipru ticību un lielu apņēmību varēja panākt un izdarīt pavisam neikdienišķas lietas. Dzirdēto notikumu savā bērna prātā pārdomājot izdomāju, kā būtu, ja šādu stipras ticības spēku pārbaudītu un izmēģinātu arī praktiski. Domāts, darīts.

Pa pagalmu skraidelējot, nonācu aiz lielās govju kūts sienas. Tur pirms desmit gadiem bija izrakta dziļa ūdens aka. No tās ar pumpja palīdzību kūts iekšpusē sapumpēja govīm dzeramo ūdeni ziemas laikā. Pati aka ārpusē bija noklāta ar dēļiem kārtu, kas gadu tecējumā bija stipri sapuvusi. Tur apakšā bija ūdens, kas deva pamatu staigāšanai pa ūdens virsmu, pārejot satrunējušiem dēļiem bez vainas pāri uz akas otro malu. Ar stipru ticību un lielu apņēmību, ka man nekas nenotiks, devos pāri nedrošajam ceļam. Bībelē gan bija arī teikts: "Tev nebūs savu Kungu, tavu Dievu, kārdināt," bet tas man toreiz vēl nebija zināms. Tikai ticis līdz pusei, ak vai - satrunējušie dēļi neizturēja svaru un salūza vidū pu-

šu. Iesprūdis dēļos, paliku starp tiem karājoties. Tagad, bailu pārņemts, mēģināju laimīgi sasniegt zemi akas otrā pusē. Man izdevās izķepuroties. Toreiz uzskatīju, ka mēģinājums nebija izdevies un piepildījies. Nodomāju: "Te nu bija tava lielā ticība!" Galīgi nošļucis un noguris lēnā gaitā soļoju uz māju. Kad biju vecāks, notikumu atceroties, nācu pie citas atziņas. Toreiz savā izmēģinājumā biju galīgi iekritis. Akā neiekritis, es tomēr tai biju laimīgi ticis pāri. Kas gan būtu noticis, ja es akā būtu tiešām iekritis? Tā kūts otrā puse bija tāda nomalāka vieta. Pieaugušajiem tur būtu bijis grūti sniegt man palīdzību īstā laikā...

Iekritis un tomēr neiekritis. - Lai nu vēl kāds saka, ka stiprai ticībai nav spēka.

FREDIS LINDE.

• Autora tušas skice.

BĒRES.

Īstu mironi Jēcis redzēja pirmo reizi. Mātes māsa Zelma jau ilgāku laiku slimoja. Dažreiz tēvs izmeta pa nīcīgai piezīmei: tā jau ir kā dzīvs mironis. Dzīvs vai beigts, liela starpība tur nebija, pie tāda slēdziena tagad Jēcis bija nonācis. Tāda pat sīka, izdiluse, kādu Jēcis viņas vēroja dzīvu, tagad viņa gulēja zārkā. Mazliet savādi jau bija, tā zināt, ka tante Zelma vairs nav cilvēks, bet mironis. Par mironiem Jēcim bija pašam savi uzskati. Mironi atkal celsies augšā un paliks par cilvēkiem, kad būs pasterdiena. Vai nu Jēcis to redzēs, vai ne, īstas skaidrības viņam nebija. Līdz tam laikam mironiem jādzīvo debesīs vai ellē, tā to nosaka ticība. Debesīs gan būs pagrūti tikt. Tur grēciniekus neielaiž, jāiet vien būs ellē. Debesis domātas tādām, kā mācītājam vai skolotājam, jo viņi jau zin, kā no grēkiem izvairīties. Visiem citiem jāiet uz elli, par to Jēcim šaubu nav. Slikti jau tas ir, bet darīt tur nekā nevar. Nezin, kā ar tanti Zelmu? Jēcis gan neatcerās, ka tante Zelma būtu kādu grēka darbu darījuse, bet kas to lai zin. Arī Jēcis savus grēka darbus pastrādā tā, ka citi to neredz. Labi jau nav, ka jādzīvo būs ellē, jo elle nav nekāda patīkamā vieta. Par to jau raksta grāmatas un māte arī vienmēr atgādina - "Tu, grēka gabals, nonāksi

elli, tad tu redzēsi!"

Jēcis bija apradis, ka viņam jāiet ellē, tādēļ, par to daudz galvu nelauzīja. Bet kā ar tanti Zeltu? Būs jāpaprasāmācītājam. Mācītājs nākot izvadīt tanti. Viņam jau ar tām debesīm un ellī vairāk darīšanas. Mācītājam jāzin, kur tantei jāgaida uz pastardienu. Tādēļ, jau viņš ir mācītājs, tā sprieda Jēcis.

Tantes Zelmas zārks ar mironi atradās klētī. Tur tadvecmāte viņas visu nakti bija vācējusi. Tēvs gan smējās - tās pagānu būšanas sen vajadzēja izdzēst. Tagad jauni laiki, vai cilvēkiem klājas ar vecām muļķībām krāmēties. Vecmāte gan neteica ne vārda, Droši vien, domāja, vai ar tādū ir vērts strīdēties. Vecmātei ar tēvu šad un tad iznāca bāršanās, tīri pa niekiem, tā domāja Jēcis. Tagad pat, vecmāte pie Zelmas zārka bija sēdējuse visu nakti un skaitījuse dziesmiņas. Kāda tur nelaime? Vai māte nedrīkst parunēt ar savu meitu pēdējo nakti? Cik jocīgi, ka tēvam tā jauno laiku būšana tā liek bailoties. Ka tik kāds nesāk šaubīties par viņa īsto patriotismu un ticību. Tas, lūk, var iespaidot karjēru, tā Jēcis bija dzirdējis no brāļa Kārļa. Kārlim arī tēva bailošanās nebija īsti pa prātam. Ej tu izproti lielo domāšanu.

Ar vecmāti Jēcis bija labos draugos. Viņa Jēcim nekad neliedza savu padomu. Arī tagad.

"Redzi, Jēc, tur nu Zelmīa guļ. Tāds nu reiz ir Dieva lēmums, ko cilvēki grozīt nevar. Katram jau ir mūžs nolikts. Laimas lēmumam jau nevar pāri kāpt. Citam tas ceļš garāks, citam īsāks ejams. Visu, ko cilvēks savā labā var darīt, ir uzmanīties, lai, ejot to dzīves ceļu, kāja neiekāpj kādā netīrumu pelkē vai neatsitās pret kādu akmeni. Tas arī ir viss, ko Dievs ļāvis cilvēkam pašam."

"Tad jau mums nav daudz jābēdē, ko tas mācītājs sprediķo par to ellī un debesīm."

Jēcis bija tīri priecīgs, ka ir arī cits atri-sinājums, nekā māte to saka.

"Tas jau, Jēc, ir mācītāja darbs, ko citu lai viņš saka."

"Mamma viņam tic."

"Cik katram tā saprašana, tik arī tā ticība. Bet tagad nāc, atvadies vēl no Zelmīas. Vēlāk jau nebūs laika. Noskaidri kādu Dieva dziesmu, lai Zelmīas dvēselīte priecīga iet pie Dieva."

Nu gan Jēcis nezināja ko darīt. Dieva dziesmas! Kādas tad tās Dieva dziesmas ir? Jēcis zināja tikai tās, ko skaita pie eglītes. Tagad jau tām nebūtu vietas. Kauns bija atzīties, ka nezina, bet ko lai dara, jāatzīstas vien ir. Vecmāte ļaunā jau neņems. Viņa saprot Jēci.

"Tā jau domāju. Vai tad mātei ir laiks tevi pamācīt? Un skolā jau tie jaunie laiki ar to jauno mācību. Tiem jau mūsu Dievadziesmas nebijušas. Tad nu skaitīsim abi."

Vecmāte sāka skaitīt, un Jēcis turēja dūšīgi līdz.

Nevajaga dvēselei

Trepju kāpt debesīs;

Mīļš Dieviņš trepes cēla,

Dvēselīšu gaidīdams.

Pie Dieviņa es nogāju,

Pie Dieviņa es paliku;

Pie Dieviņa tīra maize,

Ne grūžama, ne maļama.

Noskaidrījis līdz ar vecmāti pantipus, Jēcis jutās tāds kā atvieglots. Tas darbs nu būtu padarīts. Lai tad Zelmas dvēsele iet pie Dieva. Arī Jēcim būs savi nopelni pie tā.

Kad atnāca mācītājs, zārku ar Zeltu ienesa istabā, nolika uz galda. Varēja sākt izvadīšanu. Mācītājs uzņēma dziesmu, bet nekā neskanēja. Cilvēki nezināja vārdus, un dziesmu grāmata bija tikai viena. Mācītāja meldijai citi rūca kautko līdz. Iznāca ne šis, ne tas. Tad mācītājs teica savu runu. Kad tā bija pateikta, zārku aiztaisīja un uzlika uz ratiem.

"Vai tad nu Zelmīa nebija pelnījuse, ka vēl

kāds kādu labu vārdu pasaka."

Un vecmātei negribot noritēja asara.

"Ir arī tagad tie jaunie laiki un jaunā saprašana. Kā kādu svešu. Ne vairs mīļa vārda zin, ne mīļi izvadīt prot." Vecmāte, tiešām, nebija mierā ar šādu kārtību.

Jēcis vēl tā nedroši ieminējās: "Bet mācītājs jau smuki norunāja."

"Par to tad arī tavs tēvs viņam smukisamaksāja. Lai nu citi, bet tava māte. Māsa skaitās, vai tad nevarēja pateikt kādu mīļu atvadu vārdu? Kauns, nudien kauns par tādu meitu. Vai es nemācīju viņas ar godu dzīvot? Bet tie jaunie laiki ar to baznīcas kārtību. Cilvēkus supiem līdzīgus pataisa. Iesim nu, Jēc, ka nepamet mūs mājās."

Varēja redzēt, ka vecmātei ļoti sāpēja tāda nevērtība no ļaužu puses. Lai tik ātrāk apraktu un varētu tikt pie ēšanas un dzeršanas. Jā, tie jaunie laiki, tā kungu baznīca samaitā cilvēka labo dabu. Tā un līdzīgi vecmāmiņa vēl pukoja ilgi.

Kā jau to vecmāte bija paredzējuse, kapos uz ātrāko apraka, lai tik tas darbs būtu padarīts. Agrāk, lūk, tad ar aizgājēju vēl pie kapa pēdējo maizes kumosu dalījuši, vēl miestīgu iedzēruši un tikai tad šķīrušies. Tagad jau nav laika. Jāskrien, lai ātrāk varētu nomirt. Kur tie skrējēji tikuši? Turpat, kur tā Zelmīa vien būs. Bet ar godu aizvadīt, kādu minūti ilgāk pabūt kopā, to nē. Tā vecmāte nevarēja rīmties. Vecs cilvēks, veca domāšana, tēvs tikai norūca. Varēja redzēt, ka viņam neko nepatika vecsmātes neapmierinātā bubināšana.

Kad bērnieki atgriezās, Jēcis izmantoja iespēju mācītājam uzprasīt, kā īsti tas ir ar tām debesīm un ellī. Vai tante Zelma būs debesīs vai ellē?

"Labi cilvēki nonāk debesīs, pie tā Kunga, mūsu Pestītāja." Mācītājs nepārprotamā pārliecībā to paskaidroja Jēcim.

"Un kā ar grēciniekiem" Jēcim vairāk interesēja grēcinieki, kā labi cilvēki. Ka labi cilvēki nonāks debesīs, to Jēcis zināja, nemaz nebija mācītājam jājautā.

"Ar grēciniekiem var notikt visādi. Ja tas Kungs piedod viņa grēkus, tad ceļš uz debesīm ir vaļā, ja ne, nu tad ir bēdīgi."

"Kas tad man pateiks, ka mani grēki piedoti? Un kas man jādara, lai tas Kungs viņus piedotu?" Tie bija jautājumi, kas Jēcim patreiz likās ļoti svarīgi.

"Tev, dēls, jāklausa vecāki un biežāk jālūdz tā Kunga žēlastība. Tad tas Kungs arī tevi uzklaušīs un piedos tavus sīkos grēciņus." Mācītājs noglaudīja Jēča galvu, pasmējās un pievienojās tiem, kas stiprināja ne tikai garu vien, bet arī miesu. Par tādu mācītāja padomu Jēcis būtu ar mieru nobūcot pat viņam roku. Tagad ceļš uz debesīm tikpat kā rokā. Ja nu tik viegli var tikt vaļā no grēkiem, tad nav daudz galva jālauza. Dzīvot var.

ARVĪDS MEMENIS.

MĒS ĻOTI GAIDĀM. LAI KĀDS MUMS RAKSTA.

Tā man nupat raksta dažas latviešu skolnieces no Aizputes, Latvijā. Viņas ir 15 gadus vecas un ļoti gribētu sarakstīties ar latviešu zēniem un meitenēm ārpus Latvijas. Dzimušas un augušas zem naidīgās okupācijas varas, tās nekā nezina par to, kā mums svešumā iet. Maz zina arī par to, kas reiz bijis. Kad es vienai no viņām aizrakstīju un pastāstīju par Aizputes pagātni, lasītāja raudājusi par to, kas reiz bijis, un to, kāda netīrība un nolaidība tur esot tagad.

Aizpute, kā Vanagu Kārlis savā mazgrāmatīgu sērijā "Atceries Latviju" Kurzeme II, 3. lpp. raksta: "Skaista kuršu mazpilsētiņa, Tebras upes krastā ar dižu pagātni un t. t." Paldies viņam par šo vērtīgo aprakstu.

Esmu dzimis Aizputes pils muižā. Mani pirmie šīs dzīves 18 gadi noritēja kā pilsētā, tā tās tuvākā apkārtnē. Pilsētiņa bija klusa, jo atrodas

tālu no lieliem satiksmes ceļiem un lielām pilsētām. Ar Liepāju to savienoja 1.000mm plata dzelzceļa līnija, ar Skrundu - 750 mm līnija. Stacija atrodas kādus 2 km ārpus pilsētas. Tas viss apgrūtināja preču nosūtīšanu un saņemšanu no ārpusēm. Auto jau toreiz nebija. Transports bija jāveic ar smago ormaņu palīdzību. Tas, protams, visu sadārdzināja. Pilsētā nebija lielāka rūpniecības uzņēmuma, kas ražotu ko uz vietas un varētu nodarbināt lielāku strādnieku skaitu. Tā bija pagrūti, bet tomēr visi bijām iztikuši, dzīvojām draudzībā. Ielas bija tīras, zālāji apkopti. Jaukā Tebras upe tīra. Cik patīkami bija karstās vasaras dienās noīrēt kādu laivu un pabraukāties pa upi. Aizbraukt līdz tuvējam Misgalkalnam un tur biezo krūmāju ēnā atpūsties. Ziemā upi klāja bieza ledus kārtā. Vietējais alus brūzis tur zāģēja ledu. Sazāģētos ledus blukus novietoja brūža pagrabos alus dzesēšanai vasarā. Toreiz jau nebija visādi "frīzeri", vai kā nu viņus sauc, kā tagad.

Pārcilājot atmiņas, prātā nāk daži notikumi, kas tur arvien vēl glabājas. Tur notikums visai drīz pēc Latvijas neatkarības pasludināšanas. Pilsētā no Liepājas ieradās latviešu kaņavīru grupa darbam kaņā pārvaldē. Liepājas ielā, starp veco bruģinieku pili un muižas "Klēts kalniņu" muižas strādnieki, klēts pārziņa dēla Vecpuiša vadībā, bija uzcēlušī jaukus goda vārtus kaņavīru sagaidīšanai. Kā sagaidītājiem, tā pašiem kaņavīriem acīs mirdzēja asaras, caur vārtiem izejot. Kad kaņavīru grupa bija iegājuši pilsētā, tai pretī steidzās kāda židiete ar lielu puķu bunti rokā. Grupas vadītājs gan puķes saņēma, bet tās tūlīt nometa zemē un samina. Mēs nu bijām kungi paši savā zemē, ar visādiem iztapojumiem vairs nebija jāērķinājas.

Otrs gadījums risinājās Aizputes pils muižā laikā, kad pēc mūsu valsts nodibināšanas vēl trakoja dažādas vācu bruģotās vienības. Bija kāda ļoti auksta ziemas diena, vēl agrā rīta cēlienā. Sasietām rokām, plikām kājām, tērpti plānos līnu kreklos pils pagalmā tika ievesti divi latviešu jaunekļi, stiprā vācu kaņavīru apsardzībā. Pils galvenai ēkai pretī bija plašs augļu dārzs, kurā no pils ēkas norobežoja labi kopts zālājs, kam pa vidu gāja celis uz dārzu. Celiņa abās pusēs pie ieejas dārzā auga divi kupli kastapa koki. Nelaimīgie latviešu jaunekļi tika ar striķiem piesieti katrs pie sava koka ar sejam uz pils pusi. Muižas strādnieki un bērni tika sadzīti pie ieejas vārtiem noskatīties, kas notiks. Bija ļoti auksts. Labi atceros, kā viens no jaunekļiem teica otram - "man salst", kamēr otrs mierināja - "pacieties, drīz jau mums vairs nesals."

Pienāca pēcpusdiena, pils balkonā iznāca divi jauni vācu kaņavīri jaustru sieviešu pavadībā. Atskanēja vairāki šāvienu un jaunekļi saņima. Kāpēc? - Tāpēc, ka tie bija latvieši, kas negribēja muguras liekt varas priekšā.

Kas mainījies visus šos garos gadus? Mūsu ziedu laiki bija tik īsi. Atkal muguras bija jāliec svešu varu priekšā. Kāda gan ir starpība? Toreiz latvietim lodi pierē ielaida zaļi pelēkie friči, pēc tam netīrie, utainie krieviņi. Un mēs varam būt droši, ka tie to darīs atkal, tikko būs izdevība. Mosties, celies, latvieti. Tev nekad nevar un nevarēs būt draugs un palīgs neviens cits, kā tikai pats latvietis.

Jaunie par to nezina nekā. Rakstīsim viņiem, pastāstīsim, ko zinām par pagātni, kā mums iet svešumā, ko skolnieki te mācās. Veidosim jauko sadraudzības tiltu. Varat būt droši, ka katra rakstīta vēstule saņēmējam dzimtenē būs kā gaišs prieks un laimes stariņš. Tie vēstules lasīs un vēlreiz pārlasīs, dos arī citiem lasīt, kā tas daudzreiz notiekot. Esat šī draudzības tilta cēlēji un balsti. Paldies!

Un te ir jauniešu adreses, kas gaida kādu vēstulīti vai jauku skatu kartiņu:

Gunita Piepiņš, Parka ielā 9, Aizpute, Liepājas rajonā, Latvijā.

Iluta Balčus, Ezeru ielā 21, Aizpute, Liepājas rajonā, Latvijā.

Vigiteu Pētersons, Jelgavas ielā 15-17, Aizpute, Liepājas rajons, Latvija.

Evita Tetercina, Padures ielā 4-52, Aizpute, Liepājas rajons, Latvijā.

Iveta Pudāne, Cepļu ielā 1-36, Aizpute, Liepājas rajons, Latvijā.

Jana Suklais, Fabrikas ielā 2a-3, Aizpute, Liepājas rajons, Latvijā.

Iveta Jansons, Padures ielā 13-6, Aizpute, Liepājas rajons 229756, Latvijā.

Ieva Sterns, Kuldīgas ielā 17, Aizpute, Liepājas rajons, 229756, Latvijā.

Edgars Pucēns, Juņa Mātera ielā 6, Aizpute, Liepājas rajons, Latvijā.

Sarakstam varu pievienot vēl kādu tautieti, pensionāru, kas meklē sakarus ar svešatnes latviešiem - Uldis Lapiņš, Dzintarzemes - 1, 229584, Mērsrags, Latvijā.

Viņu interesē skaistas, labi apmarkotas un tīri apzīmogotas skatu kartiņas vai dažādu svētku (sevišķi Jaungada) apsveikumu kartiņas, kā arī labi apzīmogotas aploksnes, kas atzīmē kādu filatēlisku notikumu, izstādi, dziesmu svētkus vai kādu atceri.

K. STRAZDIŅŠ.

NEATRISINĀTA PROBLĒMA.

Patiess pravietis ir tas, kas nebaidās smagas sabiedrības problēmas formulēt un rādīt, kā šīs problēmas atrisināmas. Mūsu vidū dzīvo arī tādi, kas saredz un izjūt jo asi sabiedrības problēmas, bet tām dod tikai daļēju, nekādu, vai nepareizu atrisinājumu formulu. Nepemos spriest, kurai kategorijai pieder prof. dr. Roberts Akmentiņš, bet vēlos vērst sabiedrības uzmanību uz viņa atziņām rakstā "Kristīgas laulības un ģimenes problēmas".

Runājot par Latvijas sabiedrību, Akmentiņš raksta: "Domā, ka šodien ap 77 % laulību slēdz bez mīlestības, un tāpēc tās ir tik nestabīlas. Šeit sāpīgākais ir tieši tas, ka Rīga ir pirmajā vietā pasaulē laulības iziruma - šķiršanās ziņā, tāpat mums ir arī vismazākā dzimstība, līdz ar to mūsu tauta dabiski neatjaunojas, jeb kā tagad saka - netiek atražota. Toties atstāto, pamesto, negribēto bāra bērnu mums ir tik daudz kā vēl nekad. Kā to lasām dažādos traukmes rakstos - nepārtraukti progresē debīlo - miesīgi un garīgi slimo un arī nedzīvo bērnu dzimstība. Pareiz te saka mūsu ārsti, ka šie nelaimīgie bērni jau pirms dzimšanas ir tēva un mātes nodzerti, nopīpēti, norakstīti, nolādēti... Un kur tad vēl abortos apzināti iznīcinātas dzīvības! Mūsdienās bieži jo bieži bērns ir šķērslis, kavēklis izlaidīgai, baudu piesātinātai, egoistiskai dzīvei. Tā ir traģika, tā ir dzīves pamatvērtību degradācija - dzīves krīze. Tāpēc arī ir izteiktas domas, ka mūsdienu vīrieši vairs nav īsti vīri, tie ir feminizējušies. Arī sievietes tiktāl emancipējušās, ka būtībā vairs nav īstas sievietes. Tās ir noliegušas un atmetušas savu pašbūtību, savu būtību. Lieki te runāt par dzīves aicinājumu darboties ārpus mājas kultūras dzīvē, sabiedrībā. Tas neskaņ lieta būtību, tās kodolu." 1)

Prof. Akmentiņš stāvokli Latvijā attēlo nevis latviešu nacionālo ideologu runu daudzvārdībā, bet droši un patiesi, kā to dzīvē redzam. Lai par to viņam pateicība.

Tāpat viņam pienākas pateicība, ka viņš, iespējams neapzinīgi, ir parādījis arī, kāpēc šo problēmu nekad nespēs atrisināt tie, kuru teoloģija līdzīga Akmentiņa. Viņš raksta: "Tieši šai sakarībā tiek norādīts, ka zināmas grūtības sagādā apustuļa Pāvila prasība un domas. 'Bet es gribu, lai jūs pēmtu vērā, ka ikkatra vīra galva ir Kristus, bet sievas galva ir vīrs, bet Kristus galva ir Dievs.' (I Kor. 11, 3). Tas būtībā ir jautājums par to, kas laulībā ir kuņam pakļauts, subordinēts,

kas ir ģimenes galva?" (...) 2)

Rakstu turpinot, Akmentiņš cenšas pierādīt, ka ģimenē subordinācija neesot vajadzīga. Kā viņš savu domu atspēko? Viņš raksta: "...tiek izteiktas domas, ka Pāvils laulību skata un izprot tā laika kultūras situācijā... grieķu un jūdu kultūrā..." Interesants arguments. Man nebija ienācis prātā, ka tādā veidā teologi spēj pārmainīt ne tikai šī Apustuļa, bet jebkuru Svēto Rakstu tekstu. Vietas, kas nepatīk, var ērti likvidēt aizbaidinoties, ka tas tā bija pieņemts tā laika kultūras situācijā.

Daudzi mūsdienu latviešu ticīgie uztraukusies par dievturīgiem un viņu popularitātes pieaugumu sabiedrībā. Kāpēc uztraukties? Mūsu vidū ir teologi, kas pārspēj dievturīgus pašsacerētās idejas par Dievu un par Kristus mācību. Interesanti dzirdēt, kā teologs atvieto Kristus noteikumu, ka vīrs ir sievas galva: "Abi ir nepieciešami, līdzvērtīgi pirmatnēji vienotajā dzīves struktūrā, tāpat kā pozitīvi un negatīvi lādēta enerģija elektrībā, veidojot būtiski tāpat kautko vienu un veselu. Arī tas, tāpat kā laulība, ir kaut kas irracionāls - eksistenciāli dots un ieprogrammēts." 3)

Mīlais Akmentiņ, ja jau laulība ir tiešām kautkas "irracionāls - eksistenciāli dots un ieprogrammēts", tad kāpēc gan to nenodzert un nenopīpēt?

Bēdīgi, ka mūsdienu pašsādomātās teoloģijas ved latviešu laulības un ģimenes nelaimē. Protams, nodomi labi, bet vai tādi paši nav arī mūsu dievturīgiem?

No minētā teologa raksta izriet divas lielas novirzīšanās no oriģinālās Kristus mācības. Pirmā, kā jau minēju, ir, ka katru Svēto Rakstu tekstu var likvidēt ar "tā laika kultūras situāciju", un otra ir teologu ideja, ka Apustuļa vēstules nav rakstītas Kristus atklāsmē. Pēdējā ideja atklājas teikumā: "...Tāpēc varam saprast arī to, ka Kristus nekad un nekur nerunā par vīru kā sievas galvu." 4) Tā var teikt tikai tas, kas neatzīst, ka Apustuļa rakstītais ir Kristus sacīts.

Paklausīsimies, ko Apustulis pats saka vienā no savām vēstulēm. Tekstam izvēlējos Vincenta Strelēvica tulkoto Katoļu Jauno Derību, kas ir precīzāka un ar pareizāku valodu nekā luterāņu. "...Evanģēlijs, ko es jums pasludināju, nav no cilvēkiem, jo es pieņēmu to un iemācījos no cilvēkiem, bet no Jēzus Kristus caur atklāsmi (...) Negāju arī uz Jeruzalemi pie tiem, kas jau pirms manis bija apustuļi, bet es aizgāju Arābijā un atkal atgriezos atpakaļ Damaskā. Tikai vēlāk, pēc trim gadiem, es aizgāju uz Jeruzalemi, lai redzētu Pēteri, un paliku pie viņa piecpadsmit dienas. Tad no citiem apustuļiem es nevienu neredzēju, tikai Jēkabu, tā Kunga brāli." (Gal. 1. 11, 12, 17, 18, 19).

Visās savās vēstulēs Apustulis norāda, ka tas, ko viņš raksta, nav viņa paša izdomāts, bet to viņam atklājis Kristus. Tātad, gandrīz viss rakstītais nāk no Kristus (I Kor. 1:1, II Kor. 1:1, Gal. 1:1, speciāli Gal. 1:12, Efēz. 1:1 utt.). Gadījumā, kur Apustulis izsaka pats savas domas, viņš to arī saka.

Kopsavilkumā, Akmentiņa rakstā parādītā sabiedrības problēma ir pareiza un reāla, bet viņa problēmas atrisinājums nederīgs, jo nebalstās mūsu Tēva un Viņa Dēla atklāsmēs par pareizo hierarchiju ģimenes locekļu attiecībās. Smagas laulības un ģimenes problēmas latviešu sabiedrībā nevarēs tikmēr atrisināt, kamēr latviešu mācītāji neatzīs Kristus atklāsmi šai jautājumā. Tas ir nopietns lēmums, kāds būs jāizdara ikvienam, kas Kristus vārdā vēlēties mācīt draudzi vai sabiedrību. Līdz šim esmu domājis par to, kur latviešu luterāņi ņem ideju ordinēt sievietes par mācītājiem Protams, Akmentiņa un citu viņam līdzīgu teologu Svēto Rakstu "iztulkojumā" par to nav ko brīnīties.

Piemērojoties "kultūras situācijai" var ordinēt arī homoseksuālus, var rīkot kapu svētkus un karogu, pieminekļu, akmeņu, māju, automobiļu un elku iesvētīšanas.

Vai būs kāds jauns latviešu mācītājs, kas drošsirdīgi nostāsies par patieso Kristus mācību? Tas šodien ir neatbildēts jautājums. Atbildēta ir prediktabilitāte (paredzamība): ja latviešu mācītāji būs par glāviem, lai cīnītos pret Kristus mācības sagrozījumiem, latviešu sabiedrībā daudz vīriešu nespēs uzņemties īsta vīra lomu un turpinās feminizēties. Un kādēļ gan arī lai sievietes nebūtu tik tālu emancipējušās, ka būtībā vairs nav īstas sievietes, ja mācītājas rāda priekšzīmi, nostādamās pret Kristus nosacījumiem?

Tā ir bēdīga aina. Šo "Neatrisināto problēmu" noslēgšu ar paša Akmentiņa vārdiem: "...cietēji ir bērni, kuru mazā jūtīgā sirds visu to bezgala rūgti un smagi pārdzīvo, gūstot nedziedināmu traumu visai dzīvei - kā sabradātu un aizlauztu ticību dzīves pamatvērtībām."

Tikai - šoreiz ar bērniem domāju visus tos, kas nāk pie ticības nezinoši, kā bērni.

JĀNIS PURVIŅŠ JURJĀNS.

*1) Latvijas Ev.-lūt. Baznīcas Gada Grāmata un Kalendārs, 1990. g., III. lpp.

*2) Ibid 113. lpp., *3) Ibid 113. lpp., *4) Ibid 113. lpp.

ČAKLA DARBINIECE AIZSAULĒ.

Gaida VELME, meitas vārdā Kitenbergs, dzimusi 1925. g. 12. augustā, Rīgas apriņķa Allažu pagastā, kur vecākiem bija jaunsaimniecība. Vēl meitenei esot, vecāki saimniecību pārdod un pārceļas uz tuvējo Mālpils pagastu, kur iegādājas nolaistu vecsaimniecību. Pateicoties grūtam darbam un pūlēm ģimene 10 gadu laikā izveido to par priekšzīmīgāko visā pagastā. 36 tīrasiņu brūnālas, Rīgas tirgus tuvums, kur nodot piena produktus, pavej vārtus uz dažādām iespējām pagasta sabiedriskā darbībā un pašu dzīvē. Jaunlopu audzēšanā saimniecība saņem vairākas godalgas.

Gaida pirmo izglītību iegūst Suntažu pamatskolā, kur iesaistās arī mazpulku gaidu pulciņā, tā sākot darbošanos sabiedriskā dzīvē, ko viņa turpinā visu samērā īso dzīves gaitu. Pēc pamatskolas turpinā izglītības gaitas Rīgā, Draudzības meiteņu ģimnazijā, kuru ar labām sekmēm nobeidz 1944. gadā. Starplaikā karš jau sācies, un, fronte tuvojoties, ģimene atstāj labi iekopto saimniecību un dodas bēgļu gaitās uz Kurzemi.

Jau ģimnazijā būdama, Gaida piedalās pretestības kustībā, ko turpina arī Kurzemē. Tur viņa iepazīstas ar savu nākamo vīru un arī apprecas. Karām ieejot pēdējā fāzē, ģimene 1945. gada 8. maijā ar vācu flotes pēdējām vienībām atstāj Kurzemi un apmetas Kiles tuvumā, Vācijā. Parastā nometnes dzīve ir īsa, jo ģimene dodas 1948. gadā uz Hundersfildas pilsētu Anglijā, kur vīrs atrod darbu rūpniecībā.

Gaida ņem dzīvu dalību jaundibinātā DV nodaļā un kopā ar vēl divi dāmām rūpējas par pāri 200 kanākiem, kā sarīkojumos, tā privātā dzīvē, kad jauniešiem zēniem piesienas "melnais".

1951. gadā nonāk Toronto, Kanadā, kur vairāk latviešu. Iemācas valodu un grāmatvedību. Piedalās Toronto latviešu sabiedriskā dzīvē - TLB un DV Toronto nodaļas vanadžu kopā. TLB 6 gadus ir dāmu komitejas priekšiece, bet vanadžu kopā 4 gadus kasie-re. Ar tādu pašu sparū piedalās Kritušo kara-vīru pieminekļa būvē Saulainē, dodot pirmo ziedojumu.

Tādā veidā Gaida Velme visus gadus sparīgi darbojas latviešu sabiedrībā un vēl pēdējā laikā, būdama smagi slima, izpilda savus pienākumus gandrīz līdz savai nāves dienai.

Kā aiziet mūžs, kā pazūd dienas.

Tu stāvi un brīnies - nupat vēl bij,

Un te jau tavu zemes dzīvi

Pret mūžību Dievs svētais mīj...

Vieglas smiltis svešā zemē!

EDUARDS TILTIŅŠ.

AR DALĪTĀM JŪTĀM...

...jāsaka, ka trimdinieku vairākumam šodien arvien trūkst nopietna informācija par mūsu tautas centieniem — un ka, tieši šo centienu dēļ, sabiedrības aktīvai daļai nāksies grūti uz pāris personīgiem jautājumiem sniegt atbildi. Iespējams, turklāt, ka vispār negribam šos jautājumus nopietni uztvert un neparedzam cik ātri tie būs klāt uz 'jā', vai 'nē'.

Patlaban diezgan plaši elektroniski 'saejos' ar līdzstrādniekiem un dažādu pasākumu kointereseantiem. Ar Makintošu buroties cauri 'ziņu dējiem', tiklojot, sūtot un saņemot elektronisko pastu uzkrīt, vispirms, lielas garāmejošo sarunu daļas naivums, visizteiktāks t.s. akadēmiskās aprindās. Tā, piem., vienā 'DASNET' nodaļā latviešu izcelsmes profesore ziņo, ka pirmo reizi četrdesmit piecos gados ceļos atpakaļ uz dzimto zemi un prasa (publiski!) vai kādam citam tīkla lietotājam nebūtu tuvāka informācija par turienes apstākļiem, ieteikumi par 'ko darīt, ko ne', utt. Nenocietos un lūdu viņai palasīt 'Laiku', 'Ziņotāju', 'Jauno Gaitu', griezties pie ALA-s, vai vietējās Tautas Frontes atbalsta grupas, abonēt 'Atmodu' (angļu valodas versiju, ja citādi nevar), apmeklēt Latvijas ciemiņu priekšlasījumus — elementāras lietas. Nē, re, viņai vajag, lai kāds to momentā elektroniski konspektē un piegādā ...nu, varbūt tā: lai 'etniskais' un 'sakņu meklēšana' nāk vien modē atpakaļ, ka tikai nav pārāk grūti pašam jāpiestrādā. Citam 'izmaiņas profesoram' (leitim) bija jāpaskaidro, ka viņa līdzņemamo apearatūru otrā galā 220v/50Hz izsvilnās: ir tomēr pasaulē citi strāvas standarti, ne tikai Amerikas. Līdzīgi momenti — diapazonā no praktiskā līdz politiskam — uzpeld sarīkojumos un sanāksmēs: neticami 'pliki' jautājumi un vērtējumi, it kā tautietis pēdējos pāris (un varbūt vairāk) gadus būtu dzīvojis maisā.

Sak, no pāris piemēriem nevajadzētu vispārināt. Bet, ja nopietni darbotos ar statistiku, tad tomēr būtu jāsecina, ka 'pāris' tie nav vis, bet gandrīz katrs otrais gadījums. Tas liecina, ka mēs 'rūpējamies' un 'ceram' gan, bet stipri vispārēji un šabloniski — bez faktiem, analīzes un pārdomām tieši par to kā notiekošais zīmējas uz mūsu ērti izkārtoto 'trimdniecību'.

Kā tad tā? Vai neesam 'sekojuši notikumiem', protestējuši, kad bija vajadzīgs? Vai neesam (beidzot) radu saites atkal sasējuši? Varbūt viens otrs arvien grib Rīgu 'atcerēties tādu, kā bija' un nekust no vietas, bet šodien tikai ignoranti tērē laiku un lasītāju pacietību ar 'tā vajag' un 'tā nevajag' pamācības vēstulēm avīzēs: tie laiki ir cauri. Taču — lūzums. Kur reiz katrs 'braucējs' bija 'šaubīgs', tagad abpusēji esam tik pamatīgi 'izciemoti', ka... Notiek plaša cilvēku satiksme: koncertu, politiku un citu viesu turnejas šeit, mūsu piedalīšanās Dziesmu svētkos Latvijā; jaunās un vidējās paaudzes profesionāli Latvijā strādā un mācās; biznesmeņi brauc pelņu meklēt haosā, kas sekos t.s. socialisma izputēšanai... Trimda, varētu teikt, pa daļai ir pamodusies — un velk savas organizācijas līdz. Tā vēro, palīdz, ceļo, debatē, piedalās. Cer ar jaunievilktu elpu.

Tā liekas. Bet uz nopietno iesaistīta ir tikai maza trimdas daļa — kā vienmēr, aktīvā. Un tā, arvien, ir bazēta šeit. Ar pāris izņēmumiem, tā vēl nav pārgājusi atpakaļ Latvijas teritorijā. Un tāpēc liktenīgs — ne tik daudz Latvijai, kā trimdai — pošas jautājums: vai tu brauksi, vai nebrauksi?

Protams, protams... vajag vispirms neatkarīgu, demokrātisku Latviju, vajag kaut cik ciešamus un nepiesārpotus dzīves apstākļus, vajag puslīdz rietumniecisku, brīva tirgus iekārtu, vienu krievu daļu un visu militāro vajag ārā, vajag, ar vārdu sakot, novākt pārcelšanas šoku cilvēkiem, kuri pieraduši tīri labi dzīvot. Tātad: 'braukšana' cieši saistīta ar sagaidāmo ērtību — līdz tādām brīdīm, dabīgi, paliksim turistu kārtā. Varbūt arī: tādu brīdi panākt iesies vieglāk no šīs puses — varam efektīgi izmantot mūsu spējas, kontaktus, priekšrocības kopējam mērķim — ne uzreiz uz vietas Latvijā strādājot. Darāmā netrūkst: socialisma skābes plūdiem izejot, vīdēt un cilvēkiem nodarīt bojājumus izceļas krasā reljefā.

Vai tu brauksi, vai nebrauksi? Varbūt uz kādu laiku, uz kādu noteiktu mērķi... Bet tad?

Jau parādīties paradokss: 'aktīvo' darbības pārorientēšana Latvijas virzienā — un, līdz ar to, iespējama trimdas 'latvietības' izsīkšana. (Re, 'dzīvie' tiecas īstas — pat izmisīgi personīgas — atdzīvošanās virzienā, 'iekšējā misija' apnikusi...) Pazīmes ir visapkārt: zināmas grūtības ar Beverīnu, Minsteri, Abreni; plašāka autoru publicēšanās un uzstāšanās Latvijā, trimdā izdotu grāmatu un izdevēju skaita un kvalitātes lejupeja; 'tiešā akcija' — piem., Tautas Frontes atbalsta grupu darbība — paraleli 'jumta organizācijām'; dievkalpojumi un iesvētības angļu valodā. Aivars Runģis pareizi aizrāda, ka 'nekas vēl nav vinnēts', ka tieši tagad trimdai jādara viss iespējams, it īpaši politiskā plāksnē, lai 'vinnējums' būtu drošs — bet mēs it kā jau esam 'garīgi pārkārtojušies' uz to, kas būs, un rīkojamies attiecīgi.

Bet tad — kā ar trimdas infrastruktūru un parašām? Ja reiz 'jēga' bija 'uzturēt', 'saglabāt', 'atgādināt' — ko tagad darīs organizācijas un iestādes, kuras zināmā mērā darbu veikušas? (Palikusi, faktiski, tikai 'atgādināšana' — klauvēšana pie vietējām iestādēm un valdībām.) Latvietības 'uzturēšanu' un 'saglabāšanu' — aktīvi un isti, ne turistiski — varēs veikt Latvijā, ja šeit ģimenē kaut cik likti pamati. Kāda tad tālāk nozīme skolām — latviešu izcelsmes svešautiešu apmācīšana turistu valodā? Kāda nozīme centriem un nomētnēm — nostalgiska izcelsmes parašu un simbolu atgādināšana? Piemīņas brīži tālumā notiekošām? Draudzēm un izdevumiem — palicēju pēdējās paaudzes apkalpošana? Mēs jau tā uz palikšanu ierīkojam kapsētas un muzejus, palicēju netrūks...

Izšķiršanās nāk: skaidrs, mēs esam sīksta tauta un mūsu dziņa (kā netaisnības izdzītiem bēgļiem, to pēcnācējiem) vienmēr bija šeit nostiprināties un gatavoties (arī jaunas paaudzes gatavot) 'tai dienai' — bet tagad, tai dienai nākot arvien tuvāk (nevis ievadrunās, bet laukrādī), kāda būs mūsu izvēle, un kāda būs mūsu turpmākā rīcība šeit?

Vai tu brauksi, vai nebrauksi? Ja ne — kas tu būsi, ko darīsi?

Pieņemsim, pateicoties mūsu tautas izturībai Latvijā, ka drīz trimdu varēs 'slēgt ciet': tai trūks politisku attaisnojumu. (To nejausim ar emigrantu 'zāle ir zaļāka' gājienu. Te arvien ierodas Latvijas pārbēdēji, kuriem personīgie apstākļi liekas svarīgāki, kā kopējas nākotnes iespējas — tādi tad arī būsīm mēs.) Pieņemsim, ka daļa mūsu 'aktīvo' — tie, kas pametis prakses un posterus — brauks; brauks daži pensionējušies; šeit citi enerģiju un pūles ieliks Latvijas no jauna uzcelšanā. Ne jau visu to vienā rāvienā, bet pakāpeniski, mijiedarbojoties. Sociologi to sauktu par 'sabiedriskas vienības izīršanu' — šoreiz ne tikai asimilācijas, bet izvēles ietekmē. Līdz ar to, pieņemsim citas pazīmes. Pietrūks 'darbinieku' — ne tikai valdēm, bet tīri praktiskie, īpašumu pārziņi, skolotāji, avižnieki, mācītāji. Saruks budžeti. Ierobežosies 'šejiene' plāni un pasākumi.

Tā ir reizē priecīga un drūma prognoze. Priecīga tādēļ, ka trimda ir nedabisks stāvoklis un tās izbeigšana ir veselīgs gājiens, mūsu tautai nepieciešams gājiens. Drūma, jo tā būs pēdējā šķirošana: vai tu brauksi, vai nebrauksi? Tiem, kas nevarēs, vai negribēs pirmā brīdī braukt trimdā liksies arvien šaurāka un bezcerīgāka; arī otrādi — tie, kas šā vai tā nebrauktu, klusi priecāsies par 'nomierināšanos'. Nebūs vairs tas 'trakais aktivisms' un 'politika', varēs kārtīgi, mierīgi svinēt svētkus un jubilejas, pakavēties atmiņās un, ja vajadzīgs, aizlidot ciemos un paskatīties 'kā tur iet'. Bet tādā līmenī kopību vairs nevarēs saukt par 'trimdu'. Latvijā runās par 'zaudēto', par 'palicējiem' — un to būs lielais vairums.

Aiz šodienas kliecītiem virsrakstiem, aiz nule aizlaistiem, emocionāliem Latvijas Dziesmu svētkiem, aiz katra drūpošā krievu impērijas gabala — gaida šie jautājumi. Vecā spēlīte drīz būs cauri. Un tad, gribot negribot, nāks jauna tautas skaitīšana, rezultātu ierakstīšana vēstures grāmatās zom 'T'.

Juris Mazutis

Asociācijas ir neizbēgamas, kad jāvērtē pārveertības, kas notiek Krievijas impērijā. Nevar nedomāt par to - kā vajadzētu justies, teiksim, vācu tautai, ja Vācija nebūtu zaudējusi karu, bet kāds grupējums valdībā sāktu šo to pārveidot un prese, televīzija un radio diendienā sludinātu, ka nevis pretošanās kustības vīri ir tautas vēlmju paudēji, bet gan - Gēbelss, Kaltenbruners, Himlers...

1983. gads okupētajā Latvijā iezīmējās ar masveidīgām kratīšanām, arestiem un tiesu procesu farsiem. Ar sevišķu aprobežotību un savu saimnieku pavēļu izpildīšanu izcēlās prokurors - apsūdzētāja Galvenais tiesnesis pakalpiņi izpildīja viņam uzlikto pienākumu - paziņoja "spriedumu", kuŗu bija izlēmusi un noteikusi latviešu tautas iznīcinātāja - drošības komiteja. Tur sava tēva pēdās cītīgi staigāja kāds ģenerālis un bez vilcināšanās šķāpa savu parakstu zem soda mēru piešķirumiem, nepalikdams no saviem priekšgājējiem: Šustina, Novika, Vēvera, Avdjukēviča un dižajiem virsbandītiem - Džeržinska un Bērija.

Pienāca 1987. gads un sekojošie. Daudzas lietas apgrīzās kājām gaisā... Maskava deva pavēli pēc pavēles un vienu pēc otra no iznīcināšanas vietām - nometnēm - izlaida "lielajā zonā" 1983. gada upurus. Gan Rožkalnu, gan Čalīti, gan Lidiņu Lasmani. Tāpat tas bija ar Lietuvas un Igaunijas politie-slodzītajiem un atbrīvoja arī pašu krievu disidentus.

Protams, bijušie politie-slodzītie turpināja iesākt - darīja visu iespējamo, lai pasauli attīrītu no visgalvenā ļaunuma - komūnisma. Tad Maskava izgudroja velnišķīgu "triku" - radīja nacionālistu kustībām paralēlas kustības, kuŗām tad nu vajadzēja neitralizēt nacionālistu darbību. Šajās pretkustībās sadzina režīmam pakalpiņus cilvēcepus un atļāva viņiem saldi un nacionāli mēļot.

Visu šo rosību vadīja (un vada) vietējie ideologi, protams, saņemdami sīku informāciju no "augšas". Komūnismu sludinošie ideologi kļuva par priekšsēdētājiem, izlūki un aģenti - par ideologiem, prokurori un tiesneši - par dažādu komiteju vadītājiem. Īsi sakot - kļuva par "gaišajiem spēkiem"... Taisnība izrādījās kāda raksta autoriem, kuŗi sacīja, ka vislielākie nacionālisti un patrioti visu laiku slēpušies... komūnistu partijā...

Visi jaunizceptie "atmodas" darbinieki, visi "gaišie spēki" sāka runāt tā, ka 1983. gadā Ģunāra Astras teiktais pēdējais vārds kļuva tāds pabāls vēstījums, salīdzinot ar viņa tiesātāju sacītajām patrotiskajām frāzēm. Bet kā tas varēja notikt, ka lielu tautas daļu hipnotizēja šie "dailrunātāji" un ka viņus ierindoja "tautas mīluļu" rindās?

1983. gada procesu tiesnesis sāka vadīt divainu komisiju - latviešu valodas atgūšanas komisiju. Un televīzijas skatītāji mēnešiem ilgi sēdēja pie "brīnumkastēs" un gaidīja rezultātus - cik tad impērijas valdnieki latviešiem ļaus runāt latviski un kam no kolonistu un okupantu vidus vajadzēs zināt dažus vārdus arī latviski.

Otru, ne mazāk kuriozu komisiju vadīja pieminētais prokurors, kuŗš 1983. gadā ne vienam vien pieprasīja piespriest drakoniskus sodus par to vien, ka viņi savos rakstos pieminējuši Latviju (ne Padojtu Latviju) un rakstījuši vārdu Latvija ar lielo burtu... Šī "komisija" grasījās meklēt tos, kas vainojami izvešanās un apcietināšanas akcijās. Bet kāpēc komisija? Un kāpēc jāmeklē? Vajadzēja tikai pavērties spogulī, vai ieiet savu die-nesta biedru kabinetos un sastādīt šo kabinetu lietotāju sarakstīgu... Tikai - kur tas redzēts, ka kāds prokurors būtu apsūdzējis pats sevi?

Labi atceros kādu izdarīgu vīriņu, kas 1987. gada 14. jūnijā bija turpat, kur man bija tas gods būt - pie Brīvības pieminekļa. Tikai es toreiz noliķu ziedus 14. jūnija upuriem par piemiņu, bet viņš vadīja pretakciju, tas ir, komandēja drošības vīrus un miliciju. Uzvārds jau nav jānosauc. Tas ir drošāk, jo LPSR Augstākā Padome, sekojot Maskavas rīkojumam, ir pieņēmusi paralēldekrētu, ka par

"valstvēru" nopulgošanu visai pailgs laiks jāpavada aiz žoga... Un okupantu vara labi zin, kas ir "nopulgošana". Viņas izpratnē tas nozīmē - patiesības pasacīšana. Šis pats vīriņš, kas neilgi pēc pieminētās 14. jūnija demonstrācijas izsacīja draudus 18. novembra demonstrantiem, tagad iekūpojies kolobrantu augstā aprindās. Ar vārdu sakot - grib noņemt kangara ietērpu un uzvilkt "tautas mīluļu" vizuļojošo mantiju.

Kā tas varēja notikt? - tiek jautāts. Arī es nezinu atbildes. Laikam taču saldie vārdi latvieti iemidzina. Tā 1918. gadā strēlniekus iemidzināja Ģepina solījumi - brīva Latvija un zeme visiem. Tā 1940. gadā iemidzināja Kirhenšteins - Kolchozu nebūs... Tagad iemidzināšanai paredzēts izsvītrot no burtu virknējuma - LPSR - divus vidējos burtus. Un dzīve rit un ritēs tālāk... Cilvēki pa lielākai daļai tie paši, tikai viņu valodā iekļauti patapinājumi no tās leksikas, kuŗu lietoja viņu iznīcinātie patrioti - nacionālisti. Cik vienkārši! Bet reiz taču būs pa īstam jāpamožas.

Latviešu tauta grib atgūt brīvību. Ļoti, ļoti grib. Un bieži vien akli seko visiem, kas to sola. Kādreiz solītāji bija Ģepins, Vilis Lacis, tagad uzvārdi ir citi. Taču izejas punkts viens - Krievijas impērijas citadele - Maskava.

Vajadzētu ierosināt, lai Krievija atdod aistu ciltīm (arī zemgaļi un latgaļi ir pieskaitāmi aistiem) viņām kādreiz piederējušo teritoriju, kuŗā tagad izveidojusies Maskavas pilsēta. Ja šo ļaunuma perēkli atdos šī apgabala patiesajiem īpašniekiem, tad Krievli varēs iztīrīt no tirānkiem, Mauzoleju nojaukt un, iespējams, iestāsies 1.000 gadu miera ēra... Taču labāk neprasties šo tik ļoti nīsto objektu... Pietiks, ja atgūsim Abreni un Latvijai brīvību.

Uz to ir jācer un ar šo sapni jādzīvo.

ĢUNĀRS FREIMANIS.

NOTIKUMI LATVIJĀ:

JAUNA ALTERNATĪVA.

Latvijas pilsoņu kongress sevi pasludina par alternatīvu Augstākajai Padomei.

Žurnāliste Iveta Mediņa no Rīgas ziņo: Latvijas Republikas pilsoņu kongress sevi pasludināja par alternatīvu Augstākajai Padomei - juridiski vienā līmenī ar Latvijas parlamentu - 30. jūnijā un 1. jūlijā, Pilsoņu kongresa otrajā sesijā, Rīgā.

Patlaban vēl nav īsti skaidrs, ko jaunais statuss nozīmē. Iespējams, ka Pilsoņu kongress varētu kļūt par likumdošanas orgānu, kas katrā ziņā "bakstīs" Latvijas Augstāko Padomi, lai tā turpina pieņemt lēmumus, kas veic Latvijas Republikas de jure atjaunošanu. Nav izteikta neuzticība Augstākajai Padomei. Kongresa līderi ir reālpolītīķi, kas cer uz sadarbību ar AP.

Šo "apvērsumu" izdarījis Latvijas komitejas loceklis un Latvijas Sociāldemokrātiskās Strādnieku partijas priekšsēdētājs Valdis Šteins. Šāds viņa solis bijis gaidīts, jo jau 26. jūnijā viņš radio "Brīvā Eiropa" izteicies, ka Latvijas varas struktūrās esot pārāk liela teikšana komunistiem un tādēļ Latvijas Pilsoņu kongresam esot jāpaplašina savs loma, jāklūstot par likumdošanas orgānu.

1. jūlijā "Brīvā Eiropa" sazvāņusī Šteina mājas, kur gan viņš nav bijis. Viņa dēls norādījis, ka, patiešām, sastādīta "otra Latvijas valdība"; par kongresu esot ziņots populārajā televīzijas programmā "Labvakar", bet neesot plašāk izklāstīts, kas tur noticis. Nevarot arī sagaidīt izsmelšākas ziņas par šo notikumu citos masu informācijas pasākumos.

Ne tikai Valdis Šteins, bet arī Latvijas komiteja pēdējā laikā kritizējusi Latvijas it kā demokrātiski ievēlēto valdību. Latvijas komiteja 17. jūnijā Rīgā rīkoja demonstrāciju, kuŗā pie-

dalījās 2 - 3.000 dalībnieku, kas pieņēma rezolūciju, kas nosauca Latvijas pašreizējo valdību par "nelikumīgu okupācijas režīma iestādi", kuru nevarot atzīt "un tās darbību savā tēvu zemē nepieļausim".

Kongresa otrajā sesijā arī pieņēma lēmumu par Latvijas Republikas pilsonības likumu. Pilsoņu kustība jau ilgāku laiku kritizējusi, t. s., "nulles variantu", ko atbalsta vairāki AP deputāti un kas piešķirtu LR pilsonību visiem pastāvīgajiem Latvijas iedzīvotājiem, kas to pieprasa. Pilsoņu kongresa otrajā sesijā pieņēma lēmumu, kas norāda, ka LR pilsoņi ir tie, kas bija Latvijas pilsoņi līdz 1940. g. 17. jūnijam un viņu tiešie pēcnācēji. Pilsonību atsevišķām personām var piešķirt un pilsonības likumu pieņemt var tikai likumīgie Latvijas Republikas institūti pēc neatkarības atjaunošanas de jure.

Kongress pieņēma vēstules tekstu nosūtīšanai Krievijas federācijas prezidentam Borisam Jeļcinam, apsveicot viņu jaunajā amatā un izsakot cerību, ka Krievijā sekmēsies demokratizācijas process. Rezultātā tā reiz būs brīva zeme, kas uzturēs labas attiecības ar Latviju.

Lai gan pasaules prese maz ziņo par Latvijas pilsoņu kustību, dalībnieku skaita ziņā tai pieder liels spēks. Par LR pilsoņiem un pilsoņu kandidātiem reģistrējušies tuvu pie miljona cilvēku, no kuriem 707.000 piedalījās Pilsoņu kongresa vēlēšanās aprīlī. Pilsoņu kongress, šķēršot, ievēlēja tā izpildorgānu - Latvijas komiteju, apmēram, 50 locekļu sastāvā. Jau savā pirmajā sesijā, kas notika 30. aprīlī un 1. maijā, Pilsoņu kongress sevi pasludināja par LR pilsoņu tiesisko pārstāvniecību ar galveno mērķi: Latvijas neatkarības atjaunošanu de facto.

Radio "BRĪVĀ EIROPA".

4. MAIJA DEKLARĀCIJAS MORATORIJA PROBLĒMAS.

Tā kā Maskava kā priekšnoteikumu sarunu uzsākšanai pieprasa atcelt vai vismaz iesaldēt Baltijas valsts neatkarības deklarācijas, mēģināšu šajā īsajā analizē ieskicēt ar šo jautājumu saistītās tiesiskās un politiskās problēmas, kas varbūt varētu Latvijas Republikas valdībai un parlamentam palīdzēt izšķirties par vai pret Maskavas prasību pieņemšanu.

I

1. Maskavas prasība atcelt Neatkarības deklarāciju nozīmētu atgriešanos pie 3. maija statusa: Latvija ir okupēta un anektēta valsts. Latvijas PSR valsts orgāni ir PSRS valsts orgāni, kuri (starptautiski tiesiski nelikumīgi) realizē PSRS valsts varu Latvijas Republikas teritorijā. Latvijas PSR Augstākajai Padomei un valdībai savas attiecības ar PSRS centrālajiem orgāniem jākārto uz PSRS un Latvijas PSR konstitūciju pamatiem.

2. Arī tad, protams, vēl pastāv iespēja kārtot šīs attiecības uz Latvijas PSR 1989. gada 28. jūlija Suverēnitātes deklarācijas bāzes. Tādēļ, katrā ziņā būtu jāpanāk, lai vienlaicīgi PSRS AP prezidijs atceltu savu 1989. g. 10. novembra dekrētu par šīs deklarācijas neatzīšanu un skaidri atzītu šo deklarāciju. Tas nodrošinātu Latvijai juridiskās tiesības sarunu laikā ar Maskavu turpināt savu likumdošanu neatkarīgi no PSRS.

3. Bez tā, ka PSRS vienlaicīgi atzītu 1989. gada 28. jūlija deklarāciju, 4. maija deklarācijas atcelšana būtu politiska un juridiska kapitulācija.

II

4. Otrs variants - Neatkarības deklarācijas iesaldēšana. Jēdzienam "iesaldēšana" juridiski nav pilnīgi skaidra definīcija, taču ar to saprot kāda juridiska akta (šajā gadījumā - Neatkarības deklarācijas) nepielietošanu.

5. Tas nozīmētu, ka Latvijas Republikas

Augstākā Padome un valdība izturētos tā, it kā 4. maija deklarācija nebūtu pieņemta. Taču ar šo deklarāciju Latvijas Republikas Augstākā Padome un valdība ir noteikušas arī pašas savu statusu. Tādēļ, neskaidrs paliek galvenais jautājums, vai Latvijas Republikas Augstākā Padome un valdība ar to, ka tās šo deklarāciju nepielieto (iesaldē), automātiski savu statusu zaudē jeb tās to patur.

6. Abas interpretācijas iespējams juridiski nepamatot (laika trūkuma dēļ to šeit nedarīšu). Pirmajā gadījumā Latvijas Republika atkrīt atpakaļ Latvijas PSR statusā un ved sarunas ar PSRS kā pavalts ar centrālo valsti. Otrajā gadījumā tā paliek Latvijas Republika un ved sarunas ar PSRS kā līdztiesīga valsts.

7. Pirmajā gadījumā tas politiski nozīmētu kapitulāciju (sk. nr. 3.). Otrajā gadījumā iesaldēšanu var apzīmēt arī par moratoriju (Sk. tālāk).

III

8. Ko nozīmē Neatkarības deklarācijas moratorijs pasludināšana? Moratorijs jēdziens starptautiskās tiesībās parasti tiek lietots sakarā ar tādu uz līguma pamata maksājumu atlikšanu, kuriem maksājumu termiņš jau notecējis. Piemēram, ja Kamerūna uz līguma pamata ar ASV ir saņēmusi kredītu un ir pienācis kredīta atmaksas termiņš, tad vai nu abas puses jeb arī tikai Kamerūna pati vienpusīgi var pasludināt atmaksas moratoriju uz zināmu laiku. Ar to līgums pats par sevi netiek laužts vai citādi ietekmēts, bet (objektīvu apstākļu spiestā kārtā) tiek modificēta tikai viena līguma daļa - par atmaksas termiņu.

9. Ir bijuši gadījumi, kad moratorijs jēdziens starptautisko tiesību praksē ir lietots arī sakarā ar valsts atteikšanos no paredzētās rīcības. Piemērs: ANO Ģenerālās Asamblejas 1969. gada 15. decembra rezolūcija, ar ko pasaules valstis tiek uzaiicinātas, līdz starptautiskās vienošanās par jūras dzīvību režīmu izstrādāšanu, atteikties no derīgo izrakteņu iegūšanas starptautiskajos ūdeņos.

10. No šiem diviem moratorijs jēdziena pielietojumiem (8. un 9.) redzams, ka to ir grūti interpretēt tā, ka tas noved pie subjekta statusa maiņas: arī kredīta atmaksas gadījumā tas nemaina pašu kredīta pamatu (statusu), t. i., līgumu kā tādu, bet otrajā gadījumā tas nozīmē tikai atteikšanos no kādas paredzētās rīcības. Svarīgi ir, ka abos gadījumos moratorijs ir spēkā tikai zināmu laiku.

11. Tas nozīmē, ka moratorijs varētu būt apzīmējums vienam no diviem iespējamiem "iesaldēšanas" gadījumiem, kad "iesaldēšana" nenozīmē juridiskā akta priekšmeta (piemēram, kredīta) statusa maiņu (sal. nr. 5.).

12. Ko nozīmētu 4. maija Neatkarības deklarācijas moratorijs pasludināšana šādā interpretācijā? Tas nozīmētu, ka to netiktu mainīts Latvijas Republikas valstiskais statuss kā tāds, taču Latvijas Republika turpmāk rīkotos, it kā šīs deklarācijas nebūtu bijis, t. i., tikai uz Latvijas PSR un PSRS konstitūcijas pamatiem - ieskaitot 1989. gada 28. jūlija Suverēnitātes deklarāciju, bet ne vairs Latvijas 1922. gada Satversmes attiecīgos punktus.

13. Arī šajā gadījumā, protams, nepieciešama 1989. gada 28. jūlija Suverēnitātes deklarācijas atzīšana no PSRS puses, citādi Latvijai vairs nebūs iespējams pašai veidot savu likumdošanu.

14. Tiesiski tas nozīmētu sekojošo: Latvijas Republika (ar šo nosaukumu!) paliek suverēna valsts, bet (jo tā pakļauta PSRS/Latvijas PSR konstitūcijām) tā sarunu laikā ar Maskavu rīkojās tā, it kā tā nebūtu vis suverēna valsts, bet gan PSRS savienotā republika.

15. Ja PSRS atzīst 1989. gada 28. jūlija suverēnitātes deklarāciju, tad tas praktiski nozīmētu sekojošo:

- Latvijas Republika, pamatojoties uz Latvijas PSR likumdošanas prioritāti, turpina neatkarīgi no PSRS veidot savu likumdošanu un valsts pārvaldi;

- Ja tā vēlas, tā tagad var ratificēt atsevišķus PSRS likumus (no tā gan politisku iemeslu dēļ vajadzētu izvairīties);

- Taču Latvijai pagaidām jāatsakās no pretenzijas tikt starptautiski atzītai kā neatkarīgai valstij. Pārējie ārējie sakari ar to netiek skartī (piemēram, iesaistīšanās Helsinku procesā kā "to-pošai" valstij.).

IV

16. Moratorija jēdziena analoģiska pielietošana Latvijas neatkarības deklarācijas gadījumā šajā interpretācijā ir pamatota, bet šī jēdziena nepietiekamās definēšanas dēļ šis pamatojums nav absolūti neapgājams. Lai nogrieztu Maskavai iespēju interpretēt moratorija jēdzienu kā vienuspusīgu atgriešanos pie 3. maija stāvokļa, attiecīgajā Latvijas Republikas AP lēmumā šī interpretācija būtu skaidri jāatspoguļo.

17. Ar šādi interpretēta moratorija pasludināšanu Latvijas Republika, neapšaubāmi, zaudē daļu no sava statusa, taču tā nav arī pilnīga kapitulācija. Šādu moratoriju Latvija varētu pieņemt tikai tad, ja Maskava ir apsolījusi, ka sarunas notiks par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas kārtību un sekām, pie kam jau pirms sarunām jābūt skaidrs, ka visiem zināmu iemeslu dēļ nevar būt runas par izstāšanos no PSRS saskaņā ar PSRS konstitūcijas 72. pantu un š. g. 3. aprīļa likumu.

18. Tādējādi sarunu sākšanās absolūti priekšnoteikumi no PSRS puses būtu:

- 1989. gada 28. jūlija Suverēnitātes deklarācijas atzīšana;

- Apsolījums, ka tiks runāts par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas procesu un seku noregulēšanu uz starptautisko tiesību bāzes, kā to interpretē 4. maija Neatkarības deklarācija (un nevis par izstāšanos no PSRS);

Ļoti svarīgi, bet ne izšķiroši, būtu pirms sarunu sākšanas no PSRS vēl panākt:

- atzinumu, ka Latvijas Republika ir starptautisko tiesību subjekts;

- ka sarunas notiek kopīgi ar visām trim Baltijas valstīm (formula 1 + 3);

- ka sarunas tiek formalizētas - tās ved oficiāli ieceltas pastāvīgas delegācijas ar savu vadītāju, locekļiem un padomniekiem.

19. Oficiāli vai vismaz neoficiāli šīs sarunas vajag saukt par sarunām starp PSRS un Latvijas Republiku par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas seku noregulēšanu vai vismaz par attiecību noregulēšanu starp PSRS un Latvijas Republiku. Ar to tiek uzsvērtā sarunu partneru vienlīdzība.

20. Moratorijam jābūt obligāti saistītam ar termiņu (piemēram, vienu vai diviem mēnešiem), pēc kura notecēšanas tas automātiski zaudē spēku, tas ir, automātiski atjaunojas Neatkarības deklarācija visā savā pilnā nozīmē. Tas dod Augstākajai Padomei iespēju kontrolēt sarunu gaitu un neļauj Maskavai sarunas vilkt garumā. Vajadzības gadījumā moratoriju var atkal pagarināt.

21. Ievērojot teikto, Latvijas Republikas Augstākās Padomes lēmums par moratoriju varētu skanēt šādi:

Lai sekmētu sarunas ar PSRS par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas seku noregulēšanu, Latvijas Republikas Augstākā Padome nolēmj:

Neskarot Latvijas Republikas valstisko statusu, izsludināt līdz 1990. gada Latvijas PSR 4. maija Deklarācijas par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu moratoriju.

Vēl skaidrāk Latvijas Republikas statusa nemaiņīšanos izsaka vārdi "izsludina... pielietošanas moratoriju". Ja Maskava pastāv uz vārdu "iesaldēšana", tad var arī teikt "nolemj iesaldēt... pielietošanu". Ja vien iespējams, katrā ziņā jāpatur vārdi "Neskarot Latvijas Republikas valstisko statusu".

22. Moratorija lēmuma teksts būtu pirms pieņemšanas neoficiāli jāsakārto ar Maskavu, panākot arī, lai Maskava izpildītu savus Latvijai obligāti nepieciešamos sarunu priekšnoteikumus (Nr. 18.).

23. Šajā analizē apskatīts jautājums, kāds varētu būt Neatkarības deklarācijas moratorijs. Šeit uzrādīti minimālie priekšnoteikumi, kādi, manu-

prāt, būtu nepieciešami, lai Latvijas Neatkarības moratorijs neizrādītos par liktenīgu. Vai šāds moratorijs ir vispār pieņemams, un, galvenais, vai Maskava ir devusi pietiekamas garantijas, ka sarunas dos pozitīvus rezultātus, tas jāizšķir Augstākajai Padomei atkarībā no politiskajiem uzskatiem un aktuālās politiskās situācijas.

EGILS LEVITS.

ŠIS LAIKMETS.

No cikla: Dievs, svētī Latviju!

Ja tauta ir atmodai saukta -
nekas nav jāliek uz plaukta,
nevienam nav jāgaida rītu,
ko šodien redz padarītu:
jo atmoda nāk līdz ar gaismu,
ar sauli, kas dedzina baismu!
Nāk diena ar dzimstošu spēku,
ar darbu, ar svētītu jēgu.
Šis darbs, ko zin tēvu-tēvi,
tiek atzīts no tiem, kas nav glēvi -
tie īstenos laikmetu jaunu,
tie brīvos no grēka un kauna,
tie brīvos no v i s a ļauna.
Šim darbam aug diena jauna!

LIDIJA VENTA - DOBROVOĻSKA.

VĒSTULES:

KAM PIEŠKIRT PBLA TAUTAS BALVU?

PBLA latviešu presē aicinā pieteikt PBLA Tautas Balvas kandidātus 1990. gadam.

Sešdesmitajos gados pie ALA noorganizēja PBLA Tautas Balvu ar mērķi un iecerī godināt izcilākos kultūras, reliģijas, izglītības, nacionālpolitiskos darbiniekus - tautiešus trimdā.

Pirmo PBLA TAUTAS BALVU 1964. gadā piešķīra gleznotājam prof. J. Kugam.

Pēdējā, 1989. gadā, - netaisnīgi Gunāram Astram.

Šodien trimdā sabiedriskiem nopelniem Kanadā bagātākais ir Dr. Ed. Upenieks, kas 1983. gadā iecerēja Toronto apkaimē uzcelt veco ļaužu mītni ar kādām 100 gultām. Triju gadu laikā ar tautiešu un Kanadas valdības atbalstu uzcēla veco ļaužu mītni "Kristus Dārzs" un nodeva lietošanai latviešu sabiedrībai. Pats viņš kā ārsts piedalās medicīniskā aprūpē.

1990. gadā PBLA Tautas Balvu iecerētos piešķirt Dr. Ed. Upeniekam.

J. DIMANTS, Sr.

LŪDZ ATBRĪVOT VIGO FREIMANI.

Laikraksts "Toronto Sun" savā 10. jūnija numurā rakstīja par latviešu jauniešiem, kas cietuši Sarkanarmijā, kur ar tiem apietas sevišķi brutāli. E. Miniāte DV KV Ārējās informācijas darba grupas saietā, kas notika 28. jūnijā, ziņoja, ka saņemtas kanadiešu vēstules, kurās piedāvāta palīdzība un lūgta papildus informācija. Rakstītājiem atbildēts, aicinot rakstīt Latvijas kara komisāram H. Dūdam, Baltijas kara apgabala virspavēlniekam F. Kuzminam, Latvijas Augstākās padomes priekšsēdim A. Gorbunovam un Padomju Savienības prezidentam M. Gorbačevam.

KiĶinerā gatavo televīzijas raidījumu par šādā veidā cietušajiem latviešiem.

M. Lejiņa ziņoja, ka Vigo Freimana atbrīvošana esot atkarīga no Latvijas augstākās vadības. Sagatavots un nosūtīts lūgums A. Gorbunovam, aicinot viņu darīt visu, lai atbrīvotu apcietinātos jauniešus, kuŗu vidū ir Vigo Freimanis, Gunāra Freimana brāļa dēls, kas jau 8 gadi atrodas apcietinājumā.

M. L.

Canada has embarked on a new policy towards the new Europe as it is emerging today. This was indicated in a speech delivered by the Right Honourable Joe Clark, Secretary of State for External Affairs, at a seminar on Eastern Europe at Humber College, Lakeshore Campus, Toronto, Ontario, on May 26, 1990.

The complete text of the speech follows.

Ed.

CANADA AND THE NEW EUROPE.

Around the world, 1989 will be remembered as the year of European revolution. The Berlin Wall crumbled; the Iron Curtain disintegrated; totalitarian regimes collapsed; and a new Europe was born.

Canadians watched with wonder as what we thought would take decades came to pass in weeks. The impossible suddenly became possible and the dream became reality. But that reality, while hopeful, also carries heavy responsibilities - for Europeans and for Canadians.

If 1989 was the year of revolution, 1990 marks the beginning of a decade of re-construction. Euphoria still lingers but the hard work now lies ahead. The events of 1989 swept away oppressive and outdated economic and political structures. But new societies and new institutions remain to be built. That task has only just begun.

The remarkable events in Central and Eastern Europe are intensely personal for millions of Canadians whose roots are there. Many have ties of language and family. Some were forced to flee by the very regimes which have now collapsed. Most have family or friends whose hopes were thwarted, or lives diminished, by those old regimes, but who have the prospect now of building new lives and new societies in old homelands.

Virtually no other nation possesses the web of intense personal connections to Eastern and Central Europe which we have in Canada. That gives us a special interest, and a special capacity, in helping those societies become prosperous and free.

The revolution of 1989 has fundamental implications for the entire European continent - and for North America which, in terms of culture and history, is Europe across the Atlantic. The requirement for leadership and imagination extends across all issues - political, military and economic. That requires a new Canadian approach not only to Central and Eastern Europe but towards the entire European region.

On February 5th, at McGill University in Montreal, I announced the initiation of a review of our policy towards Europe. The purpose of that review has been to define Canadian interests in Europe and to develop a strategy to secure those interests. I would like to share some thoughts with you that have arisen through that review.

I begin with two basic observations. The first is this: Canada's stake in Europe should not be taken for granted. We have interests around the world and our past preoccupation with Europe is no argument for a focus for the future. Nostalgia is no basis for policy. Our interests in Europe are real, contemporary and compelling.

The second observation is that Canada's wishes will not necessarily determine Canada's role. Powerful new economic and political forces are at work, forces over which Canada has limited influence. A European role will not be bestowed upon us because we decide it is in our interest. It must be earned. That requires imagination and realism and hard work.

What are Canada's primary interests in the new Europe?

One of them is to help ensure that Europe does not again become what it once was. Another is to help ensure that Europe becomes a positive force for change both at home and around the world.

Our primary interest is the interest in peace. Two world wars this century have taught Canadians that a Europe at peace with itself is a Europe at peace with the world. Security in Canada has no meaning without security in Europe.

Our economic prosperity depends upon a stability in the world. Threats to that stability are threats to our prosperity.

More directly, as a country dependent on trade for 30 % of our GNP, the unifying market of Western Europe is vital for jobs and prosperity in Canada, and the vast and untapped markets of Eastern Europe constitute a long-term opportunity of potentially immense proportions.

Politically, the values which have triumphed in Europe are our values too. We rejoice in their ascendancy and also take comfort in the fact that democracies are inherently more peaceful than the totalitarian alternative. The construction of durable democracies there is not only a moral quest; it is also a security imperative.

Finally, Canadian interests in the new Europe relate not only to what occurs there but also to what is occurring elsewhere. For decades, our preoccupation with a brittle peace in Europe has hindered our ability to deal with mounting global problems - the threat to the global environment, the crises of international development and debt, the evils of the international drug trade and the proliferation of terror and weapons of mass destruction. Many of these problems do not have European origins. But our preoccupation with Europe - ideologically and militarily - has kept these other priorities far too low on the global agenda. With Europe at peace with itself, we can turn together to a planet in need of urgent action.

So we are not interested in Europe for reasons of history, or nostalgia, and certainly not for reasons of charity. It is not only their prosperity which is at stake, it is ours. It is not only their security, it is ours.

While our interests in Europe remain strong, the means by which we pursue those interests must change radically. They must change to reflect the new security framework now in evolution; they must change to reflect the growing power and unity of Western Europe; and they must change to reflect the particular advantages and assets of Canada.

The primary Canadian bridge to Europe has been our contribution to the North Atlantic Alliance. That contribution has involved thousands of Canadian troops on the ground in Germany, troops whose lives have been put on the line daily in the defence of freedom. In a real sense, that contribution of Canadian lives can have no substitute and no parallel.

That military contribution is bound to decline. It will not be a decline which we regret, because it will be a product of the long-sought reduction in East-West tensions which is the result of the new Soviet foreign policy, the dissolution of Soviet control over Eastern Europe and the unilateral and negotiated reductions in conventional and nuclear forces. At long last, we are moving from a partial and artificial peace to a comprehensive, more natural peace, a peace where intentions are becoming benign and capabilities are being reduced to the point where surprise attack is no longer possible.

This process and this reality can only be applauded. What has begun must continue and a firm foundation must be built for a structure of lasting security at the lowest possible level of military forces, conventional and nuclear. That will not come suddenly or easily, but it is now a realistic goal.

It is a seeming paradox that NATO's very success requires the Alliance to renew itself. But in fact, that is easy to understand. An organization whose primary role has been to defend against plausible aggression must revise its role when that aggression becomes less plausible. It is only

natural in these circumstances for NATO to assume a more political role, a role which would reflect both the new European reality and a declining military mission.

That is a change which Canada fully supports and which meets Canadian interests. But it is not enough to simply declare that NATO must become more political. NATO will only become a forum for increased dialogue if it is used for that purpose by all its members, European and North American. NATO cannot be declared more political; it must be made more political.

To a large extent, the future relevance of NATO will depend on the degree to which it adopts, reflects and strives for a broader definition of security. Security must become cooperative rather than competitive. The time for the zero-sum game is over. Even more than in the past, NATO must embrace security through arms control with as much vigour as it has pursued security through armament.

NATO must review urgently and comprehensively all aspects of its nuclear and conventional strategy. It makes little sense to retain nuclear weapons whose only target can be our new friends in Poland, Czechoslovakia and East Germany. It makes little sense to retain a military strategy which is based on a scenario of a surprise attack across a front which no longer exists and where surprise is no longer possible. And it makes little sense to continue to retain in Europe the largest peace-time deployment of military force in the history of the world.

This is not to deny the continuing requirement for prudence and military stability at this time of historic change. Twelve months do not invalidate the lessons of history. The possibility of instability is there and Soviet military capabilities remain substantial. Therefore, a strong military mandate for NATO continues to be valid and the North American commitment to Europe represented by the presence of Canadian and American troops there is crucial as we strive for strategic stability at significantly lower levels of military force.

But NATO cannot be seen as a barrier to the peace it has preserved so well for over 40 years. If NATO does not lead, it will lose the critical legitimacy it has enjoyed in Europe. NATO will be seen not as part of the solution, but as part of the problem.

It is important that NATO become even more actively engaged in the dynamic security dialogue now emerging between East and West. Those security questions involve NATO's members and NATO's interests; the Alliance should turn outwards to embrace its old adversaries and new friends.

To this end, early consideration might be given to the Soviet Foreign Minister meeting on a regular basis with NATO Foreign Ministers. Similarly, a direct and regular dialogue between the leaders of the Western Alliance and the USSR might be worthy of pursuit.

In the field of arms control and disarmament, NATO should develop an enhanced capacity and role in confidence-building and verification activities. Dedicated, multinational forces on the ground might be deployed for this purpose. NATO should also look to the establishment of a Verification Centre to co-ordinate these activities.

In addition, in the context of reviewing its military strategy, NATO should move away from a rigid forward defence to a much more flexible approach involving mobile units, possibly including forces of a multinational nature. NATO's new military posture should be designed to minimize force levels and to maximize stability. We want to reduce insecurity in the East.

But NATO, although it is of enduring value, has its limitations, a function of its mandate and its membership. There are other institutions whose

role must be enhanced and transformed if they are to play a useful role in the elaboration of a new European system. And it is there that Canada must also focus its efforts.

Central among these is the Conference on Security and Cooperation in Europe. Its membership is comprehensive, encompassing the nations of Europe, North America, and the Soviet Union. Its mandate extends across the board - to security, political and economic matters, as well as to human and social rights.

The principles embodied in its earlier accords provided the vision and the standards which helped inspire the brave democrats of Eastern Europe. The role of the CSCE must now be expanded so that it becomes the drawing board for the new European architecture. As a complement to NATO, the CSCE can become a true instrument of co-operative security, one which would supplement deterrence with re-assurance. And as the nature of European security expands beyond military balances to political stability and economic prosperity, there is a central role for the CSCE in the areas of human rights, economic co-operation and environmental action.

Until now, the CSCE has functioned on an intermittent basis. It has lacked the institutional framework now required for effective and ongoing co-operation and confidence-building. If the CSCE is to become the preferred forum for comprehensive discussions in the political, economic, security and human dimensions, it must develop the tools to perform those tasks.

Canada believes that continuing political direction from the highest level is required on a regular and ongoing basis if the CSCE is to realize its full potential. Canada proposes that the CSCE should meet annually at the level of Foreign Ministers and bi-annually at the level of Heads of Government. This political body could serve as the beginning of a Council for European Co-operation, a future, permanent forum for dialogue on pan-European issues.

The CSCE should develop a forum to reflect the increasingly democratic character of its membership. Therefore, we also propose the establishment of a CSCE Assembly where parliamentary delegations from member states would meet on a regular basis to discuss issues of common concern.

In the security area, the CSCE will have a role in mandating a further round of conventional forces reduction talks. These talks should be conducted among all 35 members of the CSCE, rather than solely the members of NATO and the Warsaw Pact.

The CSCE should also increase its role in verification and confidence-building. Here, I have in mind a CSCE Verification Agency which would facilitate and co-ordinate verification and confidence-building activities mandated by the negotiations on conventional force reductions and confidence- and security-building measures. In addition, there is a potentially valuable role to be played by the CSCE in crises prevention and conflict resolution. This could involve the creation of a mechanism whereby panels could be established to facilitate dialogue if a crisis develops involving any participating state and to conduct fact-finding investigations if required. This mechanism could recommend a strategy to resolve the crisis - whether it be mediation, arbitration or even peacekeeping. If the crisis develops into conflict, the CSCE could initiate mediation activities. These activities could be supported by a permanent Institute for the Peaceful Settlement of Disputes which would provide expertise for crises prevention and conflict resolution activities.

Beyond the security field, the CSCE should build upon the other principles and undertakings contained in the Helsinki agreements. An early

opportunity is provided by the Copenhagen Conference on the Human Dimension. The essential structures of democracy should become a common commitment of CSCE members, including the right to free elections and the rule of law. Pluralism should also be legitimized through the CSCE process, as should the rights of minorities, freedom of religion and a prohibition of hate propaganda.

In the economic dimension, the CSCE may also have a valuable role in the future, building on the tremendous success of the recent Bonn Economic Conference. It should not duplicate existing and effective economic institutions such as the OECD, the IMF and the new European Bank for Reconstruction and Development. But there is room for growth in encouraging co-operation and dialogue designed to develop common principles of economic activity. I believe a permanent CSCE forum for economic dialogue, supplementing the emerging OECD work, is worth serious consideration.

One area requiring urgent attention in the East is the environment, which has been savagely disregarded and desecrated by the old regimes. One or more mechanisms might be created, possibly affiliated with the CSCE, to provide expertise and serve state of the European environment and efforts to clean it up.

In designing a new role for the CSCE, we must avoid duplication and new bureaucracies. The goal is concrete progress, not talkathons. In this connection, if the CSCE is to assume an activist role in the new Europe, it may well have to modify, perhaps on a selective basis, the current principles of unanimity in its decision-making process.

NATO and the CSCE are two complementary institutions in building the new Europe. But there is another institution - the European Community - which is central to Europe's future identity and prosperity.

The European Community is now a welcome and fundamental pillar of the international system. It is one of the great achievements of the post-war era, and has served as a magnet and model for the reforming countries of Eastern Europe. A uniting Europe is an engine of prosperity and a trigger to enhanced trade. Increasing co-operation in the political and, eventually, the security fields will ensure European consensus and co-ordination in ways which can only enhance international stability. The EC was founded to subsume past conflicts in the common interest; that mission remains valid for the future.

But as I noted in February in Montreal, a wall dividing Europe cannot be supplanted by a wall around Europe. Two impermeable blocs cannot be replaced by one new bloc which, whether in trade or security or political matters is less open to dialogue and co-operation than it is today. The new Europe must be an open Europe, open to the West and open to the East.

Canada has a particular interest in the evolution of an open, united Europe. Of course, we are not members of the European Community. Nor do we exert the sort of power which would ensure their sensitivity to our concerns. But we are traders. And we have a profound interest in the questions of foreign policy which are increasingly the subject of European Political Co-operation.

It is for this reason that Canada is now proposing a new phase in the development of Canada-EC political relations. This relationship should become more regular and more institutionalized. We are proposing regular meetings between the Prime Minister of Canada and the President of the European Council. These should be supplemented by regular in-depth discussions between the Canadian Foreign Minister and the Foreign Minister of each incoming Presidency. There should also be regular meetings between Canadian officials and experts

on issues of common concern. In addition, we propose that there be an exchange of priorities at the beginning of each Presidency which would set the agenda for the upcoming period.

And finally, I was very attracted by West German Foreign Minister Genscher's proposal to me for an EEC-North American Declaration which would confirm shared principles and interests in openness and enhanced co-operation. Certainly, a broad reaffirmation of the trans-Atlantic relationship would be useful.

In trade, the challenge is acute. The Government has already announced its Europe 1992 strategy to help Canadian industry prepare for the opportunity and demands which the Single European Market will present to all traders. However, I also believe there may be virtue at the conclusion of the Uruguay round of trade negotiations in examining the desirability of a formalized, open trading arrangement between Canada and the EC, perhaps including the United States - or indeed other members of the OECD.

I would like to address briefly one issue at the centre of Europe's evolution: the unification of Germany. The degree to which that historic union is accomplished smoothly and without rencour will determine the future pattern of European relations. We have articulated many times our strong support for a free, united and sovereign Germany - within NATO and the EC - a Germany which will be a powerful instrument of stability, unity and prosperity at the heart of Europe.

The so-called "2 plus 4" talks now underway - and initiated in Ottawa at the Open Skies Conference - are looking at the external aspects of German re-unification. Those talks must succeed.

There are delicate and important issues to resolve at those talks and elsewhere - within NATO, the EC, at the Vienna talks and between a united Germany and its neighbours. These include the future of Germany in the Alliance, the size and status of stationed and German armed forces, and the implications for NATO's nuclear deterrent.

As these crucial issues are addressed, two realities must be borne in mind: the fact that the Soviet Union has legitimate, central security pre-occupations which must be accommodated; and the requirement to ensure that Germany's role retains the popular support of the German people. On these two points more than any other, success and stability will rest.

A new direction for NATO, an expanded role for the CSCE, and an intensified relationship with the EEC: those are the institutional pillars of our new policy towards Europe. They reflect our assessment of the most effective means by which the new Europe can be built. And they also reflect Canada's interests and assets - political, security and economic - in ensuring that we are at the table, that trans-Atlantic links are maintained and that our priorities are addressed.

But our policy towards Europe hinges, as does the future of the new Europe itself, on the continued success of the reforms now underway in the Soviet Union and Eastern Europe. Those reforms have a long way to go before promise becomes reality. There is a period of sacrifice ahead which is both inevitable and daunting. The road will be rocky. There will be set-backs. As totalitarian control is lifted, old nationalisms and unaddressed antagonisms will re-emerge. Courage, imagination and statesmanship are required on the part of the governments and populations of the East. And on the part of the West, patience and prudence will be necessary. The East will not repair in months or even years four decades of damage to their societies. As President Havel stated before the Council of Europe two weeks ago, "What we have inherited from the former regime is a devastated landscape, a disrupted economy and, above all, a mutilated moral consciousness...We find there is

almost nothing we are good at and much that we have yet to learn. We must learn political culture, independent thinking, and responsible civic behaviour."

The task of simultaneously constructing democracy and an open market economy, and doing it from the ground up is unprecedented. It has never been attempted in the history of mankind. The West has an abiding interest in seeing the East succeed. That is why, last year, we established a program to assist Poland and Hungary in their efforts at economic reform.

That program involved: \$12 million in emergency food aid; \$20 million in Export credit insurance for Poland; and \$ 10 million for economic development. Specific projects have included:

- support for the innovative International Management Centre in Budapest for management training, the newly named Dean of which is a Canadian;
- a training program for Polish farmers in livestock and farm management;
- the provision of 41 volunteer professionals to business and industries in Hungary and Poland;
- a grant to York University School of Business Administration to train 40 middle-managers from Poland and Hungary. This will include attachment to Canadian firms;
- assistance in establishing an English/French language training centre which will also focus on teaching the principles of democratic government and human rights.

In addition, senior Canadian Ministers have visited Eastern Europe, Canadian MPs have monitored elections in Romania, Elections Canada has provided advice to Czechoslovakia for its privatization, and my Department has hosted a session of investment seminars for Poland across Canada.

It is time for the international effort to expand to include the other new democracies emerging from the revolution of 1989. In the weeks ahead, the 24 countries which co-ordinated the program for Hungary and Poland will meet to broaden that effort to include these other countries. Canada will support this initiative and we will announce our own expanded national program in the near term. Canada will also participate fully in the European Bank for Re-construction and Development, to be established shortly. That Bank will provide much-needed capital to fund private sector initiatives and infrastructure throughout Eastern Europe. It will also introduce these countries to the culture, concepts and language of business.

We have established a Task Force on Central and Eastern Europe, which will elaborate the details of our expanded assistance program, administer it, and co-ordinate private and public sector activities. This Task Force has begun an intensive series of consultations with Canadian groups and individuals, encouraging them to participate financially and in practical, concrete ways - and asking them for their advice on initiatives we might undertake.

The Task Force will explore a three-pronged program of co-operation. The first would be a program of support for Canadian business, which could include trade-promotion, management training, support for trade councils and feasibility studies. The second focus would be on economic development, which could consist of technical assistance and management training in many areas, including agriculture, law, taxation, privatization, environment, finance and telecommunication.

The third element would be a political co-operation program designed to ensure that democracy is secure while the countries of Central and Eastern Europe experience their turbulent transformation. Our priorities would be to provide expertise in the areas of elections, law reform,

a free media, the development of a professional public service, human rights, and the democratic political process. We would encourage people-to-people contacts.

Assistance to Eastern Europe is not a question of charity. It is a matter of hard common sense and self-interest. Assistance to Eastern Europe is also not a matter of dumping large amounts of cash into the hands of these new governments. What is more important and more effective is the provision of expertise, the training of managers and decision-makers, the teaching of the tools of democracy, and the encouragement of private sector investment in specific projects and enterprises.

In this task, Canada has an asset available to no other nation. We have our multicultural community. One in ten Canadians is of Soviet or East European ancestry. These Canadians enhance our prosperity and enrich our culture. But they are also a business asset, a trading asset for Canada. They know the customs. They know the decision-makers. They know the systems. And they know the languages.

Already, Sonia and Thomas Bata, the Reichmanns and Andrew Sarlos have blazed new trails into the East. But they are only the tip of the iceberg. There are hundreds of Canadians who are also active in pursuing new opportunities in Europe and many thousands more who have priceless talents to offer. I encourage these Canadians to exercise their natural advantages, to tell us how we can help and how we can do what we do better - and to pursue this opportunity of a lifetime.

I would like to conclude with three observations.

First, the policy I have discussed today addresses a Europe in transition. The policy itself must also evolve with the region it addresses. Europe is not static; and neither will be Canadian policy.

Second, I have described the extraordinary Canadian advantage represented by our multicultural community. That advantage also carries with it responsibilities. One of those responsibilities is this: As Europe frees itself from the shackles of the past, old animosities are re-emerging, animosities frozen by repression and made more dangerous by the absence of traditions of compromise. These animosities can threaten the very social stability which will be required if democracy there is to survive. We Canadians - all Canadians - have a responsibility to avoid fanning the flames of intolerance. We also have an opportunity to encourage compromise and accommodation - the only avenue for societies who wish to turn their back on the old ways and embrace a democratic future.

One final point. What is happening in Europe illustrates graphically today's imperative of interdependence - interdependence between countries and regions, and interdependence between issues - political, military and economic. Interdependence means opportunity. It also means challenge. Global existence today does not have an escape clause - or an escape hatch.

How we behave towards each other at home has an impact on our interest abroad. And what we do abroad determines how prosperous and safe we are here at home.

Engagement with the new Europe is not a luxury, it is a necessity. And Canada will be there, as we must, for our own sake, our own security, our own prosperity.

Rt. Hon. Joe Clark,
Minister of State for External Affairs.

Your comments and contributions to this section are most welcome.

Ed.

JAUNĀ EIROPA.

Pārmaiņas Eiropā likušas Šeijenies valstsvīriem mainīt savas pieejas politiskos, militāros un saimnieciskos jautājumos. Viens no baltiešu politiskajiem draugiem - Kanadas Ārlietu ministrs Dž. Klarks 26. maijā, Humberas koledžā, Toronto, teica garāku runu, kurā iztīrāja Kanadas nostāju jaunās Eiropas jautājumā. Nesaīsināts šīs runas teksts atrodams iepriekšējās lappusēs, Svešvalodu nodaļā.

Savā iztīrījumā Klarks pat ne ar vārdu ne kur nepiemin Baltijas valstis kā tādas. Tas apliecina Kanadas valdības bažas par Gorbačeva likteni. Jaunās Eiropas veidošana, acīmredzot, nodarbina Šeijenies politiķu prātus. Skatiet, ka mums būtu jādara iespējama, lai Baltijas valstis jaunajā Eiropā ieņemtu savu vietu un spēlētu nozīmīgu lomu. Tādēļ neatlaidīgi jācinās, lai Kanadas politiķi un valstsvīri savus agrākos solījumus īstenotu ne tikai vārdos, bet arī darbos.

Katrā ziņā, Jūsu, lasītāju, komentāri šajā akūtajā jautājumā gaidīti. Un Jūs varat reaģēt, rakstot runas autoram tieši - HOUSE OF COMMONS, 111 Wellington St., Ottawa, Ontario K1A 0A6.

R.

JĀPIELIEK ROKA!

PBLA valdes priekšsēža Gunāra Meierovica domas par 20. dziesmu svētkiem Latvijā un politisko attīstību.

Intervija ar Jāni Muchku 1990. gada 24. jūlijā, Minsterē.

Jautājums: Jūs 9 mēnešu laikā jau trešo reizi bijāt Rīgā. Vai šis bija privāts dziesmu svētku apmeklējums?

G. Meierovics: Nē, privāts jau nekādā ziņā. Latvijas kultūras ministrs Raimonds Pauls mani uz svētkiem uzaicināja kā PBLA priekšsēdi. Un mans pamatojums PBLA klātienē bija tas, ka šie bija pirmie dziesmu svētki, kuŗos piedalījās ļoti liels trimdinieku skaits kopā ar tēvzemes latviešiem. Bez manis Rīgā bija arī PBLA locekļi Guntis Bērziņš, Zaiga Blumberga-Vasariņa, Artūrs Cīpulis un Eduards Voitekuns, kas svētkus apmeklēja privāti.

J.: Vai dziesmu svētki izdevās?

G. M.: Man jāsaka atklāti, ka es biju pārsteigts, redzot tādu desmitiem tūkstošu dalībnieku un simtiem tūkstošu skatītāju sajūsmu. Šie svētki rādīja, ka, būdama maza nācija, mēs šai ziņā varam būt pārāka par vienu otru lielvalsti. Nevieni dziesmu svētki nav uz mani atstājuši tādu iespaidu kā šie!

J.: Nekā negatīva?

G. M.: Es domāju, ka šajā, Latvijai izšķirīgā brīdī, varēja likt lielāku uzsvāru uz nacionālpolitisko stāvokli. It sevišķi, izmantojot Lietuvas un Igaunijas prezidentu klātieni. Tāpat ir vēl, ka šī milzu nacionālā demonstrācija bija gandrīz noklusēta Rietumu sakarlīdzekļos. Tā bija rīkotāju kļūda.

J.: Ir ziņas, ka nākamie dziesmu svētki Rīgā notikšot jau 1993. gadā kā latviešu dziesmu svētku 120 gadu atcere.

G. M.: Jā, tā tas ir. Pārrunās ar kultūras ministriju PBLA tika uzaicināta piedalīties rīcības komitejā ar saviem pārstāvjiem. Lēmums par piedalīšanos ir jāpieņem visā PBLA sastāvā, bet mēs, klātesošie, bijām pozitīvi noskaņoti.

J.: Vai šāds lēmums neradīs kritiku trimdā?

G. M.: Droši vien. Bet mums ir jāparedz realitātes. Šie svētki jau rādīja, ka tūkstošiem trimdinieku vēlējās būt kopā ar tautu Latvijā. Un Latvija gaida trimdiniekus. To liecināja tūkstošiem skatītāju saucieni, garāmejojot trimdas dalībnieku grupai: "Brauciet mājās, brauciet mājās!" Mums ir arī jāreķinās ar to, ka trimdas svētkiem samazinājas agrāko gadu lielā trimdu un Latviju aptverošā nacionālpolitiskā nozīme. Katrā gadījumā,

mā, es domāju, ka PBLA būs jāatsakās no iecerēto svētku rīkošanas 1992. gadā Minsterē.

J.: Ko dos PBLA pārstāvju piedalīšanās Latvijas dziesmu svētku rīcības komitejā?

G. M.: Vispirms, jau ļoti nozīmīgo demonstrāciju, ka Latvija un trimda ir vienota. Otrkārt, mēs mēģināsim piedot svētkiem lielāku nacionālpolitiskās cīņas momentu. Un svarīgi ir arī iznest svētku ideju Rietumu presē un publikā. Protams, tuvākā politiskā attīstība var visiem plāniem pārvilkt svītru. Bet ar to jau ir jāreķinās uz katra soļa.

J.: Lūdzu, pastāstiet par Jūsu tikšanos ar Latvijas politiķiem.

G. M.: Šajā apmeklējumā es personīgi un kopā ar pārējiem PBLA locekļiem vairākkārt satikos ar ministru prezidentu Ivaru Godmani, ārlietu ministru Jāni Jurkānu, Augstākās Padomes priekšsēdi Anatoliju Gorbunovu, viņa vietniekiem Daini Ivānu un Andriju Krastīgu. Tāpat ar LNNK locekļiem ar Eduardu Berkluvi priekšgalā un Latvijas Komitejas priekšsēdi Aigaru Jirģenu.

A. Gorbunovs mūs informēja par sarunām Maskavā un to nepieciešamību. Mēs noklausījāmies viņa vienkāršā un tiešā veidā izteiktos uzskatos, kuŗos Latvijas Republikas patstāvības ideja likās negrozāma. Protams, mums nav iespēju dzirdēto pārbaudīt, ne arī būtu gudri šeit visu atstāstīt.

J.: Vai jūs ko uzzinājāt Egila Levita, Jāņa Riteņa un Ivara Embrekta izraidīšanas lietā?

G. M.: To pārrunājām gan ar A. Gorbunovu, gan ar I. Godmani un J. Jurkānu, kā arī pieminējām visās citās sanāksmēs. Ir jau skaidrs, ka pašreizējai valdībai trūkst praktiskas varas šādas lietas aizkavēt. I. Godmanis mums apliecināja, ka ir ievadīta nopietna šo gadījumu izmeklēšana. Viņiem ir nepieciešami Rietumu padomdevēji. PBLA jau savā sēdē šā gada aprīlī izteica gatavību iespēju robežās palīdzēt. Bet bez Maskavas piekrišanas šī lieta, laikam, neiet, un šādos apstākļos PBLA ir jābūt atturīgai.

J.: Kas pārrunāts Ārlietu ministrijā, vai vispār var runāt par Ārlietu ministriju?

G. M.: Ārlietu ministra un viņa ministrijas stāvoklis ir tiešām neapskaužams. Lai arī ārlietu uzdevumi pret Rietumu valdībām ir nozīmīgi - atcerēsimies tikai nesenos Baltijas valstu ārlietu ministru panākumus Dānijā un Norvēģijā - tad visdažādākie viņu darba ierobežojumi ir lieli. Šī ministrija ir jāveido pilnīgi no jauna. Visus gadus tā ir bijusi čēkas segorganizācija. Tie pāris desmit darbinieku, kuŗiem ar ārlietām bijis maz sakaru, ir bez nākamiem uzdevumiem piemērotas izglītības. Trūkst biroja piederumu, vēl lieto divdesmitos gados ražotu rakstāmmašīnu. Un galvenais, nav netraucētu iespēju ārzemju telefona sarunām.

Mūsu sarunu degpunktā bija jautājums par Baltijas valstu sadarbību. Par spīti vairākām sadarbības deklarācijām, katra valsts joprojām rīkojas pēc saviem uzskatiem. Trūkst pat īstas vienošanās par sarunu taktiku Maskavā. Skaidrs, ka Gorbačevs vēlas sarunas ar katru valsti atsevišķi. Bet tā mūs šķēls un drupinās - tāpat kā 1918. gadā.

J.: Kādas bija Jūsu sarunas ar Latvijas Komiteju un LNNK?

G. M.: Tiešas, atklātas un vērtīgas. Mēs piedalījāmies E. Berkla vadītā LNNK sēdē un atsevišķi tikāmies ar Latvijas Komitejas priekšsēdi A. Jirģenu. Mēs centāmies atrast izlīdzinājumu sašpiestumam, kas radies sakarā ar Latvijas Komitejas rīcību, bez sazināšanās ar mums izveidot savu informācijas biroju Bonnā. Mēs norādījām, cik uz mūsu kopējo lietu nelabvēlīgi atsauksies paralēla Latvijas Komitejas un PBLA uzstāšanās Rietumu ārlietu ministrijās un presē. Mēs noklausījāmies Latvijas Komitejas sūdzības par Augstāko Padomi, ministru kabinetu un trūkstošo koordināciju. Es šo kritiku pārrunāju ar I. Godmani, un viņš teicās meklēt labāku lietu izkārtojumu un plašāku sazināšanos.

J.: Trimdiniekos ir simpātijas pret Pilsogu

kongresa un Latvijas Komitejas darbu.

G. M.: Tādas ir arī man. Nevar būt šaubu par šīs kustības vadītāju stingro nacionālo nostāju un mērķiem. Bet apkaņošanās, kas, diemžēl, ir sākusies, ir nelāga lieta. Rietumu valdības un prese nesapratīs pašreizējās Augstākās Padomes un ministru kabineta darbu un personu nomelnošanu. Arī daļa no LNNK dibinātājiem un Pilsētu kongresa idejas ierosinātājiem nav laimīgi par pašreizējo attīstību. Es nevēlos iegemt viedokli latviešu patriotu savstarpējās nesaskaņās Latvijā. Toties es uztveru kā savu un visas PBLA uzdevumu rūpēties par Latvijas reputāciju Rietumos. Un šeit savstarpējās neuzticības izteikumi atstāj negatīvas sekas. Es neesmu arī pārliecināts, vai pēdējā laikā Latvijas Komitejas atsevišķo locekļu izteiktās vēlmes par ne tikai neatkarīgas, bet arī "latviskas Latvijas", atjaunošanu, atradīs pozitīvas atbalsis Rietumu domāšanā.

J.: Vai jūs uzticiaties pašreizējās Augstākās Padomes un ministru kabineta locekļiem?

G. M.: Uz šo jautājumu es nevaru atbildēt ar skaidru "jā" vai "nē". Runājot par atsevišķām personām un zinot viņu pagātni, man, protams, ir šaubas. No otras puses, man un PBLA ir jāskatās uz to, ko šīs personas dara tagad un kā tās kalpo Latvijas lietai. Šeit izklāstīt manus personiskos uzskatus arī būtu nepiemēroti. Es gan gribu skaidri pateikt, ka - manā uztverē - Augstākās Padomes Tautas Frontes frakcija un ministru kabinets kā institūti dara iespējamo, lai Latvija atgūtu pilnu neatkarību. Viņu darbs, kas bez tam ir pilns ar smagām ikdienas problēmām, ir neiedomājami grūts. Mums ir jāpalīdz, protams, vienmēr ievērojot PBLA pamatprasību cīņā par brīvu un neatkarīgu Latviju. PBLA neatbalstīs centienus tikai pēc saimnieciskās suverēnitātes.

J.: Vai jums, respektīvi, PBLA locekļiem, bija tikšanās arī ar tautu?

G. M.: PBLA locekļus intervēja TV. Katrs valdes loceklis tur stāstīja par "savas" zemes politiku Baltijas valsts jautājumā, bija arī izkārtota "tautas sapulce", kur mēs stāstījām par trimdas organizāciju un PBLA darbu un vairākas stundas atbildējām uz jautājumiem.

J.: Beigu vārdā?

G. M.: Es vēlos, lai cīņā pret Maskavu, Interfronti un Rietumu valdību izvairīgu nostāju atbildētu gan trimda, gan Latvija ar vienotu darbu uz mūsu kopīgo mērķi. Un tāpat kā vienmēr, es vēlos arī šeit pieminēt nepieciešamību Baltijas valstīm cīņā par neatkarību būt vienotām. To visu sasniegt nav tikai PBLA spēkos. Tur roka jāpieliek katram latvietim Latvijā un trimdā.

BĀRA BĒRNI, ATSAUCIETIES!

Latviešu tautas pagātnes izziņa nekad nebūs pilnīga, ja nebūsim gribējuši un pratuši uzmanīgi un iejūtīgi ielūkoties arī to bērnu likteņos, kuriem kādreiz par savām vienīgajām un īstajām mājām bija jāuzskata Adomovas, Alsviķu, Baldones, Igates, Irlavas, Naukšēnu, Spāres, kāds Rīgas vai citas vietas bērnu nams.

Daudz bērņu un bērnu namu Latvijā vienmēr bijis, un tamdēļ šodien mūs, ja vien nopietni un atbildīgi gribam izzināt šo dzīves pabērnu sāpju ceļus, gaida patiešām liels, bet reizē svētīgs un interesants darbs.

Ar gandarījumu varu teikt, ka tagad, atmodas laikā Latvijā, šis darbs aizsācies cerīgi. Aicinājumu, atsaukties visu laiku bāra bērniem, sadzirdējuši daudzi: jau tagad sapētas neskaitāmas vēstules, dienas grāmatas, atmiņu pieraksti, foto uzņēmumi. Tas varētu būt labs pamats pat nelielam Latvijas bērņu muzejam. Šā gada 17. maijā izdevās sarīkot Baldones bērnu nama bijušo audzēkņu salidojumu. Tagad šādu vēlēšanos izteikuši arī citu Latvijas bērnu namu bijušie au-

dzēkņi. Nesen nodibinājās Latvijas Bērņu biedrība, kuras turpmākajā darbībā, kā es ceru, zināma vieta tiks ierādīta bāra bērnu traģisko dzīves stāstu izzināšanai.

Taču, lai Latvijas bērnu namu pagātnes izziņa patiešām būtu pilnīga, ir jāmēģina savākt pēc iespējas plašāks materiāls arī par tiem bērniem, kurus 1944. gada rudenī aizveda uz Vāciju. Ja Baldones un Liepājas bērnu namu mazie iemītnieki vēlāk atkal tika pārvesti uz Latviju, citāds liktenis piemeklēja Rīgas pilsētas Kapseļu ielas un Majoru bērnu namu audzēkņus - viņi palika Vācijā. Lai gan viņu tālāko dzīves stāstu izzināšanā mums savu atbalstu jau snieguši daudzi labi, atsaucīgi cilvēki, arī nezināmā palicis vēl ļoti daudz. Mūsu rīcībā ir tikai stipri fragmentāras ziņas par to, kur un kā no Latvijas aizvestie bērni dzīvojuši pēc kara gados Vācijā, kā izveidojušies viņu tālākie dzīves ceļi. Mums ļoti trūkst foto uzņēmumu par latviešu bērnu dzīvi Klingensbergā, Rolsdorfā vai kādā citā Vācijas pilsētā. Mūsu rīcībā ir diezgan precīzi uz Vāciju aizvesto bērnu saraksti, taču tikpat kā nekā mēs nezinām, kur viņi palikuši pēc tam, kad latviešu bērnu mītnes Vācijā tika likvidētas.

Tamdēļ, ļoti lūdzu atsaukties visus tos latviešu bērnus, kuri 1944. gada rudenī uz Vāciju aizvesti no Kapseļu ielas un Majoru bērnu namiem, vai arī no kādas citas Latvijas bērnu patversmes.

Latviešu bērnu namu vēsturi mēs varētu uzrakstīt tikai visi kopā. Te savs vārds būtu sakāms arī latviešu bērnu namu bijušajiem vadītājiem, skolotājiem, audzinātājiem, saimniecības darbiniekiem, kā arī visiem tiem, kuri tā vai citādi latviešu bērnus aprūpēja, padarīja vieglāku viņu sūro ikdienu.

Gan dzimtenē - Latvijā, gan dažādās citās zemēs savāktais materiāls varētu kļūt par turpinājumu nesen izdevniecībai iesniegtajai grāmatai "Bāra bērni", kurā pirmo reizi aplūkoti dažādu laiku Latvijas bērņu likteņi.

Te, pie mums, Latvijā, aicinājums atsaukties visiem tiem, kuru patvērumš reiz bija bērnu nams, guvis plašu atsaucību. Ļoti gribētos cerēt, ka tā tas notiks arī citās zemēs.

Visus, kuriem kaut kas būtu zināms par Rīgas Kapseļu ielas un Majoru bērnu namu bijušo audzēkņu likteni, lūdzu rakstīt uz šādu adresi - J. Riekstiņš, Latvija, Rīga 226059, Ierīku ielā 43, dz.20.

JĀNIS RIEKSTIŅŠ,

Latvijas Bērņu biedrības domes loceklis un Naukšēnu bērnu nama bijušais audzēknis.

KAS IR "DĒKLA"?

Sveiciens jums no Pasaules latviešu daudz bērnu ģimeņu asociācijas "Dēkla" Rīgas biedrības. Protams, rodas jautājums, kas tā ir par organizāciju?

Īsumā to varētu raksturot šādi: - Mūsu mērķis ir latviešu tautas saglabāšana, latviešu tautas pieauguma pacelšana tādā mērā, lai mēs kā tauta varētu pastāvēt neierobežoti ilgā laika posmā. Ģimenes un dzimtas stiprināšana, tautas garīguma un tikumības atjaunošana.

Stāvoklis ir vairāk nekā bēdīgs. Pēdējā pusgadsimta laikā tauta tika varmācīgi nīdēta, ģimenes un dzimtas saites tikpat varmācīgi sarautas. Ja mēs tuvākajā laikā nenodrošināsim tautas pieaugumu, mēs kā tauta pārstāsim pastāvēt. Gribētos, lai visi latvieši to skaidri apzinātos. Mēs visi pašlaik pārdzīvojam zināmu panākumu reiboni sakarā ar Latvijas valsts atdzimšanu, bet, diemžēl, ne visi saprot to, ka valsts atjaunošana nav vienas dienas darbs, un šajā laikā mēs varam pazust no pasaules.

Pēc oficiālās statistikas datiem latvieši Latvijā ir 52% no iedzīvotāju kopējā skaita, bet šis rādītājs ir visai apšaubāms, jo skaitīšanas laikā par vienīgo pamatojumu tika uzskatīti pašu iedzīvotāju izteikumi par to, pie kādas tautības

viņi sevi pieskaita. Vai šāds rādītājs uzskatams par objektīvu, spriediet paši. Gribētos gan zināt, cik no šiem % vismaz runā latviski. Manuprāt, šie skaitļi lieliski var iemidzināt tautas modrību. Mēs jau vēl esam daudz. Tādai pārliecībai nedrīkst ļaut iesakņoties. Turpinot runāt par %, jāapzinās arī tas bēdīgais fakts, ka, turpinoties pašreizējam latviešu "pieaugumam", ap 2005. gadu to, kas kaut vai nosacīti varētu saukt sevi par latviešiem, būs tikai 37 %. Tas jau ir skaitlis, pēc kura augšupeja diez vai ir iespējama. "Dēkla" uzskata, ka jāveicina kuplu un veselīgu latviešu ģimeņu rašanās. Visiem spēkiem jāiestājas par latviešu kultūras un tradīciju atjaunošanu. Mūsaprāt, tikai cilvēki, kas apzinās savas saknes, ir spējīgi apliecināt sevi kā tauta.

Mums visiem vajadzētu apzināties, ka Latvijas valstij būs tikai tukša skaņa, ja tajā nedzīvos latvieši.

Tagad nedaudz vārdu par to, kādu palīdzību mums varētu sniegt jūs.

Pirakārt, mums ir nepieciešams morālais atbalsts. Tas varētu izpausties kā mūsu ideju propagandēšana. Tās varētu būt "Dēkla" atbalsta grupas, kuras sākumā varētu nodarboties ar kontaktu nodibināšanu starp ģimenēm, ar ģimeņu apmaiņu. Tā varētu būt arī vērsšanās pie pasaules sabiedriskās domas par saskaņotu rīcību, lai nepieļautu tautas izzušanu.

Mēs nedrīkstam, mums gluži vienkārši nav tiesību iet bojā. Mums nav tiesību nodot savus senčus, kuri dzīvoja, strādāja, cīnījās un mira uz tā mazā zemes plekšņa, ko sauc par Latviju.

Mūsu biedrībā ir 260 ģimeņu. Apmēram, 1.600 cilvēku. Aicinām mūsu pulkā. Par "Dēkla" biedru var būt katra latviešu ģimene, kurā ir 3 un vairāk bērnu un kura vēlas veidot sevi latvisku. Par atbalstītāju var būt katrs, kas atbalsta latvietību.

Mana adrese: A. Zvirbulis, Latvija. Rīga, Dzirnau ielā 115, dz. 17, tel. 289763.

Cerībā uz sadarbību,

ANDRĒJS ZVIRBULIS,
"Dēkla" Rīgas biedrības valdes priekšsēdētājs.

TELEFONA SARUNAS AR LATVIJU.

Kā no Kanadas var piezvanīt uz Latvijas pilsētām bez operātoru starpniecības.

Jau ilgāku laiku uz Rīgu no Kanadas var zvanīt bez operātoru starpniecības. Daudziem tomēr nebūs zināms, ka tādā pašā veidā var piezvanīt arī uz citām pilsētām Latvijā.

Lai sazvānītu Rīgas numuru 123456, no Kanadas ir jāzvina - 011-7-013-2-123456.

011 nozīmē ārzemju saruna; 7 nozīmē Padoļu Savienība, 013 nozīmē Latvija un 2 ir Rīgas kods. Istenībā 222 ir Rīgas kods, bet zvanot no ārzemēm, lieto tikai vidējo 2. Jāpiezīmē, ka visiem Rīgas telefona numuriem ir 6 cipari.

Lai piezvanītu Alūksnes numuru 12345, virpirms, ir jāzin, ka Alūksnes kods ir 243. Tad no Kanadas ir jāzvina - 011-7-013-43-12345.

Ir jāievēro sekojošais. Vispirms, Latvijas pilsētām ir 3 ciparu kodi un pirmais ir vienmēr 2. To atmet, zvanot uz Latviju. Tālāk - telefona numuriem visās Latvijas pilsētās, atskaitot Rīgu, ir 5 cipari. Zvanot ir jāņem pēdējie divi cipari no Alūksnes koda, respektīvi 43, pirms paša numura Alūksnē. Ievērojiet, ka, to darot, numurs ir tikpat garš, kā zvanot uz Rīgu.

Šādā veidā ir zvanīts uz Jelgavu un Ogri; abās reizēs bijis tiešs savienojums bez operātoru starpniecības.

Seko 25 Latvijas pilsētu kodi:

Alūksne	243	Daugavpils	254
Balvi	245	Dobele	237
Bauska	239	Gulbene	244
Cēsis	241	Jēkabpils	252

Jelgava	230	Rēzekne	246
Krāslava	256	Saldus	238
Kuldīga	233	Stučka/	
Liepāja	234	Aizkraukle	251
Limbāži	240	Talsi	232
Ludza	257	Tukums	231
Madona	248	Valka	247
Ogre	250	Valmiera	242
Preiļi	253	Ventspils	236

Par mazākām vietām un laukiem pašlaik tuvākas informācijas trūkst. Siguldai, piemēram, ir četru ciparu kods - 2298. Nezinām, cik cipari ir Siguldas numuriem un vai varētu pielietot minēto shēmu.

Ja kādam būtu papildinformācija, lūdzam to paziņot INAK birojam, zvanot 416-755-2353.

V. ZARIŅŠ.

POLITISKO SPĒĻU TILTI.

Notikumi Krievijā risinās ļoti strauji. Vēl straujāk tierit Austrumeiropā. Nemitīgi mainās politisko spēļu sejas. Pie varas arvien vairāk nāk gados jaunie politiķi, kamēr sirmgalvjiem jāpazūd no politiskās arēnas. Ja agrāk šādas pārmaiņas bieži vien nozīmēja dzīvības zaudēšanu, labākā gadījumā izsūtījumu vai vājprātīgo namu, tagad tikai privilēģiju zaudējumu vai nonākšanu pavisam neparastā postenī - pensijā.

Kā rīkojas jaunie spēlmaņi? - Vispirms, tie visu vainu par agrākām vardarbībām uzvel Stālinam un stalinistiem. Tie izmanto modernās sazināšanās tehniku, apgūtu rietumos (dāvētu, piesavinātu, bieži vien zagtu), lai radītu politisko noskaņojumu, lai panāktu savu, nebaudoties no pārdrošības, jo padomju impērija atrodas sabrukuma priekšā.

Kāds ir šo spēļu mērķis? - Vai, tiešām, demokratizācija un brīvās saimniecības sistēmas pieņemšana, vai kas cits? - Šķiet, ka, vispirms, gan savas impērijas saglabāšana un nekas vairāk. Kad mērķis būs nodrošināts, ja būs vajadzība, varēs atkal grožus pievilkt tur, kur vēlams un kur kurpe spiež. Tas jau tā agrāk darīts bieži.

Patlaban visiem spēkiem jāizmanto Amerikas noriets pasaules politiskā skatuve un rietumnieku cerības, ka Krievijā iespējama demokrātijas atgriešanās, nē - drīzāk demokrātijas sākums, kas radīs jaunas politiskas un tirdznieciskas iespējas saspīlētajā pasaules situācijā, kur katram jācīnās par savu stūrīti, lai to nepazaudētu. Kaut gan spēlmaņi mainās, ikdienas dzīves situācija neuzlabojas, drīzāk pasliktinājas, pie tam strauji. Un, galvenais, pati sistēma vēl nemainās, kaut gan tiek it kā radīta ilūzija, ka tā mainās, pie tam uz labo pusi. Ar to, ka nu it kā var brīvi runāt, rakstīt un balsot, čeka tomēr nav atsaucījusies no savas varas. Tā tikai mainījusi savas sejas vaibstus, kamēr, tāpat kā līdz šim, kontrolē lietas no saviem smadzeņu centriem. Tāpēc tiek radītas divi 'fata morgana' - pirmkārt, ka viss mainās ātri, jo to tā vēlas tauta; otrkārt, vajadzīga aprunāšanās, ierobežojumi, līgumi, kuriem jānāk lēnām, lai jaunā impērija neizspruktu no tās plānotāju rokām. Jājautā, vai mēs, rietumnieki, netiekam ievilināti maldus domāšanā, ka Krievijā nenovēršami notiek tādas pārmaiņas, kas atnesīs brīvību visām apspiestajām tautām un jaunus tirdzniecības laukus, radīs jaunu, progresīvu Eiropu un nojauks sarkano tirrāniju?

Tas, ka šajā bīstamajā spēlītē tagad, dažādu apsvērumu dēļ, piedalās arī redzami Rietumu politiķi, situāciju negroza. Vācu spēlmanim Kolam Vācijas apvienošana devusi dzīves piepildījumu un iespēju izvest vāciešus dominējošā pozīcijā atjaunotajā Eiropā, kurai vajadzīga nauda. Gorbačevam tas ir vairāk kā izdevīgi, jo caur Kolu viņam radies neizmērojams vērdīgu avots līdzekļu sagādei (viņš cer, ka pie vajadzības viņš vienmēr varēs krievi atgādāt lielo tēviņas karu, ja

tas kļūtu nepieciešami, lai pievilktu militāros grožus), tehnoloģijas apgūmei un, galvenais, Amerikas lomas samazināšanai Eiropā (Mēs samierināsimies ar jūsu profesoriem un saimniecības speciālistiem, jo tie mums šobrīd vajadzīgi un tos mēs vienmēr varēsim noskatot savā labā tā vai tā. Un ja vācieši mums dos naudu, būs jādod arī jums!).

Nedrīkstam aizmirst vēl vienu ļoti svarīgu faktoru: it kā nojaucot līdzšinējo politisko un sabiedrisko struktūru Krievijas impērijā un it kā likvidējot komunistisko režīmu un totalitāro iekārtu, vara tomēr tiek koncentrēta arvien mazāk cilvēku rokās, un armijas un Čekas redzamība aizbīdīta kaut kur aizkulisēs, bet ne likvidēta. Bet vai tieši tas nav visbīstamākais visā gājienā? Zinām, ka, it sevišķi, Čeka vienmēr ir pratusi pielāgoties jaunām situācijām, lai tikai nezaudētu savu varu pašas izdomātās politiskās spēlēs, par kurām nezinātājiem nav ne mazākās jausmas. Čeka vienmēr bijusi nežēlīga, tās pēlmaņi nezināmi (tomēr varas kontrolēti, vai varas kontrolēji slepus tās izraudzīti), rīkojusies pēc vajadzības, lai impērija pastāvētu, kaut tās ārējais pakšats it kā mainītos.

Kāpēc tādi cilvēki, kā mūsu Kažas, Leviti, Embrekti un līdzīgi, tiek izdzīti no Latvijas un kāpēc tiem tiek liegtas atgriešanās iespējas uz gadiem? - Te varētu būt vairāki apsvērumi. Vispirms, ar šiem izraidīšanas soļiem Čeka netieši rāda savus zobus (ko viņa grib rādīt šad un tad, lai vienkārši iebaidītu un atgādinātu, ka tās rokās ir brutāla vara), un, otrkārt, apliecina to, ka zināmas ideoloģijas Čekai nekad nebūs pieņemamas (it sevišķi, cilvēku, kas nav lokami un spēj iet savu neatkarīgu ceļu) un ka tā ar to nesējiem - cilvēkiem - vienmēr izrēķināsies (līdzekļus pielietos pēc vajadzības).

Jaunās impērijas veidotāji grib ne tikai to, bet pie reizes tie vēlas nojaukt pastāvošās brīvās pasaules sabiedriskās un saimnieciskās, bet it sevišķi politiskās celtnes, lai tās nebūtu pārsteiguma drauds negaidītam uzbrukumam neparastā un nepārrēķināmā situācijā, kāda varētu rasties, kaut kam paredzētajos plānos noejot greizi jeb kādam no jaunajiem spēlmaņiem zaudējot savu pedestalu, kas taču ir iespējams.

Kas tad rada jaunās politiskās un saimnieciskās pozīcijas? - Nekas cits, ka šo mūžīgo politisko spēlmaņu cīņa par iedomāto pasaules pārkātojumu viņu interešu labad. Lielajiem spēlmaņiem prātā ir tikai impērijas un viņu līdzdomātāji. Mazās tautas, to kultūras vaibsti ir nesvarīgi lielajos gājienos. Tos gan der izmantot, kamēr vajadzība un tas ir izdevīgi, jo tie īslaicīgi paver durvis uz jaunām pozīcijām, bet ... durvis jau vienmēr var atkal aizvērt, aizcirst utt (kas gan ir noticis ar visām jaunajām demokrātijām Āfrikā un Āzijā? Vai kādam ir vispār interese un jausma to zināt?).

Šāds vērtējums, varbūt, izklausās pavisam pesimistisks šajā sajūsmas laikmetā, kad it kā jūtam, ka mūsu tautai ir atnākusi jauna atmoda, ka mūsu cīņai it kā ir pienācis tas brīdis, kad ir jāieņem 'būt vai nebūt' pozīcija. Tomēr (mums ir tāds sakāmvārds) - lēnām pār tiltu! Neieskriesim 'jauno impēriju veidotāju' un Čekas izliktajās lamatās. Uzmanība, tā lai nemazina mūsu centienus strādāt Latvijas neatkarības labad. Uz to ved daudz un dažādi veidi un ceļi (visi ir nozīmīgi), un tai, vairāk kā jeb kad, vajadzīga visa trimdas saime un tās radītās sabiedriskās un politiskās celtnes. Nenojauksim tās neprātīgi, jo tieši tās mums un, galvenokārt, tautai Latvijā arvien varēs daudz palīdzēt. Tās mums jāstiprina. Jāstiprina tādēļ, ka tautai ir un būs vajadzīgs atspaidis, ko varēsim dot, ja nebūsim uzdevuši tam nepieciešamos pamatus - šejienes brīvās pasaules pasākumus, kas spīd kā spoža zvaigzne tik daudziem, kas arvien vēl dzīvo nabadzībā, postā un verdzībā.

Līdz tautas un valsts neatkarībai vēl ejams ļoti grūts un bīstams ceļš. Tieši tādēļ tagad vietā ir un nav novecojusi vecā izteika - lēnām pār tiltu!

M. P.

MŪZIKA:

KONCERTTUNEJA LATVIJĀ.

Orfordas mūzikas nometnes jaunatnes orķestra mūziķiem patīkams piedzīvojums bija aizvadītā koncertturneja Latvijā. Orķestranti uz tēvzemi devās 29. jūnijā, bet atgriezās 18. jūlijā pēc piedalīšanās simfoniskās mūzikas koncertā 20. dziesmu svētkos un divos atsevišķos koncertos, kas notika Filharmonijas zālē un Dzintaros, kopā ar Rīgas jaunatnes simfonisko orķestri izveidojot Pasaules latviešu jaunatnes apvienoto simfonisko orķestri. No Orfordas orķestra piedalījās 11 dalībnieki, diriģenta Edgara Karika vadībā. Tā orķestra darbība bija sasniegusi savu līdzšinējo kulminācijas punktu, par kādu tā veidošanās laikā nevarēja būt runa, nedz pat sapņot. Ieguvums jaunajiem mūziķiem bija vienreizējs.

Piedalīšanās dziesmu svētku simfoniskās mūzikas koncertā prasīja daudz pūļu un vaipagojās pārdzīvojuma, kas paliks atmiņā ilgu laiku, varbūt, visu mūžu. Tajā mūsu jaunie mūziķi koncertēja kopā ar tādām redzamām Latvijas simfoniskām vienībām, kā Latvijas Valsts akadēmisko simfonisko, Latvijas Nacionālās Operas, Latvijas Filharmonijas, Liepājas simfonisko, Valsts Rīgas teātra un Jēzepa Vītola Valsts konservatorijas studentu simfonisko orķestri. Skaitā pavisam kopā piedalījās 320 izlases mūziķi, kamēr kopkori mūzikas programmā dziedāja 14 redzamākie Latvijas kori ar vairāk kā 800 dziedātājiem.

Koncerts Latvijas Filharmonijā (Skatiet koncerta programmas titullapu zemāk. Red.) bija pilnīgi izpārdots un izpelnījās publikas plašu atsaucību. Tajā kā solisti piedalījās pianisti Artūrs Ozoliņš, Kanada, un Gatis Ulmanis, Latvija. Pēteris Barisona kantātes "Brīnumzeme" un "Gaišā stunda" dziedāja Latvijas televīzijas un radio Teodora Kalniņa koris un Latvijas kultūras fonda kamerkoris "Versija". Šajā koncertā apmeklētāji dzirdēja abus Orfordas orķestra iestudētos

LATVIJAS FILHARMONIJA

Dzintaru koncertzālē
Sestdien, 1990. gada 14. jūlijā, plkst. 20.00

PASAULES LATVIEŠU JAUNATNES APVIENOTĀIS SIMFONISKAIS ORĶESTRIS

Diriģenti

Edgars KARIKS
(AUSTRĀLIJA)

Krišs RUSMANIS
(ANGLIJA)

Sigvards KĻAVA
(LATVIJA)

Solisti

Artūrs OZOLIŅŠ

(Kanāda) (klaviers)

Latvijas filharmonijas stipendiāts

Gatis ULMANIS

(Latvija) (klaviers)

Pedalās

Nopelniem bagātais kolektīvs
Latvijas televīzijas un radio
TEODORA KALNIŅA KORIS

Mākslinieciskais vadītājs un galvenais diriģents

JURIS KĻAVIŅŠ

Latvijas kultūras fonda kamerkoris

«**VERSIJA**»

koncertus - J. Mediņa "Pie baznīcas" un J. Kalniņa Koncertu klavierēm ar orķestri (solists Artūrs Ozoliņš; darbu Latvijā atskaņoja pirmo reizi), bet Dzintaros arī T. Keniņa Mazs koncerts klavierēm un kamerorķestrim (solists Gatis Ulmanis, pirmatskaņojums Latvijā). Bez tam orķestranti uz vietas vēl iemācījās un no jauna atskaņoja P. Vaska Musica dolorosa un Imanta Kalniņa Ceturtās simfonijas pirmo daļu.

Jaunveidoto orķestri diriģēja Edgars Kariks, Austrālija, Krišs Rusmanis, Anglija, un Sigvards Kļava, Latvija. Koncertturneju izkārtāja Daina Birzniece un Ilga Štauvere. Pēdējā ar izkārtojumu vairāk kā apmierināta. Iespēja izveidot jauno pasākumu pavērusi ceļu turpmākai sadarbībai. Apvienotā orķestra Latvijas daļa dos savus mūzikus nākamā gada simfoniskam koncertam 9. vispārējos latviešu dziesmu svētkos Kanadā.

"Piedalīšanās simfoniskajos koncertos bija brīnišķīgs pārdzīvojums. Iepazīnos ar tik daudz jauniem mūziķiem. Varējām atskaņot pilnīgi jaunas kompozīcijas. Tas bija to vērts. Būtu gribējusi būt Latvijā ilgāk. Vašingtonā mani gaida stipendijas darbs ALA. Nevarēju palikt." Tā savu ceļojumu vērtēja bostoniete Indra Priede, viena no mūsu Orfordas orķestra dalībniecēm.

Viņai pievienojās pārējie. Tā nu sapnis, par ko jaunie mūziķi sapņoja Orfordā, īstenojies un ieliet Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes pasākumos kā vērā liekams panākums. Un tas jau ir tikai sākums. Jaunajiem šejienes mūziķiem piedalīšanās orķestrī paveŗ un pavērs vēl citas iespējas. Ka tas tā, jāpateicas mūzikas nometņu vadītājam, lektoriem un visiem darbiniekiem, kas tik daudz strādājuši, lai ceļi mūsu jaunajiem mūziķiem mūzikā pavērtos plašāki. Vēlēsim, lai darbs sekmējās arī turpmāk. Lai tas tā varētu notikt, palīdzīga var būt plašāka sabiedrība, piedaloties Mūzikas nometnes LABVĒĻU FONDA, jo pasākums prasa daudz līdzekļu, kurus visus dalībnieki un viņu vecāki nespēj dot. Pateicība pienākas visām organizācijām un labvēļiem, kas fondā piedalījušies līdz šim. Padome gaida talkā citus mūsu mūzikas atbalstītājus.

M. Š.

Mūsu sagaidīšana bija ļoti sirsnīga, kā arī atsaucība koncertos. Un ja nezinātu labāk vēsturi, gandrīz varētu teikt, ka jau dzīvojām kā brīvā, neatkarīgā Latvijā.

Dabīgi - ar okupāciju daudz kas ir ārkārtīgi nolaists - ēkas netīras un vajadzīgs remonts, gaiss un jūra, un ūdens piesārņots. - Bet ne mūsu tauta un Latvijas latvieši. Visi tikai gaida un arī strādā cītīgi, prātīgi un mierīgi, un katrā ziņā nekautrīgi par Latvijas neatkarību no Padomju Savienības.

Koncerti Rīgas Filharmonijā, kā arī Jūrmalā - Dzintaros bija ļoti labi apmeklēti un publika ļoti atsaucīga.

Mūsu orķestris spēlēja skaisto mūziku un ātri pierada un atspoguļoja visas mūsu (diriģentu Rasmaņa, Kļavas un Karika - red.) mūzikālās prasības.

Visi mūsu jaunie mūziķi no Orfordas uzvedās ļoti profesionālā veidā, un zinu, ka visiem tas bija tāds pārdzīvojums kā vēl nekad nav bijis Latvijas vai pat trimdas latviešu vēsturē.

EDGARS KARIKS.

VĒLREIZ PAR NOMETNĒ.

Iespēja piedalīties III Mūzikas nometnē, kas notika Orfordā, man nāca negaidot, jo, jāatzīstas, līdz šim par to nebiju dzirdējis. Un gribu teikt sirsnīgu paldies visiem, kas rūpējās, lai man šī iespēja būtu.

Par desmit aizvadītajām dienām nometnē, kas pagāja kā viens mirklis, iespaidu ir tik daudz, ka grūti izvēlēties par kādu labāk dalīties ar MLB Ziņotāja lasītājiem. Protams, svarīgākais, ko es pats guvu kā flautists, bija meistarklases stundas pie profesora Edgara Karika un Ditas

Krenbergas. Sevišķi Karika sniegtās stundas paliks atmiņā visu mūžu. Man atliek pabrīnīties, ka tik īsā laika sprīdī Edgars deva izsmieļošu informāciju par flautu un šī instrumenta spēles principiem. Un visu to viņš pasniedza tik virtuozā valodas formā, ka, man šķiet, ja šajās stundās piedalītos vijolnieks vai, teiksim, pianists, tas noteikti mainītu savu mūzikas profilu par labu flautai.

Protams, arī citi nometnes lektori bija savu uzdevumu augstumos. Ar lepnumu jāsaka, ka Orfordas lektori un dalībnieki no Latvijas sniedza teicamu līmeni.

Šīs nometnes lielāko nozīmi es saskatu ne tikai visas pasaules latviešu mūziķu vienotībā, bet arī trimdas latviešu rūpes par jaunā paaudzes piesaistīšanu klasiskajai mūzikai caur pieredzes bagātiem un augsti kvalificētiem pedagogiem.

Un vēl. Iegūstot tik daudz jaunu draugu ASV, Austrālijā, Vācijā, Kanadā, ar cerību pilnu - sveicināti I mūzikas nometnē Latvijā - gribu teikt - uz redzēšanos Orfordā!

VALDIS BONDARENKO,

Ziemeļlatgales novada Mūzikas biedrības priekšsēdētājs.

VĒSTULES:

JAUTĀJUMS.

Kā samērā aktīvs DV nodaļas vanags ar interesi sekoju polemikai MLB Ziņotājā par DV Toronto nodaļas pilnsapulci, kurā iesākās par dažiem jautājumiem par budžeta lietām un pašlaik jau ir nonākusi pie apvainojumiem par dezinformācijas izplatīšanu un bijušo leģionāru nievāšanu.

Nevienam nevarētu būt ne mazāko šaubu, ka Latviešu Leģions ir ierakstījis savu vārdu zelta burtiem latviešu bruņoto spēku vēsturē, un par tā varonīgām cīņām liecina gan koka krusti dzimtajā un svešās zemēs.

Bet būsim realisti. Leģionā, tāpat kā visos kara spēkos, bija viens otrs, kas pie izdevības "papēma vagu", "piesita pēdu" vai "pazuda kokos", un šo un, varbūt, arī citu iemeslu dēļ, savus vārdus labprāt neizpauž.

Tādēļ ar lielu izbrīnu lasīju Vidvuda Lejiņa vēstuli (MLB Ziņotājs Nr. 7.), kurā viņš liek saprast, ka kritika par kādu "bijušo leģionāru", kuram nav drosmes parakstīt savu vārdu un kurš sarakstījis apzinātas vai neapzinātas nepareizības par pilnsapulces norisi, uzskatāma par "bijušo leģionāru nievāšanu".

Vai tiešām V. Lejiņš, izglītots cilvēks un bijušais leģionārs, kurš savu drosmi, bez šaubām, apliecinājis daudzās kaujās un, bez šaubām, apbalvots ar daudzām goda zīmēm, un, iespējams, ka stāvējis DV dibinātāju pirmās rindās, varētu būt tik naivs, ka ļaujas iespaidoties no tādas vēstules, kuras autoram "dūša papēžos", ja jāparaksta savs vārds?

V. CINIS,

DV Toronto nodaļas pilnsapulces dalībnieks.

- Aizmirdzot, domas par aizvadīto DV Toronto nodaļas pilnsapulci šā gada sākumā tās apmeklētāju saimē ievērojami dalās. Publicētās vēstules to liecina. Tā kā katra puse ir varējusi izteikties, neko jaunu par pašu sapulci vairs nepasaka, bet gan apšaubā katra rakstītāja teikto, šķiet, turpmākas debates par šo lietu vairs nav nozīmīgas un jākārt domstarpību dalībniekiem pašiem savā starpā. Ar šo izbeidzam vēstulu publicēšanu šajā jautājumā.

Līdzam vēstulu rakstītājus izvairīties no personīgiem uzbrukumiem. Redakcija nevar uzņemties "tiesneša" lomu, nedz tā vēlas šādu pieeju veicināt.

Red.

1. Latvijas Filharmonija, kur notika Pasaules latviešu jaunatnes apvienotā simfoniskā orķestra pirmais koncerts. 2. Kopaina 20. dziesmu svētku kopkoncertā Meža parkā. 3. Latvijas operas nams Rīgā.

Foto Ilga Štauvere.

PRET ĶĪMISKO PROCESU.

Garžezera administratore R. Kubuliņa šī gada 16. jūnijā "Laiks" numurā atreferē Garžezera akcionāru pilnsapulces norisi. Rakstā svarīgākais jaunums, ka ūdenszāļu iznīcināšanai peldvietās šogad pielietošot ķīmisko procesu, kas zivīm un cilvēku veselībai esot absolūti nekaitīgs...

Teiktais - "absolūti nekaitīgs" ir bez medicīniskā un juridiskā seguma, jo ikviena medicīniska "pile" vai ziede uz cilvēka ādas, pēc satūra, ir ķīmikālija. Ja tāda vai citāda medicīna tiek lietota bez ārsta norādījuma - receptes, nekontrolēta zāļu lietošana var būt kaitīga, pat nāvējoša...

Otrkārt, varbūt svarīgākais, Garžezera ezers nav tikai mūsu Garžezera nekustamais īpašums - noslēgts "dīgtis", bet gan bieži apdzīvots, arī no amerikāņiem.

Garžezera ezera austrumgala peldētavā nezāļu iznīcināšana ar ķīmisko procesu negatīvi var skārt nevienu zivi, bet arī ezera apdzīvotājus. Ko tad?

Līdz šim peldētavā garās nezāles jau sezonas sākumā izplūca paši peldētāji. Mazās (1 - 2 pēdu) apakšzāles pārklāj dūņas kā ar tepiķi. Negrīkst kājas un ūdens ir tīrāks. No peldētavas rajona ūdeni ņem ambulance, virtuve, Dzintari, zēnu un meiteņu kabīnes.

Garžezera valdes priekšsēdis Dr. V. Mednis ir vienīgā medicīniskā autoritāte. Viņš vēl presē nav nostājies pret ķīmiskā procesa lietošanu peldētavā.

Manuprāt, Garžezera ezera peldētavā ķīmiskais process nav vēlams.

J. DIMANTS sr.

- Kanadā publisko peldētavu kvalitāti kontrolē veselības iestādes. Jāpieņem, ka tas tā ir arī Savienotajās Valstīs un ka nometnes vadībai apkopšanas un uzturēšanas noteikumi ir labi zināmi.

Red.

50 GADI PRIESTERĪBĀ.

Tēvs Jānis Evapģ. Krastiņš saņēma priesterības sakramentu, kad Latviju okupēja Sarkanarmija, kad tās tanku kolonas brauca pa Rīgas ielām. Viņu iesvētīja 1940. gada 18. jūnijā kopā ar tēvu Filipu -Nikodemu Turku, kas mira 1942. gadā ar plaušu karsoni. No šīm dienām tēvam Jānim prātā palikusi pamācība, ko devis kapucīnu klostera priekšnieks tēvs Timotejs Hartmanis: "Nākamajos gados Latvijai vajadzēs kalpot vairākiem kungiem, bet tu, Jāni, kalpo Dievam Kungam kā priesteris." Viņu ie-

svētīja Bīskaps J. Rancāns.

Tēvs Jānis dzimis 1912. gada 3. jūlijā, Skaistkalnē, Zemgalē, kur kapucīni 1928. gadā nodibināja klosteri. Viņa tēvam Jānim un mātei Annai bija 6 bērni - divi dēli un četras meitas. Tēva Jāņa tēvam šī bija otra laulība. Pirmā sieva bija mirusi, atstājot 4 bērnus. Tā tēvs Jānis uzauga lo bērnu ģimenē. Skolas gaitas iesāk Skaistkalnes pamatskolā, ko beidz 1928. gadā. Iestājas Rīgas Valsts vidusskolā, kur gan mācības jāpārtrauc slimības dēļ. Atveseļojoties, kā svētais Ignāts, viņš pārdzīvo lielas dvēseles pārmaiņas un Dieva saucienu sekot viņam.

1930. gada 18. martā svētā Jāzepa viģilijā viņš apsola upurēt Dievam savu dzīvi. Tā paša gada decembrī viņš kā pirmais latviešu kapucīnu kandidāts iestājas Skaistkalnes kapucīnu klosterī, kur atrod sirds mieru un lūgšanas mierinājumu.

1934. gadā beidz Aglonas ģimnaziju un brauc uz noviciātu Bavārijā, Vācijā, kur pēc viena gada sagatavošanās viņš noliek savu pirmo solījumu būt par kapucīnu mūku. Eikštetē, Bavārijā, viņš pastudē filozofiju, bet jau 1935. gadā atgriežas Latvijā, lai turpinātu studijas Rīgas Garīgā seminārā. Tā 1940. gada 18. jūnijā pienāk viņa iesvētīšanas diena un arī viņa dzīves piepildījums upurēt savu dzīvi Dievam ar lūgšanu un kalpošanu.

Viņa pirmais priesterā darbs - vīkārš Alberta draudzē, Rīgā. Reizi mēnesī viņš brauc noturēt dievkalpojumu Slokas draudzē, Rīgas jūrmalā.

1944. gadā, fronteī tuvojoties Latvijas robežai, kapucīni dodas uz Bavāriju, kur tēvs Jānis apmetās uz dzīvi Altetingā, pēc tam Eikštetē. Pēc kara novietne Bavārijā viņam ir līdz 1949. gadam, kad viņš dodas uz Beļģiju, Bīskapa B. Sloskana aicināts, un dzīvo tur līdz 1955. gadam. Dzīves ceļš ved tālāk uz Montrealu, Kvebekā, kur viņš dzīvo visus šos 35 gadus un apkalpo latviešus no Toronto līdz Montrealai.

Tēvs Jānis redz latviešu katoļu aprūpē labu iespēju uzturēt stipru ticību uz Dievu, latviskās kultūras saglabāšanu un nākotnes cerību brīvajai Latvijai. Intervijā viņš saka: "Man jāpalīdz latviešu tautai atgūt kalpošanu Dievam un Tēvzemei." Viņa lūgšana ir, lai brīvā Latvijā tiktu celta uz Dieva likumiem, Baznīcas iekārtu un cilvēka garīgo uzplaukumu. Viņš redz kapucīnu ordeni atplaukstat brīvajā Latvijā kā ticības gaismas un cerību nesēju. Latvijā patreiz ir palicis tikai viens kapucīns, kas patlaban strādā misijas darbā Kazakstanā. "Latvijas brīvība nāks, bet mums vēl daudz jālūdzas,"

VĒLOS

Piedalīties Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes Mūzikas nometnes

LABVĒĻU FONDĀ

kā

GODA LABVĒLIS - \$ 250 un vairāk _____

VEICINĀTĀJS - \$ 100 un vairāk _____ ATBALSTĪTĀJS - \$ 50 un vairāk _____

Ziedoju Fondam - _____

Līdzekļus izmantos III Mūzikas nometnes sagatavošanas izdevumu segšanai, II Mūzikas nometnes iztrūkuma deldēšanai, kā arī stipendijām, lai nometnē varetu uzņemt katru interesentu, kas tajā vēlētos piedalīties.

Čeki rakstāmi uz LATVIAN YOUTH SONG AND DANCE FESTIVAL

vārda un adresējumi - 291 Lorraine Drive
Baie d'Urfé, Qué.,
Canada
H9X 2R2.
tel. 514-457-9832.

saka tēvs Jānis. Mana intervija nobeidzās pie klostera kapelas durvīm. Tēvs Jānis ir atvēris durvis un lūdz mani sekot: "Iesim palūgties, jo Dievs vienmēr tod tiem, kas Viņu lūdz." Mēs pavadām ilgāku laiku lūgšanā. Atstājot klostera kapelu, tēvs Jānis man atgādina: "Latvijas brīvība ir Dieva rokās!"

Prāv. A. JUSTS.

PATEICĪBA.

Tobits 12, 7: "Ir labi turēt paslēptu karaļa noslēpumu, bet Dieva darbus vajaga cildināt un atklāt. Cildiniet tos, kā tie ir pelnījuši."

Sv. Rafels, Virseņģelis, Tobitam.

Dārgie brāļi un māsas Jēzū Kristū! Izsaku sirsnīgu pateicību par Jūsu laimes vēlējumiem manas priesterības 50 gadu jubilejā un 78. dzimšanas dienā (1912. g. 3. jūl.), par dāvanām un klātieni. Savu pateicību izteicu lūgšanās (Sv. Misa, Rožukronis un privātas lūgšanas). Savā pateicībā 17. jūnijā teicu saviem tautiešiem, ka mīlu lūgšanas, mīlu sirds sarunas ar Dievu; tā ir dvēseles barība. Māte iemācīja mīlēt lūgšanas agrā bērnībā. Priesteri pastiprināja lūgšanu garu. Kopš bērnības neesmu nekad izlaidis rīta un vakara lūgšanas. Tāpēc, ka man bija vārģa veselība, bija jāturās pie visvarenā Dieva rokas ar jo lielāku dedzību un uzticību - bija pastāvīga vajadzība pēc palīdzības.

Jau kādu 15 gadu vecumā sāku lietāt sirds lūgšanu - runāt ar Dievu, domāt, ka Viņš ir man klāt, ir manī, ap mani, ar savu viszinību, visspēcību un savu bezgalīgo mīlestību, kurai viss ir iespējams (Mat. 19, 26). "Dievā mēs dzīvojam, kustamies un esam," teica Apustulis Pāvils grieķiem Atēnās (Apust. Darbi 17, 28). Svēto dzīves stāsti, kas nejauši nonāca mūsu ģimenes rokās (tas bija retums), aizdedzināja sirdi vēl vairāk, sevišķi Sv. Augustīns, kura biogrāfija bija Ausekļa kalendārā. Sādā Dieva atmosfērā dzīvoju sevišķi kopš 1924. gada Vasarsvētkiem - pirmās Komūnijas dienas. Man bija 12 gadi. Jēzus ļāva sajūst (mīlīgs prieks un miers, ko nebiju nekad baudījis) savu svētlaimīgo klātieni. No pārmērīga prieka raudāju... (Kad uzvarētā, pazemotam Napoleonam - Sv. Helēnas salā - jautāja, kura bijusi laimīgākā diena viņa dzīvē, viņš atbildēja: "Pirmā Komūnijas diena!"). "Nogaršoju" Debesis, ... arī Napoleons, kas vēlākā dzīvē kļuva lepns un krietni grēcīgs iekarotājs. "Gustate et videte quoniam suavis est Dominus - baudiet un izjūti, cik mīļš ir Kungs (34-33. psalms, 9. p.).

To pašu mīlestības apkampienu (dziļu Debess mieru un laimi) Kungs atkārtoja 1930. g., 1944.

g. un citās reizēs.

Jēzus teica: "Tas, kas pieķeras maniem baušļiem un kas tos ievēro, tas mīl Mani: bet kas mīl Mani, to mīlēs Mans Tēvs, un, savukārt, Es mīlēšu to un ATKLĀŠOS viņam." (Jāņa 14, 21) Ja Jēzus dod savu mieru, ko pasaule nespēj dot, tad Viņš atklājas dvēselei. Starp Viņu un dvēseli ir dzīvas, tuvas attiecības. Jēzus ir viņas "Dievs un viss" (kā tik bieži teica Sv. Francisks).

Kungs Dievs ir visu labumu Avots - visaugstākais Labums! Tāpēc tuos pie Viņa ar visiem dvēseles un miesas spēkiem: Viņš ir nepieciešams man pašam un visiem maniem brāļiem un māsām (Jēzus brāļiem un māsām) visā pasaulē, visās tautās. Jēzus mīl tos ar MŪŽĪGI uzticīgu mīlestību (Dieva uzticība ir mūžīga. 116. ps. 2). Lai ļaunā gara, pasaules un miesas kārdinājumi nenolaupītu man šo bezgalīgo Labumu (kas ir baudījis Dievu, tas ilgojas tikai pēc Viņa), tad atkārtāju, KATRU DIENU, pat vairāk reižu, savu Ordeņa solījumu un kristības solījumu (mīļais Jēzu, ar Tavas Žēlastības palīdzību es atjaunoju savu kristības solījumu: es atsakos no velna, viņa lepības un viņa darbiem; un solu Tev mūžīgu uzticību). To daru - KATRU DIENU - kopš noviciāta (ordeņa dzīves pirmais gads - pārbaude) laikiem, kopš 1935. gada. Jēzum tas patīk - Viņam par prieku un godu! Arī Kristus un Dievmātes Ciešanas, kopā ar visu svēto un visas cilvēces ciešanām, godinu katru dienu (5 pārtari trīs reizes dienā), "lai izlūgtu no Dieva Tēva grēku piedošanu, atgriešanos un SVĒTO GARU VI-SIEM CILVĒKIEM, VISAI mūsu nelaimīgajai, materiālistiskai un netiklībai ieģrimušai cilvēcei. Dievs Tēvs izklausīs mūs. Jēzus teica, ejot mīlestības Ciešanās, ejot uz Ģetsemanes dārzu: "Patiesi, patiesi, Es saku jums (Apustuļiem un mums): ja jūs prasāt ko no Mana Tēva Manā Vārdā, Viņš dos jums to. Līdz šim jūs neesat prasījuši neko Manā Vārdā. Prasiet un jūs saņemsit, lai Jūsu prieks būtu pilnīgs." Jāņa 16, 23-24.

Dievs teica jau Abrahamam (tam bija 99 gadi; iepriekš viņš bija pagāns, pielūdza pagānu dievus): "Staigā (dzīvo) manā priekšā un esi pilnīgs." 1. Mozus grām. (Genezis) 17, 1. Kalpot Dievam nozīmē būt brīvam un laimīgam kā Viņš.

T. Jānis Evaņģ. B. Krastiņš,
kapucīns.

Tēva Jāņa Evaņģ. B. Krastiņa, kap. priesterības 50 gadus Montrealas latviešu katoļu draudze atzīmēja 17. jūnijā. Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapelā Sv. Misi vadīja mons. A. Goldikovskis no Klīvlāndes, Ohaijo pavalstī, ASV. Piedalījās vietējais katoļu mons. Mario Paquette.

LATVISKAS SERVJETES

Kafijas servjetes - 2 paciņas (katrā 18)	\$ 5.00
Viesību servjetes - 2 paciņas (katrā 18)	\$ 7.00
4 paciņas kopā	\$ 12.00
pa paciņai no katras	\$ 6.00
Pasta izdevumi 2 paciņu sūtījumam	\$ 1.00
Pasta izdevumi 4 paciņu sūtījumam	\$ 2.00
Viesību servjetes saietiem un godiem (150)	\$ 20.00
Pasta izdevumi par katru lielo paciņu	\$ 3.00

Rotājiet galdus svētkos, saietos, godos un sarīkojumos ar šīm latviskām SERVJETĒM.

Tās iegādājoties, Jūs atbalstiet Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomes darbu.

Čekus lūdzam rakstīt uz LATVIAN YOUTH SONG AND DANCE FESTIVAL vārda un līdz ar pasūtīnājumu nosūtīt - Latviešu Jaunatnes Dziesmu Svētku Padomei

291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2 tel. 514-457-9832.

Sekoja draudzes dāmu komitejas azaidis Notre Dame bazilikas sarīkojumu telpā, kur ceremoniju meistars bija K. Munčs. Priesterības Debesu gaviļnieku sveicināja mons. A. Goldikovskis, mons. M. Paquette, draudzes priekšnieks S. Opolnieks, Kanadas latviešu katoļu apvienības valdes priekšsēdis Bruno Logins: -

"...Jūs ar savu pazemību, bagātīgām Dieva dāvanām esiet sasniedzis pilnību savā priesterā dzīvē un pastorālā druvā.

Piecdesmit gadus Jūs sevi nemitīgi veltījāt visā savā pazemībā Dieva godam un viņa bērniem, dodot morālo atbalstu, ticības dziļumu un garīgo stiprinājumu mums, trimdiniekiem.

Nesu sveicienus no Kanadas latviešu katoļu apvienības, kapellāna Dr. B. Kokina, Latviešu katoļu studentu apvienības prezidija, Kanadas kopas, Bīskapa Jāzepa Rancāna Fonda, Toronto latviešu katoļu draudzes un vasaras atpūtas vietas MEŽCIEMS. Izsaku Jums dziļu pateicību par uzticīgi cildenu kalpojumu mūsu baznīcai, Dieva godam un par svētību mūsu trimdas saimei.

Novēlu, lai Dievs Jūs svētī un piešķir Jums labu veselību, vēl ilgus gadus dedzīgi strādāt Kristus vīna dārzā.

AD MULTOS ANNOS."

Rakstiski sveicieni bija no LELBA Kanadas apgabala prāvesta A. Voitkus un ev.-lut. Trīsvienības draudzes Montrealā māc. G. Hūna un citiem.

No Montrealas latviešu laicīgo organizāciju saimes vadītājiem bija ieradies MLB priekšnieks M. Štauers un pasniedza grāmatu "Mana ceļa vārds ir mīlestība", kurā publicētas Latvijas dzejnieka Gunāra Freimaņa dzejas.

Garāku uzrunu, kurā bija arī pašsacerēts dzejolis, teica Dr. S. Jerumanis no Serbrukas.

K. Munčs iepazīstināja ap 50 viesus ar jubilāra dzīves gaitu. Šī bija nozīmīga diena tēvam Jānim un mūsu katoļu saimei.

Š.

ĒRIKAI VĪTIŅAI SEŠDESMITPIECI.

Ne tikai Montrealas latviešu vidū, bet arī Kanadas vanagu un vanadžu saimē, laikam, nebūs neviena tāda, kas nepazīs ilggadīgo DV Montrealas nodaļas vanadžu priekšnieci - Ķaklo Ē r i k u V ī t i ņ u. Jau 16 garus gadus Ērika vada Montrealas vanadžu saimi, un ar savu vienmēr aktīvo līdzdalību dažādo sarīkojumu, piemējas brīžu un atceru izkārtotānā un izvešanā ir iemantojusi ne tikai šīs saimes un vanagu vispārēju ievērību, bet visas Montrealas latviešu kolonijas atzinību. Nebūs daudz tādu sarīkojumu, kuļos Ērika nebūtu pielikusi savu darbīgo roku un labo sirdi, kaut arī rīkotāji nav bijuši DV. Būtu netaisni un nepilnīgi, ja aprakstot Ērikas "pilngadības" jubileju, nepieminētu gadskārtējos apciemojumus slimnīcās, veco ļaužu mītnēs un privātās mājās, lai iepriecinātu mūsu tautas vecos un slimos ļaudis. Viņiem Ērikai vienmēr atlicis laiks, spēks un līdzekļi. Tiem, kas Ē. Vītiņu pazīst mazāk, varētu interesēt tas, ka viņai šīs apciemošanas, palīdzības (morālas un arī materiālas) un atbalsta sniegšana "iegājusi asinīs" no jaunības laikiem, ģimnazijas gadiem. Toreiz viņa kopā ar savām Mēlužu vidusskolas draudzenēm devušās uz slimnīcām un veselības vienībām apciemot mūsu ievainotos karavīrus - leģionārus, kas tajā laikā ārstējušies dzimtenē. Un man vienmēr atmiņā stāv viņas kādreiz teiktie vārdi: "Man tā bija viņu žēl!" Ticu, ka kāds no tiem vēl šodien ir dzīvs šajā pasaulē, un tas atceras meiteni no Mēlužiem.

Kārlim un Bertai Vītiņiem, kuļi toreiz, pirms 65 gadiem, dzīvoja Krāslavā, piedzima meitene, kuļai viņi izvēlējās vārdu Ērika. Tas bija 1925. gada siena mēneša sestajā dienā. Dažu reizi viņi paši brīnējušies, kā tas gadījies: -

Divi vien gulāties,
Divi vien cēlāties;
I mēs paši nezinām,
Kā tas trešais gadījies.

MLB Ziņotājs

29.

Ģimenē vēl auga brālis un māsa. Tēvs bija darbinieks valsts iestādē, bet māte vadīja saimniecību un audzināja trīs jaunās atvases. Tēvs bieži mainīja darba un dzīves vietas. Tā no 1930. līdz 1940. gadam Vītiņu ģimene dzīvo Rīgas jūrmalā, Slokā. Pirmās skolas gaitas sākas Slokas pamatskolā. Pēc tam mācās Mēlužu ģimnazijā, kuļi, uzņākot karām, diemžēl, neizdodas nobeigt. Jūmalā pavadītā bērība un arī jaunība jubilārei palikusi jaukā atmiņā.

Ar krievu ienākšanu Latvijā tēvs zaudē darbu un pārceļas uz Rīgu, kur kopā ar māti vada nelielu preču veikalu.

Jau no agras bērības Ērika ir Ķakla gaida. Vācijā darbojas Rucavas gaidu vienībā.

Frontei tuvojoties Rīgai, 1944. gada septembrī, abas māsas kopā ar māti atstāj dzimteni un dodas bēgļu gaitās. Ceļš ved uz Augsburgu, Bavārijā, kur viņa strādā fabrikā. Kara beigu stādijā Ērika ar ģimeni atkal nododas palīdzības darbam, nododot tēva un brāļa drēbes mūsu leģionāriem slimnīcās un gūstekņu nometnēs. Pēc kara strādā UNRA, vēlāk IRO.

1950. gadā ieceļo Kanadā un apmetas uz dzīvi Montrealā, kur jau priekšā ir māte un brālis. Turdaļ pēc ierašanās šeit, iestājas DV Montrealas nodaļā, kuļā darbojās visus šos 40 gadus.

Ērika Vītiņa apbalvota ar augstāko DV apbalvojumu - DV krūšu nozīmi zeltā, kas ir tikai neliela pateicība par viņas mūžam nesamaksājamo darbu. Viņa darbojas arī ev.-lut. Trīsvienības draudzes dāmu komitejas saimē un ir tās regulāra darbu darītāja.

Kanadā Vītiņa atrada darbu cigāru rūpnīcā, kuļā nostrādāja gandrīz līdz aiziešanai pensijā.

Vislabāk Ēriku Vītiņu raksturo Rozenštraucha dziesmu grupas jaunās dziedātājas Intas mūsu centrā teiktie vārdi: "Pasaki man, labā sirsniņ, kur es varu..." Labākus vārdus, laikam, būs grūti atrast.

Ko dziedāšu, ko runāšu,
Svešu zemi staigādama?
Dziedaš' pati savu dziesmu,
Runāš' savu valodīgu.

Sestā jūlija pēcpusdienā Latviešu Centra bija pulcējušies ap 40 Ērikas Vītiņas draugu, vanagi un vanadzies, un arī citi, lai suminātu mūsu rosinīgo jubilāri.

Kā pirmais, skaistā dievvārdu salīdzinājumā, jubilāri cildināja māc. G. Hūns. Viņam sekoja nodaļas valdes priekšsēža J. Norvela apsveikums no vanagu saimes un aploksnes pasniegšana, kas bija veltījums no DV Montrealas nodaļas, tās valdes un arī dažiem draugiem. Nodaļas vanadžu vārdā, arī pasniedzot aploksni, sveicināja Hedija Ozoliņa, bet ar dzejoli apsveica Elizabete Kirstukas. Zeltīgu ģimenes vārdā ziedus pasniedza T. Gaile. J. Norvels nolasīja Kanadas vanadžu priekšnieces Noras Pulciņas atsūtīto apsveikuma vēstuli.

Par jubilāres pašas dzīvi pastāstīja I. Skrastīņš, stāstījumu papildinot ar latviešu tautas dziesmu tekstiem.

Jubilāri sveica arī Latviešu centra un ev.-lut. Trīsvienības draudzes pārstāvji. Vanadzies bija gatavojušas siltas un garšīgas pusdienas. Netrūka cepumu un tortes. Kopā dziedājām Daudz baltu dienīgu, Laimīgu, vēli.

I. SKRASTIŅŠ.

PATEICĪBA.

Nevarēdama visiem personīgi pateikties, izsaku lielu pateicību visiem, kas mani pārsteidza manā 65 gadu dzimšanas dienā.

Māc. G. Hūna kungam par skaistiem ievadvārdiem, vanadžu kopai par sarūpēto mielastu, ziediem un dāvanu, DV Montrealas nodaļas valdes priekšsēdim J. Norvelam, I. Skrastīņam un visai valdei (aploksne) un visiem pārējiem, kas mani atcerējās šinī dienā.

Pateicībā,

ĒRIKA VĪTIŅA.

Līgot vēlreiz pēc likuma veca,
Saviešu pulkā, dziesma ko ceļ,
Jāgu vakara elpa no pleca
Svešuma slogu projam lai veļ.
/ Eriks Raisters /

21. jūnija pēcpusdienā Montrealas pensionāri no malu malīpām pulcējās Centrā, lai kopīgi atzīmētu latviskos Jāpus, kad saule visaugstāk debess lokā un daba pašā auglības krāšņumā. Sanākuši bija kādi 75 līgotāji, to vidū arī ciemiņš no Latvijas - Francis Pekšs, kas viesojās pie māsas. Galdus jo bagātīgi rotāja jūnija mēnesī dzimušo jubilāru krāšņie ziedi, kuriem šoreiz pa vidu lepojās pa zaļaj papardītei. Dažiem Jāpiem bija kupli ozolzaru vainagi. Bagātīgi piedāvāja īstu un garšīgu Jāgu sieru. Netrūka alus. Tā tad - klāt Jāgu laiks - tikai tepat, pēc pāris dienām.

Saietu atklāja Tomsonu Jānis, apsveicot kuplo līgotāju saimi. Galdā lūgšanu teica Jūlijs Metums. Biedrzine Veronika Varšlavāne sirsnīgi apsveica jūnija dzimušos 14 biedrus, sevišķi suminot Jāni Jīvīti ar diženi raženi nodzīvotiem 85 gadiem. Sekoja "Daudz baltu dieniņu".

Pēc tam Veronika pastāstīja par Jāgu svinēšanu Latvijā vispār. Viņa bija savākusi daudz interesantu ticējumu. Piemēram, Jāgu vakarā vajagot runāt ar kaimiņiem, tad nebūšot jāstrīdās visu gadu; jālec pāri ugunskuram, tad nekodīs odi; ja Jāgu rītā pirms saules iet uz avotu mazgāties, tad paliek skaists; ja kāds Jāgu naktī atrod pārdes ziedu, tas zina un redz visu. Bija vēl daudz citu ticējumu, kas, galvenokārt, attiecās uz lauku dzīvi - lopiem un ražu.

Milda Ozola lasīja Ilzes Kalnāres un Valdas Moras Jāgu laikam veltītas, patriotiskas dzejas.

Siltas pusdienas bija sarūpējušas apvienības Čaklās dāmas ar palīdzību Līlijas Rudzātes vadībā. Sieru sējušas bija Elza Jīvīte, Emīlija un Veronika Varšlavānes. Bija arī klipķeris, tortes un vīns, ko bija dāvinājuši devīgie dzimšanas dienu bērni.

Līgošanu no gaumīgi iespiestām dziesmu lapiņām ar savu mūziku vadīja Jūlijs Metums. Dziedājām gan retāk dzirdētā, gan visiem pazīstamā melodijā. Skanīgais līgo nemanot pārcēla atmiņās uz citiem Jāpiem tālā, mīļā tēvu zemē, kur līgotāji pulcējās ap gaļas kārtis galā uzslietu darvas mucu, kas degdama meta dzirkstis pret tumšajām nakts debesīm un pa reizei apgaismoja vainagiem un Jāgu zālēm rotāto līgsmo līgotāju pulku. Arī tagad tauta dzimtenē, pēc ilgiem apspiestības gadiem, atkal atklātībā pacēlusi sensenās Jāgu izdarības, un to ar izkaisīto tautu svešumā vieno tikai latvieša dvēselei dziļi izjūtamais, mistiskais "Līgo!"

Lai arī šajā pēcpusdienā mums no Jāgu izdarībām daudz kā pietrūka, mēs bijām pulcīpš saviešu vidū, sanākuši savā skaistajā latviešu sarīkojumu namā, katrs ar savu domu, bet dziedājām tās pašas līgo dziesmas, kas latviešus vienojušas gadsimtiem ilgi.

Nemanot bija izskanējusi pēdējā līgo dziesma. Līdz ar to sākās jaunās Jāgas, pēdējais vīna vai alus malks, pārrunas pa labi un kreisi, un klāt bija laiks doties mājup. Daudziem saietā dalībniekiem šis bija vienīgās Jāgu svinības. Citi taisījās pavadīt "īsto" Līgo vakaru Tērvetē vai kur citur brīvā dabā un pie jāguguns.

Uz redzēšanos nākamajos Jāpos!

oOo

Pensionāru 5. jūlija kārtējās sanāksmes neērēti lielais dalībnieku skaits liecināja, ka arī nedaudzajos vasaras mēnešos vecākās paaudzes ļaudis vēlās satikties, parunāties, pārspriest jaunākos notikumus, kopīgi iebaudīt pusdienas maltīti, padziedāt. Gandrīz liekas, ka mājīgā un iemīļotā kamīna zāle paliek par mazu, jo saietā

klūst arvien populārāki.

Par vasaras vidu liecināja ne tikai dārzu ziedi, bet arī kairinoši sārto zemeņu šķīvīši, kurus bija sagādājusi Webba kundze.

Saietu atklāja Tomsonu Jānis, iepazīstinādam ar diviem Latvijas ciemiņiem - Sarmīti un Jāni Grundšteiniem no Baldones.

Lūgšanu teica māc. Gunārs Hūns. Pēc tam biedrzine Veronika Varšlavāne ar kartīgu un ziediem apsveica jūlija mēnesī dzimušos vienpadsmit jubilārus, no kuriem vairāki atskatījās uz apaļu mūža gadu sasniegšanu. Visiem vēlējām "Daudz baltu dieniņu!"

Latvijas ciemiņi, kas abi strādā Mežu departamentā, pastāstīja par savu darbu. Dzirdējām atziņu, ka mežsarga darbs tagad stipri atšķīries no agrāko laiku mežkopju dzīves un uzdevumiem. Sarmīte nodarbināta mežniecības birojā.

Tika pārrunāts kopējs izbraukums uz Tērveti, kas paredzēts 21. jūlijā, līdzņemot groziņus. Priekšlikumam bija dzīva piekrišana.

Spīdola Zariņa, būdama viena no jūlija mēneša jubilārēm, bija ziedojusi siltas pusdienas un citas piedevas. Netrūka saldāku gardumu pie kafijas. Kā arvien, viss bija čaklo dāmu sarūpēts. No sirds novēlam viņām pelnīto vasaras atpūtu.

Nākamā sanāksme būs 9. augustā.

MILDA OZOLA.

BEZKAUNĪGIE VEČI MONTREALĀ.

Sarūk aktīvo latviešu aktiešu vienību skaits Kanadā. Palikušas vairs tikai nedaudzas. Montrealā, kas pirms 40 gadiem bija pats aktīvākais teātra centrs, sen kā nav sava teātra. Tādēļ jāsamierinās ar viesizrādēm. Ir tikai vairāki agrākie aktieři, kas dzīvo atmiņās. Varam tomēr lepoties. Mūsu vidū ir Gunārs Vērenieks, kas nu jau ilgu gadu vada sekmīgo DV teātri Kanadā un vadījis režijas citos teātros. Viņam teātra režijā ir nags.

DV teātris 19. maijā uz Montrealu bija atveidis Anšlāva Eglīša 25 ainu komēdiju Bezkaunīgie veči. Luga jau mums labi pazīstama no citām viesizrādēm. Tā izemīdina skatītāju ar savām atjautīgajām dzīves apstākļu situācijām un autora vienreizējo humora dzirksti.

Montrealiešus šoreiz, it sevišķi, iepriecināja pats režisors Gunārs Vērenieks ne tikai ar režiju, bet arī ar galvenās lomas - Jāga Bertolda, seniora, tēlu, kas viņam piederējās kā labas vadmalas mētelis. Atrastais tēlojums pelnījis kādu īpašu atzinību - Oskaru.

Citās lomās savus uzdevumus veiksmīgi veica: Juris Freijs - Longins Laukmanis, Valdis Mārtinsons - Askolds Olte, Vija Vare - Zuzanna Bertolde, Imants Lapiņš - Jānis Bertolds, Kristīne Kirsch-Stivriņa - Mairita Bertolde, Silvija Grīslīte - Blāzma Bertolde, Atis Freimanis - Indulis Laukmanis un Andris Kalniņš - sulainis, nēģeris.

Citos pienākumos: Valdis Vare - dekorators, Pēteris Stivriņš - apgaismotājs, Imants Ķipis - skaņas, Ilga Freija - grimi. Izcīnīti vadīja Melita Lapiņa.

Interesanti bija Īrisas Purenas mūzikālie aranžējumi.

Izcīnīti notika Centra lielajā sarīkojumu telpā, kas bija stāvēgrūdām pilna (ap 180 skatītāju) un sutīga kā somu pirts. Skatīties spēlētājiem bija kā mūžīgi risināms labirints. Šoreiz jau būtu bijis iespējams atļauties piemērotāku, plašāku skatuvi un telpas. Bet - rīkotājiem apmeklētāju skaits jau vienmēr rada bažas, bieži vien pamatotas. Un tā tas bija ar vietējo DV nodaļu, kas ciemiņus šē bija aicinājusi. Aktieři un apmeklētāji izturēja un izturēs - latviešu teātra labad, kas tiem tuvs un dārgs.

Dzirdēts, ka DV teātris nākamgad iestudēsot Blaumaņa Trīnes grēkus. Gaidīsim tos ar lielāko nepacietību. Lai labi sokas! Paldies par šīs reizes devumu.

M. Stauvers.

SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀDIS:

Biežāk lietoto Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek ev.-lut. dievkalpojumi, 4345 Marcil.
telpu adreses: Ev.-lut. Trīsvienības draudze nams - 3438 Rosedale Ave., tel. 489-3224.
Latviešu Sabiedriskais Centrs - 3955 Provosta ielā, Lašīnā, tel. 634-4082.

9. augustā, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā vasaras sanāksme.
11. augustā, plkst. 16:00, Avoca's kapsētā, Tērvetē, Montrealas latviešu ev.-lut. draudzes Kapu svētki.
12. augustā, plkst. 11:00, DV lauku īpašumā "Dzintari", Ezerkalnos, Brīvības cīņu dievkalpojums. Māc. G. Hūns. Pēc tam I. Skrastiņa referāts ar priekšnesumiem un vanadžu gādāts azāids.
12. augustā, plkst. 14:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu Brīvības cīņu piemiņas dievkalpojums.
18. augustā, plkst. 16:00, Tērvetē, Tērvetes gada svētku atceres dievkalpojums. Pēc dievkalpojuma Pēteris Agroma piemiņas zīmes atklāšana. Vakārā saviesīgs vakars ar video lentes izrādi.
19. augustā, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
26. augustā, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
6. septembrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
9. septembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
12. septembrī, plkst. 19:30, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Organizāciju Padomes darba sēde. Dalībnieces lūgtas ņemt līdzi savus pārstāvjus. Darba sekā valsts svētku sarīkojums un citi aktuāli jautājumi.
15. septembrī, plkst. 18:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Sabiedriskā Centra septiņu gadu pastāvēšanas sarīkojums. Plašāka informācija nākamajā MLB Ziņotāja numurā.
16. septembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapelā, Montrealas latviešu katoļu draudzes kārtējais dievkalpojums.
16. septembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
18. septembrī, plkst. 19:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcas sēžu zālē, Baltiešu Federācijas Kanadā Montrealas nodaļas darba sēde.
19. septembrī, plkst. 19:00, Latviešu namā, Montrealas Baltiešu Pastmarku Kluba kārtējā sanāksme. Piedalīties aicināti visi interesenti.
20. septembrī, plkst. 13:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Pensionāru Apvienības kārtējā sanāksme.
23. septembrī, plkst. 11:00, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
30. septembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, latviešu ev.-lut. draudžu kārtējais dievkalpojums.
20. oktobrī, plkst. 18:00, Latviešu Centrā, latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudzes gadskārtējais rudens bazārs.
3. novembrī, plkst. 10:00, Latviešu Centrā, Montrealas Latviešu Biedrības gadskārtējais MAJAS CEPUMU un CITU PRIEKSMETU TIRDZINŠ. Šī sarīkojuma labvēli un darbinieki aicināti tam gatavoties jau tagad. Šajā dienā mūsu sabiedrība reprezentējas vietējā Lašīnā. Plaša piedalīšanās tādēļ svarīga. Plašāka informācija turpmākajos MLB Ziņotāja numuros.

Laikā no 24.-26. augustam, ev.-lut. Sv. Andrēja draudzes īpašumā Sidrabenē, LELBA Kanadas apgabala DRAUDZU DIENAS. Tuvāka informācija pie ev.-lut. Trīsvienības draudzes māc. Gunāra Hūna, tel. 352-1204.

Laipni lūdzam ziņas SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀDĪM iesniegt RAKSTISKI līdz ik mēneša 15. datumam! Izņēmuma gadījumos pieņemam vēlīnus paziņojumus, ja vēl pieejama telpa to iespiešanai. Ja vien iespējams, sniedziet ziņas laikrādī par nākamajiem divi mēnešiem. Plašāku sarīkojumu rīkotāji lūgti to darīt vismaz 3 mēnešus iepriekš. Lai segtu arvien augošos izdošanas izdevumus, būsim pateicīgi par sludinātājiem gadskārtēju ziedojumu. Sabiedrisko notikumu rīkotāji lūgti sarunāt savus reportāžu rakstītājus. Manuskripti vēlamī mašīnrakstā, ar rindas atstarpī.

Šo MLB Ziņotāja numuru nododam Kanadas pastā 6. augustā.

0312017109

VIDEO LENTAS

1. Baltiešu demonstrācija Otavā sakarā ar Gorbačeva viesošanos 1990. gada 31. maijā. 1 stunda un 20 minūtes.
2. Demonstrācija par Lietuvas neatkarību pie Padomju Savienības konsulāta Montreālā un sekojošo gājienu. 1 stunda un 12 minūtes.

Katra lentas cena - \$ 20.

Pasūtītāji: Rita Dirse-Mytoliunas,
4491 Esplanade, Apt. 3,
Montreal, Qué., Canada
H2W 1T2
Tel.: 514-282-6285

RDM

Līdzam lasītājus paziņot katru adreses maiņu, dzīvokļa numuru ieskaitot. Zīpojiet par izdevuma nesapemšanu. Pēdējā laikā itin daudz eksemplāru ir nokļūduši pastā.

Red.

VIDEO EQUIPMENT FOR LATVIA

VCR's starting from \$ 375
Video Cameras starting from \$ 1.499
Double Cassette Radios from \$ 99
Computers starting from \$ 899

250 V, 50 hz

FILMS - Sony, Sharp, Panasonic
Hitachi, Akai, JVC, Aiwa

R. C. LEON SERVICE

5887 Sherbrooke W.
NDG, Montreal, Qué.

phone - **514-488-3363**

Toronto

phone 416-886-7659

Architektūras studente meklē
dzīvoklīti
vai
istabu
ar vārīšanas iespējām.

Vēlams McGill universitātes tuvumā (pie labas satiksmes).

Līdzu zvanīt Jūlijai
1-416-822-7669.

Par sarunas maksu
kārtos Toronto (zvaniet "collect").

1990. VIII MLBZ 1.400 e

3. novembrī, plkst. 10, Latviešu Centrā notiks gadskārtējais MAJAS CEPUMU un CITU PRIEKŠMETU TIRDZINĀŠ. Tam vajadzīgi tirgojamās mantas un darbinieki. Aicinām līdzšinējos un jaunus interesentus talkā, lai sarīkojums izdotos iespējami plašs un ikkatram apmeklētājam patīkams.

DOMU TALKA

ALTERNATIVES

Prezidents Kārlis Ulmanis:
Celsim Taisnību Nacionālo
Un Taisnību Sociālo!

T. T. ALTERNATIVES
P. O. BOX 998
Hamilton, Ont.
L8N 3R1

COLLINS CLARKE MACGILLIVRAY WHITE

FLOWERS
by
Pergamon

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal — Business Office
514-483-1870

MLB ZINOTĀJA administrātores: A. Porietei - Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Québec, Canada, H9R 2X5, telefons 514-697-6624.

Ar šo nosūtītu abonementa samaksu (\$22.50 vai 17.50 sk. likmes!) par _____ gadu/iem \$ _____
Gaisa pasta piemaksu ASV - \$3.-, citos kontinentos - \$12.- \$ _____
Ziedoju izdevuma tehnisko izdevumu segšanai \$ _____
Ziedoju spiestuves mašīnu iegādei \$ _____
Vēlos saņemt sekojošus agrākos MLB Zīpotāja numurus: _____ \$ 2.- \$ _____
Dzīvinu MLB Zīpotāju \$ _____
Iesaku nosūtīt paraugburtnīcas \$ _____

Ar šo nosūtītu iestāšanās maksu Montreālas Latviešu Biedrībā - \$ 5.- \$ _____
Ar šo nosūtītu MLB biedru maksu par _____ darbības gadu (\$ 10.-) \$ _____
Ar šo nosūtītu LNAK dalības maksu par _____ gadiem (\$ 10.-) \$ _____
Ziedoju MLB darba un pasākumu veicināšanai \$ _____

Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

Pavisam kopā \$ _____

(Makeitēja vārds, uzvārds, pasta kods, telefona numurs)

(paraksts)

MLB ZINOTĀJS.

ISSN 0227 - 2433

IZDEVĒJA: Montreālas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2, tālrunis 514-457-9832.

REDAKTORS: Mārtiņš Štauers. ADMINISTRĀTORE: Anita Poriet-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Qué., Canada, H9R 2X5, tālrunis 514-697-6624. EKSPEDICIJA: Valta Ozols. DARBINIEKI: Jānis Birze, Elga Cops, Edgars Kajaks, Jāņa Kajaks, Austra Konovolova, Anna Kreipāne, Pēteris Kreipāne, Voldemārs Ozols, Ilga Štauers un vēl daudzi citi.

MLB ZINOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 22.50 gadā; MLB biedriem, pensionāriem un kāja invalīdiem - \$ 17.50 gadā; gaisa pasta piemaksa uz ASV - \$ 5.-, uz citiem kontinentiem \$ 12.-. Atsevišķas agrākas burtnīcas pret \$ 2.- ziedojumu. Lappušu maksa: 1/4 lpp. - \$ 20.-, 1/3 lpp. - \$ 25.-; 1/2 lpp. - \$ 30.-; 3/4 lpp. - \$ 50.-; pilna lpp. - \$ 55.-; klīvēju un paziņojumu sagatavošana \$ 15.-. Iespējama arī foto uzņēmumu publicēšana. Ceki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda. MLB ZINOTĀJS, tāpat kā MLB, ir bezpeļņas pasākums; visus ienākumus redakcija izmanto tā izdošanas vajadzībām.

MLB ZINOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Materiāli tokošajam numuram iesūtāmi vai nododami redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevuma publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus ievērot. Raksti un ziņas nepauž ne MLB valdes, ne redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatu iztīrītājos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod pilna adrese, telefona numurs un jāparakstās. Anonīmus rakstus redakcija ignorē.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY AUGUST 1990 AOÛT MONTHLY BULLETIN MLB ZINOTĀJS
SOCIÉTÉ DES LETTONS DE MONTRÉAL BULLETIN MENSUEL MLB ZINOTĀJS

Envoyé par la Société des Lettons de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society: 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfé, Canada H9X 2R2, telephone 514-457-9832.

MLB Zīpotājs, 1990. gada augusts